

A large red circle is partially visible on the left side of the page. A white curved line starts from the bottom left of the circle and curves upwards and to the right, ending near the top right edge of the circle. The text is centered within the red area.

Võimlemise ja pallimängude sõnastik

Koostanud Helmut Valgmaa

Raamatu väljaandmist on toetanud „Eestikeelse terminoloogia toetamise riiklik programm (2008–2012)”,
Eesti Olümpiakomitee ja Eesti Kultuurkapital

Võimlemise ja pallimängude sõnastik

Koostanud **Helmut Valgmaa**

Tartu 2011

Keeletoimetaja Riina Reinsalu
Keelekonsultant Tiiu Erelt
Kujundus ja küljendus: kirjastus Koolibri, 2011

978-9949-30-199-7 (pdf)
Autoriõigus: Helmut Valgmaa ja sõnastike koostajad, 2011

SISUKORD

SAATEKS		6
KEHAKULTUURI OSKUSKEELE KOHT KIRJAKEELE STRUKTUURIS		7
ÜLDMÕISTE <i>KEHAKULTUUR</i> SKEEM		11
VÕIMLEMISE OSKUSKEELE KUJUNEMINE AASTATEL 1879–2009		12
ARENG JA PROBLEEMID		20
OSKUSSÕNA JA SELETUSE SISU NING VORM		24
VÕIMLEMISE JA PALLIMÄNGUDE SELETUS- JA TÕLKESÕNASTIKUD		28
VÕIMLEMISE SELETUSSÕNASTIK	Helmut Valgmaa	30
VÕIMLEMISE TÕLKESÕNASTIK	Helmut Valgmaa	39
JALGPALLI SELETUSSÕNASTIK	Norbert Hurt	49
JALGPALLI TÕLKESÕNASTIK	Norbert Hurt	54
KORVPALLI SELETUSSÕNASTIK	Riina Reinsalu, Mari Kikerpill	58
KORVPALLI TÕLKESÕNASTIK	Riina Reinsalu, Mari Kikerpill	66
KÄSIPALLI SELETUSSÕNASTIK	Milvi Visnapuu	72
KÄSIPALLI TÕLKESÕNASTIK	Milvi Visnapuu	77
LAUATENNISE SELETUSSÕNASTIK	Viljar Kasemaa	83
LAUATENNISE TÕLKESÕNASTIK	Viljar Kasemaa	89
SULGPALLI SELETUSSÕNASTIK	Jüri Tarto, Aigar Tõnus	93
SULGPALLI TÕLKESÕNASTIK	Jüri Tarto, Aigar Tõnus	96
TENNISE SELETUSSÕNASTIK	Jaak Ulman	100
TENNISE TÕLKESÕNASTIK	Jaak Ulman	103
VÕRKPALLI SELETUSSÕNASTIK	Kristjan Kais	108
VÕRKPALLI TÕLKESÕNASTIK	Kristjan Kais	112
KIRJANDUS		116

SAATEKS

Kunas sõna *mäng* eesti keeles esimest korda kasutati, pole teada, aga see tüvi on olemas ka liivi keeles. Iidsete Kreeka olümpiamängude kohta avaldatud artiklitest võiks leida aastaarvu, millal sõna *gümnastika* või selle mõni teine kuju kasutusele võeti. 19. sajandi alguses ilmus ajalehtedesse sõna *turnimine*, mis meil asendus peatselt soome keele mõjul sõnaga *võimlemine*. Sõna *sport* on eesti keele ajaloo uurijate andmeil märgitud aastaga 1895 (Jõgi 1967).

„Eesti keele arendamise strateegia 2004–2010” ja „Eesti keele arengukava 2011–2017” peavad oskuskeelekorraldust oluliseks. Paraku tuleb teadmiseks võtta, et kehakultuuri valdkonnas on oskussõnastike koostamine ja terminiarutelu praegu tagasihoidlik.

Tsaariajal tehtud esimesed sammud eestikeelse oskussõnavara loomisel olid raamatute kirjutajatele ja kirjastajatele suurt mõttepingutust nõudev tegevus. Heites võimlemise ja mängude oskuskeele kujunemise peatükis pilgu sobivate terminite otsingutele ja uute sõnade loomise teele, saame ainult lugupidamisega suhtuda kehakultuuri terminiloome algatajatesse.

1922. aastal alustas Eesti Võimlemise Õpetajate Seltsi (EVÕS) juures tegevust võimlemise oskussõnade komisjon. Aastatel 1922–1923 koostas kaitseministeeriumi VI osakond väikesed jalg-, korv- ja võrkpalli oskussõnastikud. Kui EVÕS 1940. aastal suleti, oli ilmunud kaks sõnastikku ja valminud kolmas, läbitöötatud käsikiri, mille haridusministeerium ka trükki suunas. Moodustatud oli uus, 17-liikmeline komisjon ülesandega koostada spordi oskussõnastik ja lahenema hakkas tegevuseks vajaliku majandusabi küsimus.

Aastatel 1945–1990 ilmus kuuel erialal (kergejõustik, maadlus, purjetamine, suusatamine, ujumine, võimlemine) kokku 17 oskussõnastikku. Ainult kolm olid riikliku kirjastuse väljaanded, teised on valminud kõrgkoolide kehakultuuriteaduskondade eestvedamisel ühiskondlikus korras ja avaldatud õppematerjalina.

Eesti vabariigis on kehakultuuri valdkondi käsitleva kirjanduse väljaandmine nimetuste lõikes pidevalt kasvanud. Trükiarv on teatavasti ärisaladus. Teematikast lähtudes võib viimase ajavahemiku kohta märkida järgmist: 1) ajaloolise sisuga (võistluste tulemused, isikute elulood jms) raamatute arvukus on rahuldav; 2) sporditeooria ja -metoodika üldküsimuste valgustamine on mitmekülgne, kuid põhiliselt ühe autori teene; 3) õpetava sisuga raamatud on olemas enamiku suure harrastajate arvuga spordialade kohta; 4) võimlemise harjutusvara ja metoodikat kirjeldavate raamatute arvukus on tähelepanuväärselt suur ja trükitehniline tase hea. Kuna enamik avaldatust on tõlgitud inglise keelest, võib terminoloogilist külge vaadeldes saada teavet selle kohta, kuivõrd valdab eriala terminoloogiat tõlkija.

Kirjanduse abil omandatakse eriala sõnavara ja selguvad ka oskuskeele nõrgad kohad. Eesti autorite raamatutes on eksimusi vähem kui tõlkeraamatutes. Vajalike oskussõnade hulk on valdkonniti erinev. Näiteks piisab pallimängude puhul 500–600 sõnast. Vene-inglise võimlemissõnastik annab aga 6000 sõna. Võimlemises on üksikelemente väga palju ja sõnaraamat seetõttu vajalik. Kuna autoriteetse tunnustusega sõnaraamatud meil puuduvad, kogub rahvalike väljendite ja võõrkeelsete sõnade levik oskuskeele nime all üha enam hoogu.

Eesti kehakultuuri ajaloo koguteose koostamist veel alustatud ei ole. Fragmentaarne on ka oskuskeele valdkond. Mõlemas valdkonnas oleks tulemuse saavutamiseks vaja kollektiivset tööd, aega ja ainelist tuge. Oskuskeeles teeme käesolevaga ühe sammu ja loodame, et oleme õigel teel.

„Võimlemise ja pallimängude sõnastik” võiks olla seega lähtekohaks „Sportmängude ja võimlemise sõnastiku” koostamisele. Praeguses sõnastikus on tõlke- ja seletussõnastikud antud eraldi, kuid uues sõnastikus võiksid need olla ühendatud. Lisaks tuleks sisulist poolt edasi arendada, lisades sõnastikku sportmänge ning tehes olemasolevates täiendusi ja parandusi. Nii võimaldab e-raamat koguda tuleviku tarbeks arvamusi ja ettepanekuid tehtu kohta. Neid saab esitada aadressil helmutvalgmaa@hot.ee, kuid avaliku kriitikana mõistagi ka teiste kanalite kaudu.

Helmut Valgmaa

Keel kui suhtlusvahend ja ajalugu kui suhtlemise peegel loovad meile pildi minevikust ja olevikust ning annavad tarkust tuleviku tarbeks. Selle kodukootud filosoofiaga alustame arutelu võimlemise ja mängude oskussõnavara kohast eesti keeles.

Vanad koopajoonised kaljuseintel pakuvad teavet joonistaja elukeskkonna tähtsatest sündmustest ja tegelastest. Muinasaegsete tarbevahendite (peekrite, vaaside) kaunistused on järgmised tunnistajad maailma iidsete kultuuride olulistest nähtustest. Sanskriti keeles säilinud dokumendid annavad juba sõnalist informatsiooni selle kohta, kuidas inimese tervise huvides on kasutatud asendeid ja liigutusi. Selle keelelise informatsiooni kandjad aitasid taastada jooga. Pildid ja joonised annavad aga teadmise, et joonistamise ajend oli tants. Kasutati mingit tähendust või kehalist mõju omavaid asendeid.

Sõna ja illustreeriv pilt on tänapäeva kehakultuuri rakendusviiside juures tähtsal kohal. Kehalisi harjutusi kirjeldades kasutatakse oskussõnu. Kahtlemata oleks parem anda teavet edasi piltide või jooniste abil, seda on tehtud ka kinogrammidega. Tõenäoliselt peame aga veel pikka aega ootama, millal pildilise informatsiooni kasutamine praktilises tunnis sõnalise kirjelduse täielikult asendab. Ettenäitamine kui pildilise informatsiooni üks võimalus on sama vana kui õpetamine. Õpetaja või treener peab tunni läbiviimisel õpilastega rääkima, kirjeldama asendeid ja tegevust. Pidevalt oskuskeelt kasutava õpetaja tunnis on rohkem tööd ja vähem juttu.

Eesti vanadest ajalehtedest leiame kuni 1870. aastani vähe teavet noorte kehalise arengu kohta. Vahel ilmus ajalehes teateid tsirkuses toimunud jõukatsumistest ning kondiväänajate ja traadilkõndijate etteastetest. Esimesed tänapäevased olümpiamängud andsid aga tõuke spordiinformatsiooni levikule ja sütitasid isetegemise huvi. Mängude, spordi ja võimlemise kohta hakkas ilmuma õpetliku sisuga raamatuid. Algul kasutati õpilaste kehalise kasvatuse kohta terminit *turnimine*. Edasi tekkisid täiskasvanute ühingud spordi ja võimlemisega tegelemiseks. Sõna *turnimine* asemel võeti kasutusele sõna *võimlemine*, üldiselt aga oskuskeelele erilist tähelepanu ei pööratud.

Nii antiik- kui ka nüüdisaja olümpiamängude ettevalmistuse ja toimumise kohta üksikasjade avaldamine andis tugeva tõuke kehalise kasvatuse organiseeritud korraldamiseks. Esmajärjekorras pöörati pilk kooli poole. Kuidas ja kudas eestlased selles valdkonnas tegevust alustasid, kes ja kuidas osalesid, seda vaatleme võimlemise oskuskeele kujunemist jälgivas peatükis. Alustuseks püüame aga fakte kasutades jõuda selgusele, kas mängude, spordi ja võimlemise oskussõnad ning sellest edasi kehakultuuri oskuskeel vajab senisest tõsisemat suhtumist.

„Eesti keele arendamise strateegia 2004–2010” annab meile vastuse: „Oskuskeelekorraldus on keelekorralduse osa, mis arvestab peale kirjakeele üldiste seaduspärasuste, eesmärkide ja ülesannete veel allkeele eripärast johtuvaid eesmärke ja ülesandeid”. Praegu kehtiv „Eesti keele arengukava 2011–2017” kirjutab eesmärgiks: „ajakohane eesti oskuskeel ning eri valdkondi võimalikult ühtlaselt kattev oskussõnavara”.

Rahvuskeel vajab korrastatud terminoloogiat. Kahjuks ei saa võimlejad ja sportlased uhkustada, et meil selles rivi esimestes ridades oldaks. 1982. aastal tegutses Eestis 22 terminikomisjoni: autondus-, demograafia-, keemia-, loomakasvatuse-, meditsiini-, merenduskomisjon jt kuni õigusteaduse komisjonini välja. Kehakultuur oli tollal spordi ja võimlemise üldnimetus ning on seda senini. Ilmusid ka üksikud spordialade sõnastikud. Rohkem sõnastikke koostati võimlemises ja sellel alal ongi need eluliselt vajalikud. Tollal, 1982. aastal moodustati kehakultuuri- ja spordikomitee juurde küll komisjon ja valmis ka sõnaloend, mis esitati juhtorganisatsioonile 1987. aastal. Vajalikud olid spordiföderatsioonide seisukoht, hinnang ja võimalikud täiendused. Rohkemaks ühiskondlik komisjon võimeline ei olnud ja asi soikus.

Eesti Terminoloogia Ühing (ETER) on eestikeelse oskussõnavara korraldusest ülevaate saamiseks korraldanud ankeetküsitluse. Vaatluse alla võeti üle 190 valdkonna, millest näiteks geoloogia, infotehnoloogia ja õigusteadus olid esindatud üheksa, seitsme ja viie vastusega oma eriala oskuskeele korralduse ja tulemuste kohta. Vastuseta valdkondi oli 40%, nende hulgas ka spordibioloogia ja kehakultuur. Kuidas kommenteerida seda vaikust ja varem liiva jooksnud esimest katset sporditerminoloogia sõnastiku koostamisel? Meie oskuskeele tegelik pilt ei ole siiski nii lootusetu. Keeleteadlased on meie saavutusi üksikaladel heaks lugenud.

Kuidas ja milliseid sihte seada? Milliseid eeskujusid võime leida? Spordisõnaraamatute tipp on kindlasti ungari ja saksa spordi- ja keeleteadlaste ühistööna valminud „Sports Dictionary in seven Languages. Sportwörterbuch in sieben Sprachen” (Budapest, Berliin, 1962). Aeg on teinud oma töö ja kordusväljaanne vajaks rohkesti uusi termineid. Väljaandes on esindatud 36 spordiala, registri põhikeel on inglise keel. Tähestikulises sõnajärjestuses on hispaania, prantsuse, saksa, itaalia ja ungari terminid veeru ääres, ingliskeelsed terminid algavad neljatäheliselt taandelt. Ilmselt trükitehnilistel põhjustel on esitatud eraldi ka veel vene-inglise keele register. Kaudne arvestus venekeelse registri abil annab ühe keele terminite arvuks 55 000 ja ühe spordiala terminite arvuks üle tuhande. Selles seitsmekeelses teoses on 1109 lehekülge, millest kolm kulus autorite ja asutuste üleslugemiseks.

Võrdluseks võib märkida, et Moskva olümpiamängude ajal välja antud spordialade sõnaraamatud sisaldasid 500–600 sõna. Ühe ala kõige suurema sõnaregistriga on vene-inglise võimlemise sõnaraamat – 6000 sõna. Raamatu teksti on paigutatud rohkesti jooniseid, mis suurendavad väljaande väärtust õppevahendina. Kahjuks puudub inglise-vene register.

Neljakeelne „Purjetaja sõnaraamat” (1980), autorid Arvet Tetsmann ja Heino Lind, on meie spordi oskuskeele väljaannete hulgas kõige mahukam. Võrdluseks: soomlaste „Urheilusanakirja” (1952) on samuti neljakeelne. Inglisekeelne termin on saanud saksa-, rootsi- ja soomekeelse vaste. Saksa, rootsi ja soome tähestikulised registrid annavad võimaluse leida kasutatud neljas keeles igale terminile vaste. Sõnastikus on 22 spordiala, kehaosade ja vigastuste terminite registrid.

Milleks meile need arvud? Kui kunagi võetakse käsile eestikeelse spordisõnaraamatu koostamine, tuleks kõigepealt alustada spordialadest. Meie võimalused, vajadused ja oskused ei kannata otsekohe teha seletus- ja tõlkesõnaraamatu koondväljaannet. Sellise raamatu ostmiseks leidub ka vähe huvilisi. Piisaks, kui iga spordiala, kus litsentseeritud treenereid vähemalt saja lähedal, kirjastaks oma ala sõnastiku koos seletuste ja tõlkevastetega. See võimaldab vajaduse korral kergesti kokku panna suure seletus- ja/või tõlkesõnaraamatu. Uus võimalus on sõnaraamatu avaldamine internetis.

Pöördume tagasi oskuskeele ja üldkeele vahekorra selgituse juurde. Kuni 1982. aastani olid eestikeelsete kehakultuuri oskussõnade üle arutlejate ja sõnastike koostajate teadmised (vähemalt võimlemise ja spordi esindajail) oskuskeele korrastamiseks napid. Lihtsalt kooliaegne eesti keele tunnis õpitu. 1982. aastal said kõik, kes soovisid tegeleda oskuskeele küsimustega, endale abiliseks raamatu „Eesti oskuskeel”. Veel kergemaks läks oskuskeele huvilistel, kui 2007. aastal ilmus „Terminiõpetus”. Mõlema raamatu autor Tiiu Erelt märgib „Terminiõpetuse” saatesõnas, et „1982. a raamatus kajastus toonane poliitiline olukord – Eesti kuulumine NSV Liitu ning vene keele surve. Siinset raamatut kirjutades tuleb aga arvestada praegust oskuskeelesituatsiooni”. Käesolevas raamatus kasutame mitmeid T. Ereli seisukohti autori nõusolekul viitemärgistusega. Täpses sõnastuses tekst on esitatud raamatutes „Eesti oskuskeel” (1982) ja „Terminiõpetus” (2007).

Oskuskeel on kirjakeele allkeel. Ka suuline oskuskeel on kirjakeele allkeel. Oskuskeel peab järgima eesti keele grammatika reegleid ja olema kergesti hääldatav. Oskussõna võib olla tavaline sõna, kuid väga täpse tähendusega. Näide: harjutuste kirjeldamisel eeldab sõna *harkseis* taldade õlgadelaiust vahemaad. Sõnaühend *õlgadelaiune harkseis* on jutustav ja terminina tarbetu. *Lai* või *kitsas harkseis* on vajalik. Isiku või rühma tugev kõrvalekalle kirjakeelest ehk släng võib oleneda vanusest, tegevusalast või keskkonnast (lapsed, sportlased, kurjategijad jne). Slängi tuleb aga eristada oskuskeelest. Sportlased on alati altd kasutama ka võõrkeelseid väljendeid.

Termin *külgtöengväljaseadepõlvitus* on võimlemise raamatutes ainukordne ja erakordselt pikk sõnarong. Kirjelduspõhimõtteid tundev treener tuletab asendi kergesti. Liitsõnalistes terminites on põhisõna viimane – tähendab *põlvitus*. Mõiste *külgtöeng* sisu on teada, *väljaseade* tuttav. Harjutajale jääb termin meelde kui mitte sisu, siis vormi pikkuse järgi. Muidugi võib nii pikki kolmeosalisi termineid vajaduse korral hakkida lühemaks. Eeltoodud sõnarong jäägu pigem „sõnastiku iluks” (Ereli 2007).

Uued ajad toovad kaasa uusi tegevusalasid, vahendeid, hinnanguid ja mida kõike veel. Täiendusi, parandusi ja uusi sõnu vajab ka mängude, spordi ja võimlemise oskuskeel. Kes peaks selle valdkonna probleeme lahendama? Kes selles valdkonnas korra on tuliselt vaielnud, enam nii kergesti sõna ei võta. Või võtab küll sõna kriitikuna, kuid hoidub konkreetsetest ettepanekutest. Hea sõnastiku tegemine võtab väga palju aega. Võimlemisel on suhteliselt korralik oskussõnavara, kuid rahuldav tulemus saavutati alles EVÕSi komisjoni 17-aastase tegevuse lõpul. Paraku uus võim likvideeris komisjoni 1941. aastal.

Lahendada tuleks järgmised küsimused: 1) kas termin *kehakultuur* tuleks arhailisuse ettekäändel või poliitilistel põhjustel terminina unustada? 2) kas spordi ja kehakultuuri vahele võib panna võrdusmärgi? Ameeriklased loevad sõna *kehakultuur* (*physical culture*) isaks Bernarr Macfaddenit (1868–1955), kes pooldas tervislikku toitumist ja värskes õhus harjutamist. Ilmuma hakkas ajakiri *Physical Culture* ja selle nimekaime võis peatselt kohata Euroopa riikides. Macfadden propageeris naiste kehalist aktiivsust ja huvi antropomeetriast. Kui sellest ajast pärit sõnu lugeda arhailiseks ja need ära unustada, kuivab meie sõnavara küll väga ahtaks.

Kehakultuuri ja spordi vahele võrdusmärgi panemine on kahtlane ettevõtmine, sest seni ei ole meil tunnustatud seletust sõnale *sport*. Pärast 1990. aastat on ajakirjanduses ilmunud vähemalt viis artiklit, kus on arutletud selle sõna tähenduse üle. Kokkuvõtet sõna *sport* seletuse kohta pakub järgmine tsitaat: „Pea võimatu on jõuda konsensuseni selles, mis sport on. Spordil ei ole olemuslikku etteantud definitsiooni” (Noormets 2004). Tegelikult ei olegi võimalik kõiki, eriti võõrkeeltest laenatud mõisteid defineerida. Oskussõnade juures on oluline mõiste ligilähedane seletus ja suhted teiste, lähedaste mõistetega.

Käsikirjalised meenutused võimlemise oskussõnade komisjoni koosolekutest ja isiklikud kogemused kinnitavad, et sageli takerdub arutelu selle taha, et soovitakse ranget definitsiooni, kui piisab piiritlest. Termin aga on ainult vahend mõiste tähistamiseks, mitte mõiste olemuse ümberjutustus (Erelt 2007).

Käesoleva peatüki pealkiri sisaldab sõnaühendit *kehakultuuri oskuskeel*. Raamatu kaanel on kirjas „Võimlemise ja pallimängude oskussõnad”. Kuhu jääb sporditerminoloogia? Meie väike hobi korras tegutsev autorite rühm on võtnud endale ülesande koostada võimlemise ja seitsme pallimängu terminoloogiat hõlmav sõnastik. Võimlemise ja spordi ühine oskussõnastik vajab tugevat organisatsiooni ning majanduslikku toetust käsikirja vormistamiseks ja arutelude korraldamiseks. Pidades silmas, et tulevikus jätkuks töö spordi ja võimlemise ühise sõnaraamatu koostamisel, antakse siinses raamatus lähtematerjal järgmisele oskussõnastikule (ajalugu, probleemid ja tulevikuplaan).

Eestikeelse kehakultuuri oskuskeele korrastamise eesmärgid on järgmised: 1) anda eestikeelsed terminid koos seletustega; 2) anda eestikeelsetele terminitele vasted inglise, saksa ja vene keeles. Mõnel alal (suusatamine, sulgpall jt) on tihedad sidemed näiteks Põhjamaadega, mistõttu võiks kaasata ka soome ja rootsi keele. Edaspidine töö suure sõnaraamatu koostamise nimel annab hea võimaluse ka ala süvema ja mahukama väljaande avaldamiseks koos kõigi vajalike võõrkeelte terminitega.

Siinses raamatus kasutatakse sõnu *kehakultuur*, *mängud*, *sport* ja *võimlemine*. Esimest korda ilmus sõna *kehakultuur* raamatukaanele 1911. aastal (Edwards 1911). Kultuurkapitali loomine ja küsimus kehakultuuri sihtkapitali moodustamisest tõi kaasa mitmete kirjandusnimiste vastuseisu, kõlas nimetus „sääremarjakultuur”. Sportlased muidugi vastasid sellele „boheemkonna sõjakäigule” ja kõige tugevama vastulöögi andis dr Hermann Jürgenson. Tema artiklid „Eetika ja kehakultuur” (1922) ning „Lähemale klassikaaja kehakultuurile” (1922) ei lõpetanud küll rünnakuid, kuid andsid asja otsustajatele väga vajalikku informatsiooni. Kehakultuuri sihtkapital sai teoks 1925. aastal ja taastati uuesti vabas Eestis.

1936. aastal ilmus „Sport ja kehaline kasvatus”, mille autor on Eesti omaaegne tippportlane Aleksander Kolmpere (kuni 1936. aastani Klumberg). Peatükis „Tähtsamad kehakultuuri alad” antakse kehakultuuri liigitus järgmiselt: 1) tervishoid; 2) võimlemine; 3) sport; 4) mängud; 5) tants. Kolmpere liigitus oli loogiline jätk juba 1923. aastal alanud arutelule kehakultuuri sisust ja suunilusest ühiskonnas. Pikema selgitusega esines Spordilehes Aleksander Kalamees (1923). Tänapäeval peaksime säilitama termini *kehakultuur* üldmõistena ja andma vajalikud seletused allmõistetele.

Esialgul jäta skemist välja mõiste *tervishoid*, mis on väga laiapiiriline ja iseseisev mõiste oma alaliikidega. Lahtine on võimalus kasutada siin terminit *rekreatsioon*. Puudu on mõiste kirjeldus, kasutusviisi struktuur ja terminid. Tantsijad peavad küll oma meistrivõistlusi, kuid organisatsiooniliselt nähtavasti ei soovi liituda sportlastega.

Sport on defineerimata valdkond, sest seda sõna on viimastel aastakümnetel hakatud sageli kasutama ka mängu ja võimlemist hõlmava üldmõistena. 1895. aastal eesti keelde esimest korda ilmunud sõna kohta pakuti mitmeid sobivaid seletusi ning 1939. aastaks oli spordi ja kehakultuuri vahetõde selge. Praegu vajab see taas seletamist.

2001. aastal asutatud Eesti Terminoloogia Ühingu põhikirjas loetletud ühingu tegevuse eesmärgid ja nende saavutamise vahendid rõhutavad terminoloogia olulist kohta eesti keeles ja vajalikku abi võõrkeelse sõnavara omandamisel. Võib loota, et kehakultuuri oskussõnavara korrastamine annab tulevikus vajalikku teavet ka eesti keele üldsõnaraamatute koostajatele.

ÜLDMÕISTE *KEHAKULTUUR* SKEEM

KEHAKULTUUR	a) mängude, spordi ja võimlemise ajalooliselt kujunenud üldtermin; b) mängude, spordi ja võimlemise teoreetiliste teadmiste ja praktiliste oskuste kasutamine tervise huvides ning võimete võrdlus võistluste foonil
M Ä N G U D	kehakultuuri kõige emotsionaalsem tegevusvaldkond, kehalise või vaimse treeningu vorm, millel on suhteliselt rohkesti reegleid
Lauamängud	puhkust ja meelelahutust pakkuvad tubased mängud
Liikumismängud	osavust ja kiirust arendavad lihtreeglitega mängud
Sportmängud	rahvusvaheliste reeglitega võistlusmängud
S P O R T	kehalisel, tehnilisel, taktikalisel ja teoreetilisel ettevalmistusel põhinev kõrgemate tulemuste taotlus ja taseme võrdlus võistluste foonil
Tervisesport	treenimine ja võistlemine enda tervise huvides
Amatöörспорт	treenimine ja võistlemine treeneri juhendamisel
Profisport	treenimine ja võistlemine töölepinguga määratud tingimustes
VÕIMLEMINE	võimlemise harjutusvara kasutamine tervise ja kehalise arengu huvides
Koolivõimlemine	õpilaste kehalise võimekuse arendamine õppekava alusel, kehalise kasvatusena
Sihtvõimlemine	vajaliku võime arendamine selleks sobivate võimlemisharjutustega
Tervisevõimlemine	kehalist võimekust, ravi või virgust soodustavad harjutusviisid
Võistlusvõimlemine	sportliku suuna, programmi ja rahvusvaheliste võistlusmäärustega iseseisvad spordialad: batuudihüpped, iluvõimlemine, riistvõimlemine, rühmvõimlemine, sportakrobaatika, sportaeroobika.

„The Oxford dictionary of sports, science and medicine” (2006) annab sõnale *culture* viis selgitavat aspekti:

muusika, kirjandus, maalikunst	kunst
ajastu tavad ja saavutused	ajalugu
vaimse või kehalise treeningu tulemused	vaimukultuur, kehakultuur
taimikasvatus, sordiarendus, metsandus	bioloogia
bakterioloogia	bakterite kultiveerimine

Laste kehalise kasvatuse alged eestlaste koolides pärinevad kirjalike allikate kohaselt 19. sajandi algusest. Eesti laste kehalise kasvatuse algust koolis on põhjalikult uurinud Tartu ülikooli kehakultuuriteaduskonna õppejõud Aksel Tiik. Tema ülikooli lõputöö ja hilisem dissertatsioon „Võimlemine Eesti koolides XIX sajandi teisel poolel” (1958) oli oluline täiendus meie kooliõpetuse arengu ajaloole. Saame teada, et Kanepi pastor J. P. von Roth kasutas 1805. aastal vabatundide programmi põhjal kehalisi harjutusi. Võib oletada, et pastor oli teadlik aastatel 1793–1798 saksakeelses trükisõnas avaldatud J. C. F. GutsMutsi seisukohtadest ja soovitustest kasutada gümnaastikat noorte kehalise arengu huvides.

19. sajandi algul ei olnud eestlaste maal veel kehalist kasvatust, võimlemist ega sporti. Mehed ikka vahel rinda pistsid ja kivi tõstsid, kaigast vedasid ja köit sikutasid. Mitmesugused tubased ja välimängud olid noorema rahva lõbustus. Turnimisega alustas suur rühm baltisakslasi Tartu ülikoolis 1819. aastal. Andmed eestlaste osavõtust puuduvad. Kuid 1892. aastal on juba eestlane Aleksander Purga ülikooli võimlemisõpetaja. Eesti võimlemise ajaloo algaastaks on valitud 1876, mil Laiuse õpetaja Jüri Soo korraldas õpilastega turnipeo.

18. sajandil levis võimlemine paljudes Euroopa riikides. Omanäolised võimlemisviisid ja koolkonnad olid populaarsed Saksamaal, Rootsis, Tšehhis, Prantsusmaal, Taanis, Šveitsis ning Soomes. Siinkohal olgu nimetatud mõned raamatud gümnaastika taasavastamisest ja turnimise algaastatest: F. A. P. Garsault „Die Kunst der Ball- und Raquettenmacher und vom Ballspiele” (Königsberg, 1768), J. A. K. Roux „Grundriss der Fechtkunst als gymnastische Übung betrachtet” (Jena, 1798), F. L. Jahn, E. W. B. Eiselen „Die Deutsche Turnkunst zur Einrichtung der Turnplätze” (Berliin, 1816).

Võimlemise tõi Eestisse Tartu ülikooli lektor Karl Eduard Raupach, kes koos professor F. G. W. Struvega moodustas mitu võimlemisrühma (1819). Võimlemisega tegeleti Tartu ülikooli maneežis, kasutati riistu ja vabaharjutusi. Kohalikud sakslased olid tutvunud Saksamaal levinud F. L. Jahni turnimisega ja soovisid seda kasutada. 1857. aastal rajati Tartu Toomemäele ülikooli võimlemisväljak, 1862. aastal hakkas esimese kutselise võimlemisõpetajana tööle J. R. Reinhard, 1863. aastal asutati Tartu Võimlemisühing, mis tegutses nn Turnhalles. 1890. aastal valmis Eesti esimene võimlahoone – Laia tänava võimla.

Eesti keeles ei olnud veel kõlanud sõna *sport*, kui 1875. aasta algupoolel kuulati Eesti Kirjameeste Seltsi koosolekul Juhan Kurriku ettekannet turnimisest. Eesti Postimees avaldas 1875. aasta oktoobris Kurriku artikli „Turnimine – tähtjas ja tarvilik kooliasi”. Seal võime lugeda, et „... on turnimise keelt ja üht niisugust raamatut vaja, kust iga koolmeister seda keelt võib õppida. Selle asja eest muretseda on Eesti Kirjameeste Selts oma pääle võtnud. Nimetatud Selts valitses oma Januari kuu kousolemises s. a. oma liikmete seast ühe komitee, kelle päähool see on, et turnimise keel ja raamat saaks loodud”.

1879. aastal välja antud koolipidamise seaduses nähti ette vallakoolis kolm ja kihelkonnakoolis kaks turnimise nädalatundi. Kooli õppeprogrammi ilmus uus aine, mille sisu ja metoodika kohta koolmeistritel teadmisi ja oskusi nappis. Juhan Kurriku „Turnimise raamat” ilmus 1879. aastal ja andis õpetajatele teavet uue õppeaine kohta. Autor oli aasta (1873–1874) viibinud Saksamaal ja tema raamatu ülesehituses ilmnebki saksa korrapärasus ja süsteem, sõnastuses selgus ja nõuannetes tänapäevani kehtivad töed. Kurriku raamatu ilmumise aastal võime lugeda Juhan Kunderi „Mõtteid ihukasvatamise (ravitsemise) üle” (1879): „Noor mees peaks iga päev väljas jalutama. Vihmase ilmaga on biljardi mäng kõige tulusam. Silm osavaks ja käsi kindlaks.” Kurrik aga soovitas: „Vähe kõnet, palju turnimist, lühike sõna, nobe töö.”

Juhan Kurrik sündis 29. mail 1849 Viljandi vallas Ringsi renditalus. Vanemad olid vastu, kui Juhan pärast kolme vallakooliaastat läks õppima Viljandi kihelkonnakooli. Järgnes kooliõpetaja abina tegutsemine Tarvastus tuntud kooliõpetaja H. Wühneri juures ja siis töö Rõuges kihelkonnakooli abiõpetajana. Elu võttis uue suuna, kui Kurrik Tartu Vallakooliõpetajate Seminari tööle kutsuti. Hoosast õpilasest oli arenenud hea õpetaja. Enne tööleasumist tuli osaleda aastasel täiendusel Preisimaa Kareleene seminaris. Tagasi tuli noor ja tarmukas mees, kes valdas hästi saksa keelt ja oli tuttav Euroopa tollaegsete suundadega noorte koolituses.

Kurriku võimekust iseloomustavad tema arvukad ja suure tiraažiga raamatud: „Arwuwald I” (1879), „Laste arwuwald 1” (1879), „Turnimise raamat” (1879), „Arwuwald II” (1880), „Laste arwuwald 2” (1880), „Kirjutamise

õpetus” (1882), „Stenografia õpetus” (1882), „Laste arwuwald 3” (1884), „Nimede raamat” (1901), „Tervise raamat” (1907). Kurrik tegi kaastööd ajakirjale Meelejahutaja ja oli mõnda aega ka selle toimetaja ning osales oma kooriga Tartu laulupeol. Ta kuulus Eesti Kirjameeste Seltsi selle algusaastast (1887) alates ja oli seal mitmel ametikohal (sekretär, esimehe asetäitja, majaostu komitee jne), lisaks oli ta Eesti Aleksandrikooli komitee liige. Seltsi liikmeskond paisus vahepeal väga suureks, tegevuse juhtimine muutus raskeks ning põhieesmärk (raamatute kirjastamine) taandus näaklemiste tõttu kõrvaliseks. Kurrik ei nõustunud enda taas sekretäriks valimisega ja lahkus EKMSi liikmeskonnast 1897. aastal. Teemaatilisel võime kõige tähtsamaks pidada õpetusliku sisuga raamatuid. Oskuskeele alusepanijana hindavad Kurrikut matemaatikud, võimlejad ja kiirkirja õpetajad.

Seoses Aleksander III seadustatud venestamise aja algusega EKMS suleti. Vähesse vene keele oskuse pärast vabastati Kurrik õpetajaametist, tema matemaatikaraamatud aga tõlgiti vene keelde.

Järgmised 33 aastat töötas Kurrik Maarja koguduse köstrina, kuid ei loobunud oma varem harrastatud tegevusvaldkondadest ega unustanud ka võimlemist ja võimlejad. 1907. aastal ilmus Kurriku vabas tõlkes taanlase J. P. Mülleri hommikvõimlemise raamat. Kuna see osteti kiiresti ära, anti raamat teist korda välja 1909. aastal (tõlkis H. Tammer). Kurrikul oli harjutuste kirjeldus poole lühemas sõnastuses ja hästi arusaadav. 1908. aastast pärineval võimlemisõpetajate esimese kursuse osavõtjate suurel grupipildil (Mast, Antson 1939) näeme õpetajate keskmises reas ka Kurriku laia heledat habet tumedama vuntsiga. Pereliikmete meenutustest saab teada, et Kurrikut külastasid J. V. Veski, F. Tuglas, J. Semper ja mitmed ärkamisaja tuntud inimesed. Kurrik on avaldanud heameelt, et tema pilt koos lühikese tutvustusega on avaldatud Postimehe albumis (1895 ja 1896) kõrvuti C. R. Jakobsoni omaga.

Ajakiri Eesti Kirjandus (1922) avaldab Kurriku artikli „Vilksatused ärkamisajast”. Pisut nukratoonilisest lõpuosast võime lugeda: „Möödas on ärkamisaeg; kadunud pea kõik selle aja tegelased. Mina viimane „mohikaaner” veel alles. [...] Ei olnud „tark mees”: ei osanud raha ja vara tabada ega koguda. Elas peost suhu, nagu isa ja vanaisa. – Ei olnud „esimese suuruse täht”: seisis alati teisel kohal kooli- ja kirikhärrade ja presidentide kõrval. [...] Oli mis oli, tegi mis tegi, mõtles mis mõtles – mida madalam kalm, seda jõudsamini rohi peale kasvab.” Juhan Kurriku, tema abikaasa Elisabethi ja kahe lapse hauad on Tartu Raadi kalmistul (Maarja kalmistu) liivakarjääri ääres. Peres oli kuus last ja kasutütar. Kurriku elutee lõppes 8 päeva enne tema 84. sünnipäeva (20.05.1922).

Matemaatik professor Olaf Prinitis korraldas 1992. aastal ülikoolis Kurriku mälestuspäeva. Ajakirjades on meenutusi Kurriku elust avaldanud J. V. Veski, E. Vilde, O. Prinitis, A. Tiik ning veel mitmed tema tööd kõrgelt hindavad ja tundvad isikud.

1879. aastal ilmus veel üks raamat, millest meie raamatus tuleb teemade sobivuse tõttu kindlasti teada anda. Raamatu tiitellehel on autorina märgitud J. Liiv, raamatu pealkiri on „Laste Mängu-tuba”. Mitmed raamatus toodud lastemängud, sh „Kes kardab musta meest”, on ka tänapäeval kasutusel lasteaia vanemas rühmas ja kooli algklasside kehalise kasvatuses tundides. Kunagi kritiseeriti vanade mängude nimesid, mis ei olevat lastele eakohased.

Ülehüppamine on tore näide võimlemisharjutuse selgituse kohta raamatus „Laste lust” (1876): „Üks laps küüritab ennast, kätega kintse pääle toetades kolm sammu teisest eemal. Teine poisike võtab hoogu, jookseb, toetab käed küüritaja õlade pääle ja hops – kargab ta üle teisest pääle, lähäb siis kolm sammu edasi ja küüritab niisama kui tõinegi. Nüüd kargab jälle üks esite esimesest, siis ka teisest üle ja kolm sammu sest kaugel jääb ta ka küüritama. Nõnda sünnib ka neljandamaga. Viimaks tõuseb kõigest esimene küüritaja üles, võtab jõudu ja kargab järjestiku üle kõigede, jääb aga kõige ette jälle küüritama. Nüüd tuleb jälle kõige tagumine küüritaja ja nõnda edasi; rong wajub ikka kaugemale ja otsa ei saa ilmaski.” Lisatud joonisel on kujutatud harkhüpet.

1878. aastal avaldas Eesti Postimees kirjutise „Noore rahva mängutuba”, kus soovitati mängu, „mis osavust äratavad, vaimu ja keha karastavad”. Algmaterjal oli võetud saksakeelsest allikast. Arvatavasti oli see kirjutise esimene, mis sai kehakultuuri valdkonnas terminoloogia kasutamise eest kriitika osaliseks. Kriitik avaldab, et ta ei ole rahul sõnadega, mis vaevaliselt ümber pandud. Keel peaks olema puhtam, õigekirjutus kindlamal põhjal ja grammatika tundmine palju parem. Kriitik lõpetab: „Puhas ehe ehib inimest, puhas keel raamatut.” Küsimine: kas meie oskuskeel saab hakkama nende sõnadega, mis on eesti keele pärased? Kas mõned meie oskussõnad tekitavad kahtlusi õigekirja- ja grammatikareeglite taustal? Nendele küsimustele pöörame tähelepanu arutluses oskuskeele võimalike karide üle.

Järgmine kehalisi harjutusi ja nende õpetamist kirjeldav raamat trükiti esimesest 25 aastat hiljem: 1904. aastal ilmus Postimehe kirjastusel „Wõimlemise ehk gümnaastika õpetus kooliõpetajatele, koolidele ja iseharjutamiseks”, autor staabikapten Peäro August Pitka. See 88-leheküljeline raamat sisaldab juhiseid harjutamiseks, eesti- ja venekeelseid rivikäsklusi, ettevalmistavaid harjutusi, tegelikke harjutusi (riistadel), mitmeid lisasid (16 mängu kirjeldused ja 8 võimlemisriista ehitamiseks vajalikud mõõdud). Autor rõhutas, et raskusi oli nimetustega (terminitega). Pitka õpik on harjutusvara valiku poolest eelmisest mõnevõrra mahukam, kuid õpetamise metoodika poolest jääb Kurriku oma ületamata.

Vahelduseks proovige sooritada Pitka kirjeldatud maandumisasendit, mis oli toona üldiselt kasutusel: „Mahalangedes ei tohi iial ennast kandade pääle toetada, vaid nimelt ikka warvaste pääle, kus juures põlved wedruwiisil nõtku lastakse ja maha kükitatakse, et sellega põrumise eest hoida; keha längus wähe ettepoole; käed wõetakse puusa ehk põlvede vahele”. Hüpake paigalt üles ja maandudes püüdke eeltoodud nõuandeid järgida. Polegi nii lihtne! Elukutselise sõjaväelase loodud võimlemisterminid ja hea keelekasutus väärivad kiitust.

Kahtlemata oli Pitkale kõige raskemaks ülesandeks kirjeldada riistharjutusi. Toengut kirjeldas ta järgmiselt: „käsitsi, jalad ripakil (ripakili, ripakile), heljumine, õõtsumine”. Raamatust võib leida ka mitmesuguseid toredaid sõnu, mis on tänapäeva oskuskeelest (selles tähenduses või kujul) kadunud: *kikiwarbail* (üldkeeles küll olemas), *waik*, *kerimine*, *kordlus* jt. Alles on näiteks *joõndu*, *otse*, *käsklus*, *seis*.

Peäro August Pitka (kirjanikunimega Ansomardi) sündis 26. augustil 1866 Jalgsemaa külas Järva-Jaani lähedal. 1901. aastal lõpetas ta Peterburi junkrukooli alamleitnandi auastmes. Vene-Jaapani sõja ajal oli ohvitseride reservis, jätkas teenistust Jaroslavlis, Rõbinskis ja Gomelis. Võitles Esimeses maailmasõjas pataljoniülemana kogu aja rindel. 1915. aastal pidi tema pataljon katma rinnet kahe polgu vahel. Naabrid taandusid ette teatamata, pataljon sattus piiramisrõngasse ja vangi langenud Pitka lasti maha.

Kutselise sõjaväelasena tuli Pitkal pidevalt viibida venekeelses keskkonnas, kuid aastatel 1901–1910 avaldatud viiest raamatust on peale „Wõimlemise ehk gümnaastika õpetuse” veel väga tuntud ka „Jalgsemaa Kitse-eide muinasjutud” (1901). Pitka valdas head eesti keelt ja tema kasutatud terminid olid selles sööti jäänud keelevallas samm edasi. Pitka elulugu väärrib lähemat käsitlust Eesti tulevases kehakultuuri ajaloos.

A. Grenzsteini eestikeelne „Male-õpetus” (1883) oli esimene mõttespordi tutvustaja ja oskussõnade esitaja Eestis. 1913. aastal ilmusid kaks esimest raamatut sõnaga *sport* kaanekirjel: K. Kometsa „Suusa-sport” ja C. Norlanderi „Ratsionalne gümnaastika ja sport Lingi süsteemi järele”, seejärel 1914. aastal K. Pfeifferi ja J. Faciuse „Uisu-sport”. J. P. Mülleri raamat hommikvõimlemisest oli Euroopas populaarne ja anti eesti keeles välja kaks korda: 1907. aastal Kurriku vabas tõlkes pealkirja „Tervise raamat” all ja 1909. aastal H. Tammeri tõlkes pealkirja „Minu sistem” all. Teist korda trükiti ka Pitka „Wõimlemise ehk gümnaastika õpetus kooliõpetajatele, koolidele ja iseharjutamiseks” (1906). Kokku trükiti seda raamatut 7000 eksemplari.

Aastatel 1908 ja 1909 ilmusid mitmesugused dsihu-dsihtsu, maadluse, suusatamise, ujumise ja jõukarastuse raamatud. Kokku ilmus tsaariajal kehakultuuri kirjandust eesti keeles 43 nimetust üldise trükiarvuga 63 800 eksemplari. Menukaimad olid kahes trükis ilmunud Pitka raamat ja Mülleri tõlked.

Mitmed autorid toetusid oma spordiala vajalikkust rõhutades võimlemisele. Sõna *sport* oli ilmunud trükisõnas juba 1895. aastal, kuid juurdus visalt. Näiteks algab 1909. aastal ilmunud „Jalapallimängu õpetus” järgmiste sõnadega: „Jalapallimäng on laialt tuntud ja armastatud võimlemine, kuid meie juures on ta alles viimasel ajal tuttavaks saanud. Aga nagu see võimlemisharu igal pool sooja vastuvõtmist on leidnud, näib ka meie juures lugu olevat [---].” A. Lugenbergi „Jalgpalli sport” (1923) seda kummardust võimlemisele ei tee. Sõna *sport* levik oskussõnana on aastatega kogunud üha enam hoogu ja tänapäeval kipub üldterminina asendama juba kõiki kehaliste harjutuste sooritusviise.

1811. aastal Hasenheides avatud Jahni võimlemisväljak võimaldas noorte meeste võimekuse arendamisel kasutada riistharjutuste kõrval jooksu-, viske- ja hüppeharjutusi. Riistvõimlemisele rõhku panev harjutusviis jõudis Saksamaa kõrgkoolides õppinud või töötanud isikute kaudu ka Eestimaale. Sakslased kirjastasid rohkesti hea kvaliteediga võimlemisraamatuid, ja üks neid sattus ka eestlaste kätte. P. H. Lingi Rootsi võimlemist, taanlase J. P. Mülleri hommikvõimlemist ja N. Bukhi põhivõimlemist tutvustasid ka eestikeelsed tõlkeraamatud. Tsaariajal

anti samuti välja esimesed eestikeelsed raamatud jalgpalli, maadluse, korvpalli ja kergejõustiku kohta. Iga ala võib oma esimese õpiku ilmumist lugeda erialase terminoloogia algtähtsuseks.

Kui noor Eesti vabariik hakkas oma eluvaldkondi iseseisvalt arendama, oli haridusministeeriumil kehalise kasvatuse korraldamisel abiks Eesti Võimlemise Õpetajate Selts. Esimestel suvekursustel ilmses teoreetiliste ja praktiliste tundide käigus oskussõnade kasutamisel rohkesti erinevusi, näiteks puudus ühene arusaam sellest, kas *käed kõrval* on vastu keha või õlgade joonel. Võimlemise kõrval pöörati suurt tähelepanu mängudele.

Juba tsaariajal olid mitmed meie võimlemisõpetajad kõrgharidusega võimlemispetsialistid (Anton Õunapuu, Anna Raudkats, Konstantin Müür). Õunapuu oli esimene eestlane, kes omandas kehakultuuri kõrghariduse. Lõpetanud 1913. aastal Helsingi ülikooli võimlemise instituudi, töötas Õunapuu Tallinna Reaalkoolis võimlemisõpetajana. Tema kaasaegsed märkisid tema head keelekasutust võimlemistundide läbiviimisel. Juba 1908. aastal ilmus Õunapuu „Uued Soome-Rootsi laulumängud juhatuslega”. Kaitseliidu ühe organiseerijana langes Õunapuu Vabadussõjas.

Teise eestlasena lõpetas Helsingis sama instituudi 1915. aastal Anna Raudkats. Suure vaimustusega võimlemise ja rahvatantsu õpetamisele pühendunud neiu teenis igapäevast leiba saksa ja prantsuse keele õpetajana. Tema pikka ja mitmete ebaõnnestumistega eluteed on põhjalikult kirjeldanud R. Tõnnus teoses „Anna Raudkats oma ajas” (1991), mis on Eesti ajaloo uurijatele tänuväärne materjal. Loodame, et meie tulevane kehakultuuri ajalugu annab proffide ränkraske võitluse faktoloogia kõrval ka teisi elulooraamatuid.

Rahvatantsude üleskirjutamisel omandatud vilumus ja Soomes saadud teadmised oskussõnade kasutamisest peegelduvad hästi Raudkatsi raamatus „Tervis ja ilu” (1929). Raamatu kaanepilt on omalaadne, pilkupüüdev ja mõjub tänapäeva raamatute kõrval värskena. Ühe kaanepildil oleva daami kannal kohalt leiame tähe kombinatsiooni NMEY. Natalie Mei oli Eduard Viiralti kõrval teine nimekas kunstnik, kes leidis aega kätt proovida illustratsioone joonistades. Raamatule pilte teinud fotograafid on oma ala tipud K. Akel ja N. Blinova, fotodel on Gert Negro stuudio õpilased. See 1929. aastal ilmunud raamat võiks tänapäeval ilmuda kordustrukina. Raudkats rõhutab Sparta tarkust: „Tugev naine on tugeva mehe ema.” Raudkats andis välja ka raamatusarja „Mängud” ja koostas kehalise kasvatuse programmi. Tema arvukate rahvatantsutöötluste ja kirjelduste tiptantsud on „Kaera-Jaan”, „Pulgatants” ja muidugi „Tuljak”.

1922. aastal toimunud võimlemisõpetajate kongressil moodustati toimikond võimlemise oskussõnade ühtlustamiseks. Aluseks soovitati võtta Karl Nikolai Hintzeri konspektid ja harjutusvarakogud. Hintzer võttis ülesannet tõsiselt ja aastate jooksul ilmusid talt „Vabaharjutused” (1922), „Kepiharjutused” (1923), „Nuiaharjutused” (1924), „Võimlemismängud koolidele” (1924) ja „Võimlemine piltides” (1930). Hintzeri raamatud sisaldavad mitmeid näiteid oskussõnavara süstematiseerimise kohta (põhiolekud, vahepealsed olekud, segaolekud jms). Esimest korda kirjeldatakse liikumise suunda mitme võimaliku suuna puhul põhisuunast lähtuvalt. Näide: „käed üles – viiakse eest üles, pihud vastamisi. Suund tuleb anda käed kõrvalt üles.” Autor kasutab sõnaühendit *käed puusas*, kuid *kepp puusal*, *kepp õlal*. Mitmed uued terminid jäid käibele ja kirjeldustes võib märgata uut lähenemisviisi. Kirjastus teatab raamatus „Nuiaharjutused” (1924), et Hintzeri raamatutes tarvitavad oskussõnad kiideti II üleriigilisel võimlemisõpetajate kongressil heaks ja võeti tarvitamiseks vastu. Oskussõnad korraharjutustes ühtlustati sõjaväes tarvitusel olnud oskussõnadega.

Hintzeri raamat „Nuiaharjutused” väärrib tähelepanu veel ühel põhjusel. Nimelt on osa raamatu joonistustest teinud Eduard Viiralt. Hintzer andis välja ka prof F. A. Schmidt ja K. Mölleri „Seletuskirja võimlemis-seisakute ja -harjutusvara tabelitele” (1924) Rootsi võimlemise harjutusvarast. Tabelitele on lisatud tõlkija seletused. Raamatu „Võimlemine piltides” eessõnas märgib Hintzer, et võimlemise õpetajatel ametlikult mingit süsteemi ja meetodit ei ole kindlaks määratud ja vaated nendes küsimustes on väga erinevad. Võib arvata, et välismaal (Saksamaal, Soomes, Tšehhis, Venemaal jm) õppinud või täienduskoolitusel viibinud eestlaste teadmistes peegeldusid erisugused kogemused.

Õnneks tegutses EVÕSi oskussõnade toimikond vapralt edasi. Juba 1923. aastal kirjastas Tallinna Õpetajate Selts võimlemise õppekavade lisana riistvõimlemise oskussõnad. Eesti-, vene- ja saksakeelsete terminite valiku tegid Konstantin Müür, Ago Rooseste ja Richard Vichmann.

Terminoloogia heade ja halvamate näidete arutelul saame aluseks võtta ainult kirjalikud allikad. Toimkonna töö alustamise ajal oli Kurriku raamatu ilmumisest möödunud üle 40 aasta. Kurrik oli alustanud tühjalt kohalt, Pitka tegi sammu edasi, kuid Esimese maailmasõja järgsed aastad tõid võimlemises kaasa palju uut ja sportliku suuna kiire arengu. Kirjandusest, eriti aga ajakirjandusest võime leida fakte vastuseisust rekordspordile ja inglispärasele muruspordile. Eestis tõstis selle teema päevakorda oskussõnade toimkond. Sõnasõda aegamööda vaibus, kuid mõningad sõed hõõguvad tänaseni.

EVÕSi oskussõnade toimkonna esimesed arvestatavad tulemused avaldati väljaannetes „Võimlemise oskussõnad: eelnõu” (1927) ja „Võimlemise oskussõnade joonised. I osa” (1927) (166 joonist). Varem olid ilmunud veel mitmed õppekavad ja raamatud, nt Raudkatsi „Mängud I” (1924), Skotaki „Võimlemismängud” (1924), Bukhi „Põhivõimlemine” (1925), Vilmsi „Tahtevõimlemine” (1926).

Johannes Aaviku raamat „Keeleuuenduse äärmised võimalused” (1924) andis tõenäoliselt mõtlemissainet ka juba tööd alustanud oskussõnade toimkonnale. Konsultantidest keelemehed olid Aaviku ettepanekutega kindlasti tuttavad ja toimkonnas oli mitmeid õpetajaid. Võimlemise sõnavarasse ilmus termin *hetkpüsi* (‘staatiliselt asendis püsimine üks sekund’), mille täiendosa *hetk* on Aaviku soovitus sõna *silmapilk* asemele. Sõna *hõör* (‘keerutatav liigutus’) on võimlemises ringitaoline liikumine ümber hoidepunktide. Sõna *piki* kasutatakse võimleja ja riista pikitelje suhte määramisel. Sõna *tiritamm* asendab sõnaühendit *pea peal seismine*, *vasak* sõna *pahempoolne*, *peel* sõnaühendit *varbseina külgsuud*. *Kõhuli*, *pikali*, *selili* jt on lamangu asendid. Sõnaga *poom* hakati tähistama riista, mille varasem keelekuju oli *pumm*. Aaviku ettepanekul võeti sõna *lihas* asemel kasutusele sõna *muskel*.

1928. aastal andis Ernst Idla välja „300 võimlemise harjutust” kui täienduskursuslastele mõeldud õppevahendi koos joonistega. Idlal tekkis hiljem oskussõnade toimkonnaga lahkarvamusi ja ta loobus koostööst. Terminoloogia arengu ajaloolist külge uurinud keeleteadlased on avaldanud arvamust, et oma ala tipptegijad kasutavad vahel termineid, mis üldist heakskiitu mingil põhjusel ei leia. Võimlemise terminitoimkond oli asunud süsteemse sõnavara loomise teele ja sinna piltlikud terminid hästi ei sobinud. Matkimisharjutustes koolieelikutele ja noorematele klassidele sobis piltlikke termineid kasutada, kuid näiteks termin *kukerpall* ei sobinud tirelite erivormide hulka vanemate klasside harjutusvaras.

Euroopas väga populaarsete Niels Bukhi harjutustega võisid eestlased tutvuda 1925. aastal, mil H. Treffneri gümnaasiumi võimlemisõpetaja E. Reinwald tõlkis kuulsa taanlase raamatu „Põhivõimlemine” eesti keelde. Bukh esitas uue harjutusvara jõu, painduvuse ja osavuse arendamiseks, kuid üksnes sellega ta ei piirdunud. Bukh rõhutas, et põhivõimlemine ei arenda mingit liialdatud painduvust või jõudu, vaid püüab viia keha ideaalsesse seisukorda. Kirjelduste paremaks mõistmiseks dubleeriti enamik harjutusi fotodega.

Aastatel 1920–1925 ilmus viielt autorilt/tõlkijalt 11 raamatut, kus esitati võimlemise harjutusvara. Selle mahuka materjali alusel võib teha üldistuse, et 1922. aasta võimlemisõpetajate kongressi otsus arendada oskussõnavara oli hästi mõjunud. Uusi sõnu ja kirjelduse vormistusviise leidis igas raamatus. 1927. aastal valmis võimlemise oskussõnade eelnõu.

Enne 1931. aasta sõnastikku ilmusid Kaitseväge VI osakonna „Rakendusvõimlemine” (1922), Idla „300 võimlemise harjutust” (1928), Raudkatsi „Tervis ja ilu” (1929) ning „Mängud” I, IV, V ja VI osa (1924–1928), Rimmelga „Inimese füüsilistest võimetest” (1929), Niileri „Korv- ja võrkpalli õpetus” (1930). Uue sõnastiku koostajad leidsid nendest raamatutest mõndagi kasulikku. Uute kehalise kasvatuse õppekavade kirjeldustest võime leida uusi väljendeid. Idla sõnakasutusega saab tutvuda artiklis „Algame raadiovõimlemisega” (1938). Aastatel 1933–1937 ilmus seitse võimlemise tunnikavade väljaannet.

Eesti Tenniseliit tegi tõelise üllatuse 1931. aastal ilmunud oskussõnastikuga, kus oli 880 terminit. Seevastu 1932. aastal ilmunud sõnastikus oli 492 terminit ja kaust joonistega.

Aleksander Kalamehe „Algkooli kehakasvatuse käsiraamat” (1936) oli abiline sõnalisel suhtlemisel ja oskussõnade kasutamisel koolitundides. Sisu poolest on see raamat tänapäevalgi kasutatav. Käsiraamatus on peatükk oskussõnadest koos seletustega. Sõnade loetelust ilmneb, et autor eelistab terminitena pikki liitsõnu. Eessõnas märgitakse: „Raamatu kirjutamisel on tulnud võidelda paljude raskete küsimustega, eeskätt oskussõnade loomisega. See on nõudnud tunduva osa ajast. Eriti raske on olnud kirjeldada komplitseeritud harjutusi, milledes

tuli ütelda korraga asend ja mitmekordne liikumine.” Aeg ja võimlemise areng olid toonud rohkesti huvitavat uut harjutusvara, mida tuli rakendada koolis.

Aastaid tagasi palusin Aleksander Kalamehel kirja panna mälestusi võimlemise oskussõnade loomise pikast ajaloost. Väljavõtte tema meenutustest: „Mäletan samuti, et oma teose „Algkooli kehakasvatuse käsiraamat”, mis trükiti 1936. a, kallal töötasin 3 aastat. Raskusi oli siis just harjutuste kirjapanekuga. Puudusid vastavad oskussõnad, puudus samuti kirjeldamise süsteem. Tänuväärt kaasabi osutas mulle keelemees Manivalde Lubi. Oskussõnade leiutamisel olime temaga öid läbi kõhuli-selili maas. Lubil oli haruldane keelemehe vaist uute asendite nimetamisel ja oskussõnade süstematiseerimisel. Tema leiutas näiteks käte seongud.” Taas kord mainitakse vajadust oskussõnade süsteemi loomise järele, ja Kalamees oma käsiraamatuga püüabki seda pakkuda.

Oleks vahest asjakohane arutleda selle üle, miks 1876. aastast alates võib trükisõnas aeg-ajalt kohata viidet terminoloogiaga seotud raskustele. Teeme seda siiski siis, kui loetleme probleeme ja vaatleme, kuidas neid on võimalik lahendada. 1939. aastal tundus, et võimlemise oskuskeel on tasemel ja võib teha uue sammu ka sporditerminoloogia vallas.

Aastatel 1932–1939 oli viimane terminitoimkonna tööperiood. Ilmus 25 raamatut, kus spordi ja mängude temaatika oli sageli seotud ka võimlemisega. Spordimaailmas tuntud kergejõustiklase Aleksander Kolmpere (Klumberg) sulest ilmus 1936. aastal raamat „Sport ja kehaline kasvatus”. Autor selgitab, mida peaks igäüks teadma nende tähtsusest, erialadest ja ajaloost.

Neli autorit – A. Kolmpere, J. Laidvere, H. Michelson, H. Niiler – koostasid noorsportlase käsiraamatu „Sport ja mäng” I osa (1939). Hea ettevõtmine jätkus II osaga (1940). Kooli kehalise kasvatuse meetodikat ja harjutusvara esitasid neli raamatut, spordialadest said teoreetilist tuge kergejõustik, korvpall, poks, võimlemine ja mängud. Ernst Idla koostas abilise uue valdkonna – raadiovõimlemise – harrastajatele. Hakkas ilmuma spordi suurraamatute sari, kajastati Eesti mängude (1934 ja 1939) ettevalmistust ja tulemusi, valmis uus võimlemise terminoloogia.

EVÕSi oskussõnade toimkonna aruandeid kuulati aastatel 1927–1940 juhatuses või seltsi üldkoosolekutel 30 korda – nii näitab säilinud protokolliraamat. Toimkonnal olid Tallinna ja Tartu osakonna juures oma väiksemad töörühmad, kus tehti tõsisist tööd. Selle töö keerukusest ja vaidluste tulisuse põhjustest saame vast aimu, kui proovida ka ise anda tänapäeval populaarse jooga sanskritikeelsetele ja aeroobika inglise-ameerika slängi kalduvatele sõnadele eestikeelseid vasteid.

1939. aastal valminud võimlemise oskussõnade käsikirja valmistati ette 17 aastat. Vahepeal anti õpetajatele kaks väiksemat sõnastikku ja joonistega tabelleid. Lõpuks valminud sõnastik oli väga kvaliteetne. Sõnastiku ülesehitus ei hõlmanud lihtsalt tähestikulises järjestuses esitatud seletusi, vaid tähenduslikult rühmitatud sõnapesi. Sel viisil üles ehitatud sõnastikus on ka lihtsam orienteeruda.

1939. aasta trükivalmis käsikiri ei jäänud ainukeseks. Teine trükivalmis käsikiri leiti 1960. aastal. Käsikirjal on pliatsimärge „Algteksti III eksemplar” ja trükikirjas „Kehalise kasvatuse oskussõnastik. I Võimlemise oskussõnad. Haridusdirektooriumi Rahvakasvatuse Peavalitsuse Spordi Ameti väljaanne. Tallinn 1943”. Andmed selle käsikirja leviku või trükkimise kohta puuduvad. Eestikeelsetele terminitele on antud saksakeelsed ja osale (kehaosad, riistad) isegi ingliskeelsed vasted. Sõnastiku aluseks on eelnimetatud uudse süsteemiga sõnastik.

Pikka aega koostatud sõnastik nägi raamatuna („Võimlemise oskussõnad”) trükivalgust 1945. aastal. Sõnastiku arutelu ja käsikirja ettevalmistamine võtsid aega 23 aastat (toimkonna moodustamisest 1922. aastal kuni raamatu ilmumiseni 1945. aastal). Kogu selle pika ajavahemiku tegelesid sõnastikuga Konstantin Müür ja Agu Rooseste. Ettevalmistuses osalesid eri aegadel võimlemise ja spordi alal tegutsenud sellised tuntud isikud nagu G. Neggo-Olak, H. Niiler, H. Niitra, A. Kalamees, S. Kass, A. Klamm, R. Mast, H. Preikoch, A. Tarem, H. Viljak. Töö algstaadiumis osales ka E. Idla, keelelist abi osutasid M. Lubi, J. V. Veski ja A. Jõgi, konsulteeriti A. Valdesega (anatoomia).

1947. aastal ei olnud oskussõnade raamatut enam müügil. Sõnastiku trükiarv oli 3200. Tallinna ja Tartu kahes kõrgkoolis ning Tallinna kehakultuuritehnikumis õppis kehalise kasvatuse õpetajaks ja treeneriks 1950. aastal üle 300 üliõpilase. Võimlemise kursusele oli vaja õppevahendit. Kuna käsikiri oli eestiaegne ja trükivalmiks seotud Saksa okupatsiooni ajal, siis anti korraldus see raamat koos muu keelatud kirjandusega kõrvaldada.

Nõukogude ajal ilmus mängude, spordi ja võimlemise raamatuid paarikümne ringis. A. Lannuse võimlemise harjutusvarale (1960) ja A. Tiigi akrobaatikaõpikule (1951) oli lisatud väike oskussõnade kogu. Autorid olid teadlikud käibelt kõrvaldatud sõnastiku terminitest, esitatud kirjeldusviis on korrektne. Kasutamist kergendasid head seletused ja illustratsioonid. Väikeseid sõnastikke on erialaraamatute sees ilmunud ka hiljem. Näidati ära eesti terminite venekeelseid vasteid.

Olukord sarnanes praegusega. Erinevus on ainult keeles. Aeroobika, jooga, Pilatese tehnika ja veel mitmed välismaised süsteemid jõuavad meile inglise, saksa ja isegi sanskriti keelest tõlgetena. Miks siis ei koostata tänapäevaseid sõnastikke mängude, spordialade ja võimlemise tarbeks? Terminoloogiasõnastik ei ole ühe autori juturaamat, vaid vajab koostööd ja kogemusi. Arutada saaks ka interneti vahendusel, kuid mõnegi arvates „mäng ei vääri küünlaid”.

Õppetöö käigus ilmnes, et üliõpilaste teadmised kooli kehalise kasvatuse tunnis õpitust olid erinevad. Samas oli erinevusi ka kõrgkoolide õppejõudude kõnepruugis. Sõda ja sellele järgnevad aastad ei võimaldanud pöörata oskussõnade vormile vajalikul määral tähelepanu. Esimesed uued oskussõnastikud ilmusid 1961. aastal: E. Isopi „Rivi- ja korraharjutused kehalise kasvatuse tundides” ja H. Valgmaa „Riistharjutuste terminoloogia”.

E. Isopi „Võimlemisharjutuste stenograferimine” ilmus aastatel 1977–1996 kordustrukina üheksa korda. Kriipsujukud on head abimehed harjutuste kiirel konspekterimisel.

Tallinna Pedagoogilise Instituudi ja Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud kirjastasid veel järgmised oskuskeele õppevahendid:

H. Valgmaa „Võimlemise terminoloogia” (1964),

N. Kutti jt „Kehalise kasvatuse ja spordi üldtermineid” (1966),

H. Elken, H. Valgmaa „Võimlemine pildis” (1967),

K. Väljas „Võimlemise terminoloogia ja selle kasutamine vahendita harjutuste kirjeldamisel” (1968),

L. Palmse „Iluvõimlemise terminoloogia ja selle kasutamine harjutuste kirjeldamisel” (1970),

H. Valgmaa „Võimlemise oskussõnad ja harjutuste kirjeldamine” (1972),

H. Valgmaa „Eesti-, vene-, saksa- ja ingliskeelseid sporditermineid” (1975).

Pallimängudes sellel ajavahemikul sõnastikke ei ilmunud ja teavet kasutatavate terminite kohta võis leida raamatute tekstist. Küll aga ilmusid P. Parise „Suusasporti oskussõnad” (1962), A. Mõttuse „Vabamaadluse võtete klassifikatsioon ja terminoloogia” (1963), N. Kutti „Ujumisspordi oskussõnastik” (1964) ja „Vetelpääste oskussõnastik” (1966), J. Soontaki „Eesti- ja ingliskeelsed kergejõustikuterminid” (1968). Ajakiri Kehakultuur avaldas oskussõnadest mitmeid artikleid, nendest esimene E. Mõtliku „Meetodite terminoloogiast” (1961). Orienteerumisspordi termineid korrastas Arne Kivistik, kellelt 1989. aastal ilmus viiekeelne „Orienteerumisspordi terminid”, kus on ka märkide ja mõistete sisu seletused. 1980. aasta olümpiamängude purjeregati ajaks ilmus meie spordisõnastike hulgas mahukaim „Purjetaja sõnaraamat” (autorid A. Tetsmann, H. Lind).

Head oskuskeele kasutust võis leida enamikust spordiraamatutest. Võimlemise ja mängude erinevate alaliikide harjutusvarad sobivad ka tänapäeval kasutada. Oskuskeele kriitikat ilmus harvemini kui tänapäeval. Spordist kirjutavatel ajakirjanikel oli oskussõnade üle arutlemiseks Ajakirjanike Liidu juures oma sektsioon ja tähelepanu tõmbamise termineid eriti ei kasutatud. Korraldati mõned asjalikud ühiskoosolekud keele- ja tõlkesektsiooniga. Kas need kiidusõnad tõstavad esile nõukogude viljastavaid tingimusi? Seda kindlasti mitte. Viljastavad tingimused olid esimese hea eestikeelse oskussõnastiku ahjus ära põletanud. Rohkem võiks siin kõne alla tulla eesti keele alateadlik kaitserefleks.

Taasiseseisvunud Eestis ilmus kordustrukina Evi Roodase raamat „Riistharjutuste ja akrobaatiliste harjutuste oskussõnad ning kirjeldamine” (2005). Kena üllatus on Riina Reinsalu bakalaureusetöö „Pallimängude terminoloogia” (2005). Kui oleksin ametimees, püüaksin leida võimaluse võita R. Reinsalu huvi osalemiseks praegu unistusliku kehakultuuritesaurust ette valmistava toimkonna koosseisus. Ja see pole veel kõik. Annika Timpka kaitses 2003. aastal magistriprojekti „Eesti-inglise-saksa *indica*-sõnastik”. Vanade kõrvale ja peatselt asemele on vaja uusi erialakeele korrastajaid ja nende kõrvale keeleteadlasi. Vaja on eesti kehakultuuri oskuskeele toimkonda ja läbimõeldud töökorda.

Euroopa Liit finantseeris põhikoolide ainesõnastike koostamist ja väljaandmist. Anti välja 11 põhikooli ainesõnastikku (sarja koostaja Jaan Mikk), nende hulgas ka „Kehalise kasvatuse mõisted 7.–9. klassile. Eesti-vene-eesti sõnastik” (2005, koostaja Vello Hein). Õppeesmärgil on antud terminite eestikeelsed muutevormid ja ristviited.

Kehaliste harjutuste oskussõnavara kohta saab head informatsiooni kooli kehalise kasvatuse juhendmaterjale lugedes. Kuni 1933. aastani oli õpilaste klassitunnistusel hinnatava aine nimetuseks *võimlemine*. Uueks ainenimetuseks võeti *kehaline kasvatus*. Nõukogude ajal avaldasid erinevate spordialade tuntud treenerid korduvalt soovi, et kooli kehalise kasvatuse võiks asendada ühe spordialaga. Sellega kaasnev propaganda seadis mõned spordialad eelisolukorda. Tavakoolis spetsialiseerumist siiski ei rakendatud. Tegevust alustas spordiinternaatkool. Tehti neli spordialade gruppi ja vormistati erinevad rahastamistingimused. Toona rahastati sporti riigi rahakotist, ja niisugusel korraldusel oli isegi mingi loogiline alus. Praktiline tulemus oli nutune.

Esimese-, teise-, kolmanda- ja neljandajärguliste spordialade süsteemi loomine tuleks unustada. Ja nende sõnade kasutamine terminina samuti. Demokraatlik ja inimsõbralik on kasutada terminit *eelisalad*, mis on ka juba rahuldavat rakendust leidnud. Praktika on näidanud, et ühe ala veendunud ja tulihingeline arendaja on tõepoolest suuteline oma spordiala eelistades täitma õpilaste mitmekülgse kehalise ettevalmistuse nõude. Kas mõni spordiala suudaks leida kümme sellist õpetajat kooli? Nii nagu spordis on olemas tipp-treenerid, on ka koolides tippõpetajaid. Pidevalt tuuakse sisse välistreenerid, kuid õpetajate puhul see võimalus puudub.

Kunagi oli Eestis kuus organisatsiooniga spordiala, nüüd on neid registris ligi sada. Võime naerda kitserabamise või ninaga pähklivereetamise üle, ega see neid ei kaota. Riigi raha raiskamises ei peaks aga süüdistama medalita jäänud sportlast. Tipp-sport on suur äri ja selle kõiki vajadusi ei finantseeri enam ainult riik. Siia annab raha ja võtab kasumit äri. Nii on ja nii jääb – see on areng. Kujukalt tõestas seda Peep Aaviksoo (2002) artikli lõik „Äri teeb spordi võimalikuks”. Professionaalne sport on juba aastaid täieõiguslik osaleja olümpiamängude ja maailmameistrivõistluste areenil.

Areng toob alati kaasa omad probleemid. Arengu tõttu on kadunud palju sõnu meie igapäevasest kõnekeelest, kadunud on ka sajandivanuseid oskussõnu. Samal ajal on tekkinud rohkesti uusi mõisteid ja lisandunud uusi sõnu. Keeleteadlased on registreerinud, et rohkesti võõraid sõnu istutab eesti keelde sport. Neid tuleb sportlaste isiklike kontaktide ja tõlkeraamatute kaudu, samuti leidub eesti autorite kirjeldusviisis nii mõndagi, mille kohta tädi Maali ütles „jamarulla”.

Kuidas ja kunas tuli meie oskuskeelde sõna *kehakultuur*? Ameeriklased loevad selle sõna loojaks (*Father of Physical Culture*) Bernarr Macfaddenit (1868–1955). Macfadden andis välja ajakirja *Physical Culture*. Spordi levimisel ilmus *kehakultuuri* nime all ajakirju eri riikides. 1911. aastal toodi tõlkelaen *kehakultuur* ka eesti keelde. Hiljem on mõiste *sport* püüdnud peaaegu kõiki *kehakultuuri* rakendusvaldkondi katta. Ravivõimlejad, tervisejooksjad ja -suusatajad, suplejad beebid, kaalujälgijad – kõik teevad sporti. Samas on aga oskussõnavaras sõna *sport* hägusa seletusega, rääkimata defineerimise keerukusest.

Spordi oskussõnavaras on aeg ja areng tinginud muudatusi üksikute sõnade seletustes. Järgnevalt vaatleme kirjasõna (raamatute, ajakirjade) abil sõnade *kehakultuur* ja *sport* seletusi, alustades sõnast *kehakultuur*.

Kehakultuur on abinõu inimese kasvatamiseks kehakultuuri erivormide kaudu.

Uus kehakultuuri printsip: kasuta võimlemist, mängu, sporti.

Kehakultuur peab kui arhitektuur meie olemisse liidetama.

Kehakultuur on tervishoid, võimlemine, sport, mängud, tants.

Kehakultuur on abinõu inimese kasvatamiseks kehalise tegevuse vormide kaudu.

Kehakultuur on vabatahtlik ühiskondlik tegevus, siht, igas vanuses inimeste kehaliste võimete arendamine ja tervise tugevdamine, sporditeadus. Kehakultuuri abinõud on sportlikud harjutused, võistlused, sport- ja lauamängud. Kõrgeim vorm on võistlussport.

Kehakultuur tuli käibele koos Vene võimuga ja ligi pool sajandit väljendas see sõna ebameeldivaid kampaaniaid.

Eeltoodud seletustest kuus esimest lubavad kasutada sõna *kehakultuur* üldterminina. Viis esimest seletust pärinevad eestikeelsest ajavahemiku 1911–1939 kirjandusest ja ajakirjandusest, hilisemad seisukohad on võetud kokku kahes viimases seletuses.

Mõnikord vastandatakse kehakultuuri spordile. Järgnevalt vaatame, kuidas on eesti keeles seletatud sõna *sport*.

Sport on lõbus, mõne kehaosa intensiivne töö tahte ja tähelepanu pingutusel. Sel on kolm tunnust: löbu, tahtepingutus ja liigutuste intensiivsus.

Sport on endasse suletud suursaavutuste poole püüdlev kehaline tegevus, olles iseenda siht.

Meil püsis pikemat aega vaade, et sport on kultuuri vastane nähe, et kunsti- ja vaimutegelased võivad seista spordiga ainult vaenujalal.

Spordi aluseks on võistlusmoment, täiustab inimeste vaimseid omadusi ja oskusi.

Sport on sisukas võistlus, inimorganismi arendamine võistlusolukordades.

Sport on pideval kehaliste võimete, tehnilise, taktikalise ja teoreetilise taseme tõstmisel põhinev kehalise ettevalmistuse tulemuste parandamine.

Sport on kehakultuuri kuuluv mängulist laadi tegevus, sportimine (mõnikord kasutatakse seda laiemalt ka kehakultuuri kohta).

Sotsiaalset nähtust nimega *sport* iseloomustavad komponendid on reeglid, organiseeritus ja võistlus.

Seletused pärinevad ajavahemiku 1922–2004 eestikeelsest kirjandusest ja ajakirjandusest. 90 aastat tagasi oli *sport* juba üldkasutatav sõna. See sai esmajärjekorras nende alade üldmõisteks, kus võrreldi võimeid ja registreeriti tulemusi. 1911. aastal ilmus uus sõna *kehakultuur* raamatu tiitellehel ja 1939. aastal oli *kehakultuur* juba järgmise taseme mõistete üldnimetus, hõlmates kehalist kasvatust, sporti ja võimlemist. Sõna *kehakultuur* päritolumaast oli eespool juttu. Venemaal kodunes see alles nõukogude ajal.

Kui *sport* oli kindla toetuspinna leidnud, hakati meie ajakirjanduses (1922) arutlema spordi ja võimlemise ühisosa ja erinevuste üle. Jõuti seisukohale, et tegemist on kahe erineva nähtusega. Ühiseid jooni (tervis) on vähem kui erinevaid (vahendid, kõrvalülesanded).

Uudsenähtusena on ilmunud mõeldav võrdusmärk mõistete *kehakultuur* ja *sport* vahele. Kuna seda võrdusmärki ei osata rahuldavalt põhjendada, tuleks jääda süsteemi *kultuur – kehakultuur – mängud, sport, võimlemine* jne juurde. Võib ju küsida – kellel veel on niisugune jaotus? Kui küsija oskab vastata vastuküsimusele, miks eestlaste sõnale *sport* (mis pidi olema rahvusvaheline) on soomlastel vasteks *urheilu*, rootslastel *idrott* ja norralastel *idrett*, siis on ta vastuse ise leidnud.

Teeksimise ühe kõrvalvõimalike sõna *sport* etümoloogia valda. Keeleteadlane Aino Jõgi (1967) väidab: „Sõna *sport* kujunes inglise keeles ladina päritoluga vanaprantsuse laensõna *disport* lühenemise teel. See kujunemine oli aastaks 1400 lõpule jõudnud. Kuni XVII sajandi lõpuni tähendas sõna üldiselt ajaviidet, lõbustust ja meelelahutust, eriti kui viibiti vabas õhus ja tegeldi jahipidamise või kalapüügi. Ka jahisaaki nimetati *sport*. Peale selle tähendas *sport* ülemeelikut vallatlemist, nalja, naljatlemist, lõbustust, mängu ja mänglemist, koguni kerget armumängu ning -vestlust.” Sõna *sportsman* vanim eestikeelne vaste oli *lõbujõulane*.

Sõna *sport* päritolu ja prantsuse keelde sattumise kohta võib tuua veel ühe võimaluse. Gallia ja isegi Britannia olid teatavasti küllalt pikka aega Rooma leegionite valduses. Öhtupoolikuti valitseja (Claudius) eestvedamisel korraldatud mängu nimetati itaalia keeles *sportula*'ks. Inimesed tulid oma toidukorvidega neid vabas õhus peetavaid mängu vaatama. Siit võis ülikute kaudu see mängude korraldus ja nimetus imbuda ka prantsuse keelde.

Roomlased on ka ühe võimlemisriista esialgse variandi loojad. Tänapäevaste olümpiamängude üks põline ala on hooglemine sanghobusel. Roomlastel oli see pärishobust meenutav pea, saba ja sadulaga harjutusvahend leegionäridele.

Sõna *sport* esineb spordialade nimetuses põhisõnana aastate arvestuses vähenevalt. 1918. aastal oli *sport* põhisõnaks kahel alal – sõnade *autosport* ja *veesport* puhul (33%). 1948. aastal oli spordialasid kokku 23 ja *sport* oli põhisõna 44% juhtudest. 1974. aastal oli alade hulk suurenenud 57-ni, millest 21% juhtudest oli *sport* põhisõna. Seevastu 1968. aastal oli spordialasid 50 ja nendest põhisõnaga *sport* oli 4 ala (8%). Inglise keeles on sõna *sport* ala nimetuses harva, peamiselt tehnilistel aladel. 2007. aastal on spordi aastaraamatus nimetatud 91 spordiala ja *sport* esineb põhisõnana 8 ala puhul.

Päevaleht (1934): „Meil püsis pikemat aega vaade, et sport on kultuurivastane nähe, et kunsti- ja vaimuelutegelased võivad seista kehakultuuriga ainult vaenujalal.” Kunagi oli võimlemine aluseks noorte kehalisele arengule. Siis tuli aeg, kus võimlejad kritiseerisid sporti. Põhjuseks toodi, et rekordsport ei sobi kokku kehalise kasvatuses ülesannetega. Saksamaa tugevad võimlemisühingud olid vastu jalgpalli ja inglispärase muruspordi arendamisele. Isegi Itaalias tõrjuti esialgu jalgpalli kui elavaloomuliste itaallastest lastele ebasobivat mängu. Need vastuolud peegeldusid ka meie kooliõpetajate avaldatud artiklites. Samas võib leida andmeid, et just võimlemisüritustel võeti kavasid ka kergejõustikualasid. Aegamööda olukord rahunes, sport sai täiskasvanuks ega soovinud gümnaastikageene enam tunnistada.

Tuleb vist nõustuda arvamusega, et spordi sisus on tõenäoliselt võimatu kokkuleppele jõuda. Samas on meil kuueküsiteline „Eesti keele seletav sõnaraamat” (2009) ja hulk teisi sõnaraamatuid, milles leidub erinevaid selgitavaid tekste mängude, spordi ja võimlemise oskussõnade kohta.

Oskuskeel saab areneda spetsialisti ja keeleteadlase koostöös. Kas meie eriala spetsialistid on selles vallas püüdnud kontakte luua? Kes on püüdnud, see abi on saanud. Miks siis ei ole meid endid rahuldavaid tulemusi? Vastata pole lihtne, ja võimalik, et meie vastus pole ideaalne.

*

Joogaga seotud propagandat kuulates ja harjutusvaraga tutvudes tuleb silme ette meie hulgast lahkunud Linnart Mäll. Tõlkinud sanskriti keelest „Bhagavadgita” (1980), kirjutab Mäll: „Õeldu ei tähenda, et joogaga on vaja tegelda, hoopis vastupidi, joogaga ei ole vaja tegelda, sest ... joogaga ei saagi tegelda. Ma pole kohanud ühtegi sanskriti teksti, kus räägitaks joogaga tegelemisest. See on lihtsalt jälle üks näide sellest, kuidas Euroopa (populaarses) kirjanduses moonutatakse sanskriti terminite mõtet ja antakse neile väär tähendus. Sest see, mida meil nimetatakse „joogaga tegelemiseks”, on hoopis teatud keha- ja hingamisharjutustega tegelemine, mille abil võib-olla jõutakse joogasse.”

E. Ram Kumar täpsustab raamatu „Ravi end jooga abil” (1995) tiitellehel raamatu sisu: „Joogaasanaid haiguste raviks”. Tõlkija eessõna algab lausega „Olen tegeleenud joogavõimlemisega 10 aastat”. Niisiis mitte *joogaga tegelemine*, vaid *joogavõimlemine*.

Algsel kujul esitati *asana*’d (’asendid’) mediteerimist õpetavatel piltidel, võimalik, et hiljem lisandus ka tervise aspekt. Nendele arvukatele ja omapärastele *asana*-poosidele hakati lisama tänapäevaseid võimlemisliigutusi. *Asana*’te sidumine tänapäevaste võimlemisliigutustega ja nende nimetamine joogaks on lihtne ja väga efektiivne reklaamimoodus. Jooga sisulist olemust hästi teadvate teadlaste arvamused on jäänud hüüdjaks hääleks kõrbes. Kõigis ilmunud raamatutes soovitatavad harjutused sobivad tervise seisukohalt nii algajatele kui ka edasijõudnutele. Sisu poolest on tegemist tänapäevaste võimlemisharjutustega. Hea näide on Louise Grime „15 minutit: leebe jooga” (2009).

1992. aastal ilmus eesti keeles Tarthang Tulku „Kumnje lõdvestus”. Tulku konstateerib, et kumnje on üks osa vaimsete ja meditsiiniliste teooriate ning praktikate pärimusest, mis seob Tiibeti meditsiini Hiina meditsiiniga. Sellest pärimusest on võrsunud ka jooga ja nõelravi. Autor avaldab lootust, et kumnje rikastab läänemaailma praktikat ja aitab kaasa õpetuse süstematiseerimisele lääne terminites.

1980. aastast kuni 2009. aastani on eesti keeles jooga harjutusvara ja selle kasutamise meetoodika kohta ilmunud üle tosina raamatu. Sisuliselt on tegemist võimlemisega, mis ameerikaliku kommertsreklaami võimsal toel on laia levikuga kogu maailmas. Iidsetes kultuurides tervise ja ravi eesmärgil kasutatud harjutusvara on tervise huve silmas pidades sobiv, eriti mõnevõrra kohandatud kujul. Mõnel juhul on jooga nimetust kasutatud ka harjutusviiside kohta, mis seda ei vääraks (nt paarisharjutused). Jooga on vormiliselt võimlemise kauge eellane, aeroobika ja Pilates tänapäevased moesuunad. Võib lisada, et jooga ei ole eestlastele uudisasi. 1993. aastal ilmus Gunnar Aarma „Jooga: filosoofia, meditatsioon, mantra”. Peatselt ilmub kindlasti ka midagi uut.

Meil päris laialt levinud Pilatese tehnika pakub iidse loori all Euroopa 20. sajandi võimlemisvooludel ja koolide kogemustel põhinevat harjutusvara. Pilatese vanemad olid elukutselt võimlemisõpetajad ning nende mõjul omandas Pilates hea harjutusvara ja teatavad õpetamiskogemused. Esimese maailmasõja ajal Inglismaal interneeritute laagris viibides rakendas ta oma teadmisi kaasmaalaste tervise eest hoolitsedes. Ameerikas leidis Pilates oma teadmiste ja oskuste rakenduse näitlejate ja sportlaste kehalise treeningu korralduses. Ta kogus osavate reklaamijate abil

populaarsust ja tema nime kasutati õpilaste välja antud raamatutes. Pilatse tehnika jõudis taas tagasi Euroopasse. Harjutusvaras ei ole midagi taunitavat, mõnevõrra häirib vaid Pilatse nime pidev kordamine ja Euroopas temale omistatud varasemate harjutuste autorsus.

Osa jooga propageerijatest läks aga teist teed: nad püüdsid sanskritikeelsete terminite ja raskesti arusaadavate väljenditega luua teatavat salapära. Õige suuna võttis harjutuste eestikeelsel esitusel Enn Loo juba 1991. aastal raamatus „Okido-jooga – tee tervisele”.

Hoopis raskem pähkel on aeroobika terminoloogia. USA-s kasutati juba võimlemise leviku algusaegadel saatemuusikat või rütmivahendeid. Erisugused võimlemisviisid jõudsid sportlaste, näitlejate ja tantsijate kehalise ettevalmistuse kavva. Eelmise sajandi viimasel veerandil sai selles ringkonnas hoo sisse aeroobika. Pidev, kergelt mänglev või tantsuline tegevus, mida saatis hea muusika, vallutas kiiresti Euroopa ja kogu maailma.

Mehed vaatasid esmalt rohkem pealt, tänapäeval teevad paljud juba hoogsalt kaasa. Naised olid julgemad. Kunagi nenditi ajakirjanduses kergendusega, et õnneks meie naised veel ei mängi jalgpalli ega sikuta pommi. Nüüd mängivad naised massiliselt jalgpalli, harrastavad tõstmist ja maadlust ning poksivad tuhandete vaatajate ees. Lööke sajab naistel tihedamini kui meestel. Löökaeroobika (*boxing*) annab mingi aluse ka enesekaitsevõtete omandamisele.

Aeroobika hoogne levik ei sarnanenud vormiliselt varasemate võimlemisvoolude ja -koolide levikuga. Jahni või Bukhi, Rootsi või Tšehhi, Mensendiecki või Dalcroze'i harjutusvara kirjeldused esitati koos rahvuskeelsete võimlemise oskussõnadega. Aeroobika harjutusvara kirjeldus vajab mõningat täiendust tantsuterminoloogiast. Eriti raske on leida aeroobikasuundadele sobivaid eestikeelseid vasteid. Need nimed (nt BOSU, LesMills) ei kajasta mõistet, mistõttu võiks aeroobika ergas seltskond võtta endale austavaks ülesandeks leida nende alade tähistamiseks sobivad nimetused. Eestlaste koostatud „Aeroobika õpikus” (2009) on oskuskeele kasutus laitmatu.

Lõpetuseks veel mõni sõna ühest uuest ilmingust uuemates tõlkeraamatutes: autor kasutab varem ilmunud harjutusvarasid ja keelab neid nüüd reprodutseerida. Loomulikult on autoril õigus keelata patenteeritud meetoodika kommertskasutus, kui selleks puudub looja nõusolek. Kui raamatus esitatakse terminina *stretching meetoodika* ('aeglane, 5 sekundi jooksul venitusasendi sissevõtmine ja selles 10–60 sekundit püsimine'), tuleb seda terminit paraku sellisel kujul respektseerida. Inglise keeles on *stretching* aga nii venitus kui ka sirutus, eesti keeles teeme nendel sõnadel sisulist vahet – venitus on üldmõiste ja sirutus selle toime erinev rakendus: 1) varbseinast kinni hoides tahapoole kallutamine, käelihaste pingutamine; 2) käte viimine kõrvale, põia või selja ajamine sirgeks. Siin on ainet mõtlemiseks ja aruteluks.

Meenutagem, et 1879. aasta „Turnimise raamatus” ei kasutanud Juhan Kurrik saksakeelseid sõnu ega märgget „saxslased ütlesid selle kohta niimoodi”, vaid lõi eestikeelsed terminid. Kas meil ei ole selleks enam jaksu?

Vahel kuuleme või loeme, et n-ö sportlaste keeles öeldakse ühte või teist. Kas sportlaste keele ja spordi oskuskeele vahele võib panna võrdusmärgi? Meil on kirjakeel ja kõnekeel. Kirjakeel on kogu rahvuse ühtne korrektne keelekuj. Sportlaste kõnekeel sageli nii korrektne ei ole. Alates lapseast teeme aastate jooksul edusamme emakeele valdamisel. Kooli lõpetamisel aga selgub, et keeleoskuse tase on õpilasiti erinev. Üks saab kirjandi eest 99, teine 33 punkti. Kõrgushüppel võib ühele jääda meeter ületamatuks kõrguseks, pinginaaber aga lendab 20 cm kõrgemast latist puhtalt üle.

Kui kool läbi, ei pea keegi enam kõrgust hüppama. Kirjas ja kõnes keelt kasutamata kaugele ei sõua. Ehmatav on kuulda arvamust, et eesti keele eksami sooritanud venelane räägib eesti keelt puhtamalt kui mõni põline eestlane. Oskuskeel on osaliselt veel raskem kui üldkeel. Mängude, spordi ja võimlemise oskussõnade hulk on alade arvestuses väga erinev ja nende omandamine erineva raskusega. Praktikas kuulub oskuskeele alla veel kehakeel (ettenäitamine) ja kohtunike viipekeel.

Toetudes keelemeeste tarkusele ning olles aastate jooksul oskuskeele korrastamisel kogunud nii head kui ka halba, pakume mängude, spordi ja võimlemise õpetajatele ja treeneritele veel mõningaid kokkuvõtlikke üldistusi, nõuandeid ning fakte.

1. Mõiste ja sõna seos väljendub mõtlemise ja keele seoses. Lähtume mõistest – sellest, mida tahame terminiga väljendada. Termin on sõnavaraüksus ja põhineb mõistel.

2. Oskussõna võib olla ka tavaline üldkeele sõna (nt *korv, piki, tõus, võrk*) või ainult erialale omane mõisteväljendus (nt *lendhüpe, rabak, serv, tiritamm*). Tavasõnaline termin on ühemõtteliselt mõistetav ainult alaga seotud tekstis. Kui tekst ei ole seotud erialaga (nt võimlemisega), lisatakse täiendsõna. Näiteks ei vaja sõna *kepp* võimlemise vahendi tähenduses harjutuste kirjelduses täiendsõna. Kui tekst ei pärine võimlemise harjutusvarast, tuleb kasutada täiendsõna, seega *võimlemiskepp*.

3. Erialasläng (nt *basket, jalka, koss, vutt, sulka*) on ajakirjanduse ja vahel ka sportlaste kõnekeel, mitte oskuskeel. Släng on vabade meeste vaba kõne ja seda mõjutab ainult lääne- või idatuul.

4. Kas termini tutvustamisel tuleb kasutada definitsiooni või seletust? Tuleb püüelda ühtse definitsiooni poole, ent see jääb harilikult saavutamatuks ideaaliks, sedavõrd mitmekesine ja muutlik on maailm (Erelt 2007). Mida täpsem on definitsioon, seda kiiremini ta vananeb. Siit leiame vastuse – terminile tuleb anda ligilähedane seletus. Paljud mineviku suured vaidlused põhjustas püüd või nõue defineerida termin ühtselt ja igaveseks. Seletustega sõnaraamatu eestikeelseks eeskujuks on „Eesti keele seletav sõnaraamat” (2009).

5. Oskussõnavara korrastamisel peab arvestama tegelikkusega, et kõige rohkem uusi termineid esitatakse inglise keeles. Sageli ei ole sõnal mingit selgitust. Samas on ingliskeelne spordi oskussõnavara küllaltki traditsiooniline ja aegade jooksul omamoodi kivilinenud. Harva tehakse parandusi. Võrdluseks toome näite eesti oskuskeelest. 1939. aastast alates annavad kõik ilmunud võimlemise sõnastikud asendi *käed puusal*. Kuni 2011. aastani leiame sageli trükisõnas: *valu on puusas ja käed on puusas, aga kepp on puusal*. Palu või põlvita, kõnekeelne traditsioon on vägev.

6. Keelelaenud on paratamatud ja sageli vajalikud. Kas aga iga võõrkeelse sõna lihtne ümbertõstmine teise keelde väärib heakskiitu? Arutleme seda küsimust ühe konkreetse näite abil. Eesti Olümpiakomitee treenerite tasemekoolituse projekti raames on käesolevaks ajaks välja antud rohkesti vajalikke õppevahendeid. Peale võimlemise sõsaralade on oskuskeelele otsest tähelepanu pööranud ainult *curling*, eesti keeli jääkeegel. Kõik terminid on antud eesti keeles ja vasted inglise keeles. Selle sarja esimene raamat „Spordi üldained” (2006) annab üldteavet algaja treeneri ehk I astme taotlejatele. Mõneti ootamatu on algastmele mõeldud peatükk pealkirjaga „Coaching” – sõna ise ja järgnev arutelu selle sõna kasutuse üle teeb nõutuks. Näitena tekstist üks lause: „Coaching’u pertseptiivne pool on coachingu kogemuste üldistamise poole „tooraine””. Teadusartiklile omane sõnakasutus eeldab, et I astme taotleja noor treener on samal tasemel autoriga. Isegi sõnaraamatute abil ei leia ta rahuldavat teavet.

Coaching oma tänapäevases tähenduses ilmus USA finantsnõuniku Thomas G. Leonardi raamatutesse eelmise sajandi lõpus ning levis edasi ärikoolitusse ja nõustamisse. *Coaching* on mitmesuguste tegevuste sulam, kus on omad printsiibid. Põhiline on kliendi eesmärk, tema strateegia ja ootused. Lähedased sõnad sellise töö tegija (*coach*) kohta on *nõustaja, konsultant, järelevaataja, treener, psühhoterapeut, juhendaja*. *Coaching – personal growth and success* ilmub professionaalse kommertsspordi kanalite kaudu meie oskussõnavarasse.

7. 1966. aastal ilmus Tartus kuueliikmelise eri spordialade esindajate komisjoni ühistööna „Kehalise kasvatuse ja spordi üldtermineid”. Võtame sellest sõnastikust ühe termini ja võrdleme selle seletust hilisemate seletustega:

sportlik vorm – sportlike tagajärgede, sportlase funktsionaalsete võimete ja enesetunde alusel iseloomustatav sportlase seisund (Kutti jt 1966)

sportlik vorm – treeningu tulemusel omandatud optimaalse valmisoleku seisund spordisaavutusteks antud arengutasemel (Viru jt 1975)

sportlik vorm – kõigi ettevalmistuse külgede (kehalise, tehnilise, taktikalise, psühholoogilise) orgaaniline ühendus (Loko 2009). Autor lisab, et kui sportlane ei näita varasemast paremat tulemust, siis ei ole õige rääkida halvast sportlikust vormist, vaid selle puudumisest.

Sportliku vormi kui üldtermini sisu vajab üheselt mõistetavat seletust. Lähtudes teadaolevatest tekstidest, võib sportliku vormi kohta kasutada kaheastmelist seletust: *võistlusvorm* – lubab loota head esinemist võistlustel; *tippvorm* – lubab loota seniste saavutuste ületamist. Mõiste seletus on aastatega saanud uue vormistuse.

8. Jooga ja aeroobika on tänapäevased uued suunad võimlemises. Kõik senised Rootsi, Taani, Saksa, Tšehhi, Soome jm maade võimlemiskoolid, samuti kümned nimelise tunnusega (Alexandri, Dunkani, Mensendiecki) võimlemiskoolid, aga ka naisvõimlemise, virgutusvõimlemise ja teiste suundade esindajad on suutnud pakutava harjutusvara ja nimetused anda eesti keeles. Miks jooga ja aeroobika treenerid seda julgelt ei rakenda? Kas ingliskeelse sõna kõrval ei võiks seista sulgudes eestikeelne? Nii saab võõrkeelt õppida nagu möödaminnes. Või muudab ingliskeelsete sõnade kasutamine reklaami mõjuvamaks? Kas kõik inimesed soovivad tegeleda ainult *cool*'i asjaga?

Sulgpalli, lauatenise ja tennise mängijad annavad eestikeelse termini kõrvale ingliskeelse vaste. Vähe võime leida näiteid, kus ingliskeelse termini kõrvale antakse eestikeelne vaste. Ingliskeelsete oskussõnade kasutaja põhjendab seda nii: „Inglise keeles on see sõna nii tabav ja selge, eesti keeles sellist sõna ei ole!” Aga järsku lihtsalt ei tunta emakeele võimalusi?

9. Ameerika inglise keel annab välismaal kogemusi omandanud aeroobikatreenerite ja trükisõna kaudu eesti keelde rohkesti võõra kõlaga sõnu ja grammatikareeglitele kohandatakse neid kadakasakslase või pajuvenelase kogemusi kasutades. Sundkorras siin midagi teha või muuta ei ole võimalik. Kirjakeele arengut suunavad asutused (koolid, keelekomisjonid jt) ei sekku otseselt oskuskeele arengusse, keeleteadlased on aga alati abiks nõuga. Algatus peab tulema erialalt.

10. On raske põhjendada, miks üks sõna juurdub, teine mitte. Eesti keeles on hästi kodunenud või kohandatud oskussõnad *lainelaud, lumelaud, purisuusatamine, pesapall, pirnpall, raund*. Terminile *käsikud* eelistatakse aga ikka terminit *hantlid*, ka *seinatennis* vist ei leia pooldajaid, kuigi *squash* on raskepärane.

11. Keeleteadlased tegutsevad aktiivselt kirjakeele valdkonnas. Aeg-ajalt saavad tutistada kõnekeele lohakuse pärast selle kõnelejad ja kirjutajad. Kas võib nuriseda selle üle, miks keeleteadlased ei tegutse oskuskeele valdkonnas niisama agaralt kui üldkirjakeele valduses? Siiski mitte. Keeleteadlane on haruharva mitme eriala (tehnik, botaanika jne) tundja või mõne kehakultuuriala spetsialist. Selle üle, mis mõisted tuleks vormistada oskussõnana, peab otsustama eriala tundja. Edasi tuleb aga kuulata keeleteadlase soovitusi ja nõuandeid. Vahel juhtub ka, et saame kriitikat, kuid siiani on see olnud sõbralik ja mõtlemapanev. Otsuse, kas võõrkeelest laenatud sõna on vastu võetud, kodustatud, saame ilmunud ja ilmuvatest eestikeelsetest raamatutest.

12. Saja aasta jooksul on esialgu ingliskeelsetel laenudel põhinev jalgpalli oskuskeel muutunud eestikeelseks. Termin *aut* on kodustatud, seevastu terminid *pendel, penalti* ja *11 m karistuslööök* veel võitlevad koha pärast ning termin *väravajoon* esineb kahes variandis, aga siiski eestikeelsena. Kriitiliselt tuleks aga suhtuda järgmistesse lausetesse võistluste kirjelduses: „1 : 0 seisult läksid mängijad teisele poolajale”, kuid tegelikult läksid hoopiski vaheajale,

„kaitsja jalast ületas pall väravajoone”, kuigi õigem oleks öelda, et pall ületas otsajoone. Ka korvpalli lõpptulemus – võitjal 88 punkti, kaotajal 80 silma – ei ole korrektne.

Enesekriitika korras peame siiski tunnistama, et nii treenerite kui ka treenitavate väljenduslaadis ilmneb vahel vanarahva tarkustera „igal linnul oma laul”. Võimete kasv vajab aga tööd, mitte juttu. Kogemuste edastamiseks ja vastuvõtmiseks tuleb leida ühtne väljendusviis. Oskuskeelt valdav treener ja õpetaja on lugev ja loetu üle järele mõtlev juhendaja.

Sportiterminoloogia ingliskeelse tõlkesõnastiku koostanud Jaan Soontak (1968) on avaldanud arvamust, et sünonüümide rohkus näitab keele rikkust. Kuid see, mis on kõnekeeles rikkus, on oskuskeeles sageli lahkarmamus. Kuigi väljendusviisis on lahknevusi, võime tagasivaatavalt õnneks siiski tõdeda, et Eestis on pikaajalise leviku ja traditsioonidega spordialadel kasutusel emakeelne oskuskeel. Nooremate alade puhul võiksid aga teksti loojad kasutatavate võõrkeelsete terminite kõrval esitada sulgudes alati eestikeelse vaste. 70 aastat tagasi oli isegi pokker eestikeelne.

13. Tehnika ja stiili mõisted olid veel möödunud sajandi keskel sünonüümi seisuses (maadlus, suusatamine, ujumine), kuid aeg on need mõisted selgemaks vorminud: *tehnika* – mingi sihipärase tegevuse ja võtete valdamine või kirjeldus; *stiil* – tehnika kasutajale iseloomulik soorituslaad.

14. Kehatemperatuuri mõõtes ei nimeta keegi ennast arstiks. Metsajooksu tegija võib ennast sportlaseks lugeda. Arstiteaduse eestikeelne terminoloogia on pärast Eesti iseseisvumist jõudnud keeruka arenguteega teadusele vajaliku täpsuseni. Sporditeadus kui arstiteaduse lähedane kaasliin inimese tervise teenistuses on oskuskeele puhul ainult mõnda „lille” liigutanud.

15. Võimlemine oli esialgu kasutusel inimese kehalise arengu soodustamiseks ja toetamiseks. Sporti kasutati inimese võimete võrdluseks. Võimlemine hakkas eestlaste hulgas levima ja sai tuntuks kooliõpetuse kaudu. Vahel kasutasid uued alad enda tutvustamisel võrdlust võimlemisega. Sisuliselt on sport ja võimlemine säilitanud erineva üldsuuna, kuid võimlemisel on sportlikke alaliike ning spordi areng on avardunud tervisespordi ja rekreatsiooni suundades.

16. Et äri maailm sporti võimsalt oma haardesse tõmbab, ei ole esialgu halb, kuid erilist rõõmu ei tooda ärimeeste loomulik soov ärisse paigutatud kapitali põhjal midagi tagasi saada. Ka selles ei ole äri seisukohalt midagi taunimisväärset, kui küsimus oleks ainult rahas. Nukraks läheb lugu siis, kui äri segab ennast spordi arengusse nendes valdkondades, mis ei ole majandusega seotud. Üks eluline näide on spordi ülistamine ja püüd seda üldmõistena rakendada ühetasandiliselt maailma spordialade ja beebiujumise iseloomustamisel. Selle mõtteviisi kaudsel õigustamisel viidatakse Euroopa spordi hartale.

17. Kui avame Eesti spordi kongressi kogumiku (1998), leiame selle väga mitmekülgse ja huvitava materjali hulgast Euroopa spordi harta (vastu võetud 15. mail 1992 Euroopa riikide spordi eest vastutavate ministrite VII konverentsil Rhodosel). Artikkel 2 „Harta mõiste ja sisu” esitab: „Käesolevas Hartas: a) tähendab „sport” kõiki organiseeritud või organiseerimata füüsilise tegevuse viise, mille eesmärgiks on väljendada või parandada kehalist vormi ja vaimset heaolekut, suhelda või saavutada tulemusi kõigil võistluste tasandil”. Jättes tähelepanuta „käesolevas Hartas tähendab ...”, on eestikeelses trükisõnas *sport* saamas üldterminiks. Ununenud on 1938. aastaks välja kujunenud hea skeem kultuur – kehakultuur – mängud, sport, võimlemine.

*

Käsitajatele üle andes ei tundnud ma erilist rahuldust lõpetatud tööst. Käsitajad on lõpetatud, kuid teema ei ole ammendunud. Palju on lahtisi ja piiritlemata mõisteid. Mängude, spordi ja võimlemise harjutusvarasse tulvab rohkesti uusi ja ristimist vajavaid tegevusi, harjutusviise ja vahendeid lausa uksest ja aknast. Pole midagi imestada, kui loete Joan Price'i toredast raamatust „Harjutusi igal pool ja igal ajal” (2007: 243), kuidas toimub *kähkukas gavitroni peal*.

Kas meil leidub huvilisi, et moodustada kehakultuuri oskuskeele vormimisega regulaarselt tegelev tööühm? Alguses ühiskondlikul alusel, kuid mingi majandusliku eelarvega. Aeg-ajalt on vajalik istuda ühise laua taga. Esimene valdkond, kus ühised huvid kokkusaamist ergutavad, on kehakultuuri üldterminid. Käesoleva tööga seotud autorid ja nende tööd lugenud kolleegid ei vajanud erilist veenmist ja pidasid vastu lõpuni. Kahjuks oli ka rohkesti loobujaid väga mitmesugustel põhjustel.

Võimlemise ja spordi oskussõnastikke leiame raamatupoest harva. Käesolevaga püüame seda puudust mõnevõrra leevendada, koondades ühte raamatusse ühelt poolt võimlemise ja teiselt poolt seitsme pallimängu (jalgpalli, korvpalli, käsipalli, lauatennise, sulgpalli, tennise ja võrkpalli) oskussõnastikud. Toodud sõnastikud peaksid sobima treenerite täienduskoolituse I–III astme programmi.

Kõik sõnastikud koosnevad nii seletus- kui ka tõlkesõnastikust. Sõnastike koostajatele ei seatud kindlaid raame, millesse sõnastik suruda. Igaüks võis oma võimaluste, parima äranägemise ja valdkonna eripära järgi otsustada, millise kuju ta sõnastikule annab. Lootuses, et kõigi spordialade oskussõnu sisaldav raamat ei ole ainult sinine unistus, püütakse käesolevaga pakkuda abi selle sõnastiku vormiotsingutele.

Sõnastikud on oma ülesehituse poolest üsnagi mitmesugused. Seletussõnastikus on terminid paigutatud kas mõistepesadesse või seatud tähestiku järjekorda, tõlkesõnastikud on enamjaolt tähestikulised. Õppimise seisukohalt jäävad ühte rühma paigutatud sõnad kergemini meelde kui tähestikulisel laiali pillutatud. Lisaks ei ole kõik tõlke- ja seletussõnastikud üheses vastavuses: mõlemad sisaldavad küll valdkonna põhitermineid, kuid mitme sõnastiku puhul on tõlkesõnastik saanud mahukam. Ka on võimaluste puudumise tõttu kahes tõlkesõnastikus nelja keele asemel piiratud terminite esitamisega kolme keelega.

Siinsetes sõnastikes on vähe ühistermineid. Ühisterminite all mõistame enamikul spordialadel lähedase seletusega sõnu (nt *sportlik vorm, rekord, meister*). Kirjandusest võime leida ja praktikas kuulda siiski erinevaid seletusi või erinevaid sõnu isegi spordiala nimetuse kohta. Küsimus laiale ringile: millisel tänapäeva spordialal on ajalooliselt kasutada kõige rikkalikum nimevalik?

Võimlemisel on oskussõnade valdkonnas pikk ja tegus minevik. Juba 1879. aastal ilmunud „Turnimise raamat” pani aluse eestikeelsele terminoloogiale ja 1922. aastal tegevust alustanud toimikond andis välja mitmeid trükiseid. 1939. aastal esitatud „Võimlemise oskussõnad” vormistati haridusministeeriumi toetusel ja ministeerium moodustas kohe ka komisjoni kooli kehalise kasvatuse sõnaraamatu koostamiseks. 17 liikmest koosnevasse komisjoni valiti oma aja tunnustatud õpetajad ja treenerid: A. Kalamees, V. Kaljuvee, A. Kolmpere, L. Kütt, H. Küttim, L. Lepp, A. Luht, R. Mast, N. Matsov, K. Müür, G. Neggo, H. Niiler, A. Rannaste, A. Raudkats, A. Rooseste, U. Toomi ja J. Villemson. Töö alustamiseks määrati 500 krooni. Kui olud teistsuguseks kujunenuks, siis tõenäoliselt oleks soomlaste neljakeelse „Urheilusanakirja” (1952) kõrval tänapäeval kasutada eestikeelne „Spordi ja võimlemise oskussõnastik”.

Tallinna ja Tartu ülikooli võimlemisõpetajate ja treenerite töö võimlemise oskussõnavara loomisel ja korrastamisel on jätkunud ja märkimisväärseid eriarvamusi ei ole. Küll aga on jooga levik toonud probleeme selles, et tänapäevast võimlemise harjutusvara pakutakse klubides jooga nime all ja suure üllatusena on välja ilmunud paarisjooga ja muud toredad trikid. Midagi tervisele kahjulikku sellest ei tule. Huvitav oleks ainult teada, kui mitu treenerit pakub tõelist joogat. Rohkem on vist tegu Ameerika joogaga. Allavaatav koer, laipasend ja tuhanded samas vormis *asana*d nõuavad head meelespidamist.

Kõik sisukorras toodud autorid ei alustanud tööd ühel ja samal ajal. Mitmesugustel põhjustel loobusid algul koostööga nõustunud jalg- ja korvpalli asjatundjad. Ei osanud arvata, et igapäevases ajakirjanduses regulaarselt informatsiooni pakkuvad alad kipuvad oskussõnavara küsimuste valgustamisel varju jääma. Leidus siiski julgeid, kes nõustusid osalema, ja neile minu suur tänu. Käsikirja lugenud ja eriala tundvatelt spetsialistidelt saime siiski vajalikku tagasisidet ja enamik kriitilisi arvamusi või ettepanekuid võeti arvesse. Kõik arvamused fikseeriti tulevikuks.

Et vastutuse koormat natuke hajutada ja lisada sisule kaalu, oleme käsikirja lugemisse kaasanud mitmeid eriala asjatundjaid. Ajaloolise ülevaate ja oskuskeelega olukorra kirjeldust silmitses teraselt spordiajaloolane Enn Mainla. Ta tegi seda sõna otseses mõttes ühe silmaga, sest teine silm vajab operatsioonijärgset puhkust, kuid tehtud märkused näitasid, et ei loetud üle rea. Võimlemise sõnastiku koostamisel toetusin varajasemale koostööle Vello Heinaga (Hein 2005) ja Liia Palmse kirjalikele tähelepanekutele. Pallimängude sõnastike puhul olid abiks Indrek Schwede (jalgpall), Toomas Kandimaa (korvpall), Harri Nuka (korvpall), Boriss Bazanov (korvpall), Margus Kartau (tennis) ja Kardo Kõresaar (võrkpall). On aga selge, et sõnastiku väljaandmine eeldaks veelgi laialdasemat

koostööd spetsialistidega ja ehk ka spordialaliitudega, lisaks tuleks kaasata töösse võõrfiloloogid – praegusel juhul jääb ainelistel võimalustel puudumisel vastutus võõrkeelsete terminite eest sõnastike autorite kanda.

Meil on küllalt noori spetsialiste, kes kehakultuuri oskuskeelde ja oma eriala sõnavarra suudavad vajaliku panuse anda. Minu vahepealse pessimismi hajutasid aga kolleegid, kes pingelise igapäevategevuse käigus või puhkeajal olid vajalike pöördumiste puhul abivalmid. Täna veel kord kõiki kolleegid, kes selle oskussõnastiku valmimisele kaasa aitasid. Nimeliselt jäävad küll mainimata mitmed jõu ja nõuga abistajad, kuid neilegi mõistagi suur tänu.

Helmut Valgmaa

ÜLDMÕISTED

treener	sportlase juhendaja
treening	kavakindel tegevus sportliku võimekuse parandamiseks
treenitus	treeningu tulemusel saavutatud sportliku võimekuse tase
ületreening	sportliku võimekuse tasemele sobimatu koormus, mis tingib saavutusvõimet pärssiva väsimuse või isegi läbipõlemise; ületreeningu tulemus on ületreenitus

ASENDID

algseis	kannad koos, põiad teravnurkselt, käed all
asend	1) kehaasend: üldmõiste kehaosade suhte kirjeldamiseks; 2) võimleja asend: üldmõiste võimlejate omavahelise või võimleja ja võimlemisriista suhte kirjeldamiseks
algasend	võimleja(te) asukoht ja asend harjutuse alustamisel
jalgade asendid	antakse kirjelduses alati kere, mitte lae või põranda suhtes
jalad all	põiad ühel joonel kerega
jalad ees	jalad kere suhtes täisnurkselt
jalad harkis	põiad õlgadelaiuse vahega
jalad kääris	jalad ette-tahasuunas lahus
käte asendid	antakse kirjelduses alati kere, mitte lae või põranda suhtes
käed all	sirged käed piki keha
käed ees	ettesirutatud käed õlgade kõrgusel, pihud vastamisi
käed kuklal	küünarliigesest kõverdatud käed õlgade joonel, sõrmed kuklal
käed kõrval	sirged käed õlgade joonel, pihud all
käed kõrval õlgadel	kõverdatud käte sõrmed õlgadel, küünarnukid tõstetud
käed paremal	parem käsi kõrval, vasak kõverdatud paremale rinna kõrgusel
käed pealael	küünarliigesest kõverdatud käed õlgade joonel, sõrmed pealael
käed puusal	pihud puusal, sõrmed ees, põial tagapool
käed rinnal	kõverdatud käed õlgade joonel, sõrmed vastamisi, pihud all
käed vasakul	vasak käsi kõrval, parem kõverdatud vasakule rinna kõrgusel
käed õlgadel	kõverdatud käed vastu keret, sõrmed õlgadel
käed ülal	käed õlgade laiuselt ülal, pihud vastamisi
lõppasend	kere ja jäsemete asend harjutuse lõpetamisel
lähteasend	võimleja asend harjutuse alustamisel
nurkasend	kere ja jalad moodustavad täisnurga
põhiasend	esmajärjekorras õpitav keha, käte või jalgade asend
tiriasend ehk tiri	võimleja asend, jalad üleval, pea all
tiritamm	tiriasend pea ja käte toetusel
hoie	kaaslasest, vahendist või riistast kinnihoidmise viis
iste	jalad koos ja sirged
harkiste	istes sirged jalad harkis
harkspagaat	istes üks jalg vasakul, teine paremal
kaaliste	istes jalad tõstetud ette, kere kallutatud taha
kägariste	jalad ulatusvõimene kõverdatud, põlved vastu rinda, pihud põlvedel
kääriste ehk spagaat	istes üks jalg ees, teine taga
poolspagaat	kääriste ees oleva kõverdatud jala kannal, taga olev jalg sirge
püstspagaat	seis ühel jalal, kere rõhtsalt, teine jalg tugijalaga ühel joonel ülal
põlvitusiste	iste kandadel, põlved ja põiad maas
põlvitusiste paremal	iste põlvituses säärtest paremale
põlvitusiste vasakul	iste põlvituses säärtest vasakule
rististe	istes kõverdatud jalad säärtega risti
toengiste	istes toetuvad käed maha

tõkkeiste	istes üks jalg sirutatud ette, teine kõverdatult kõrval
uppiste	istes kere painutatud ulatusvõimeni ette
kallutus	sirutatud kere langetatud ette või taha
kallutus ette	kere langetatud ette rõhttasandile
kallutus taha	fikseeritud jalgade korral sirutatud kere langetatud taha
kallutuspõlvitus	põlvituses kerekallutus taha, ettekallutusel pöiad fikseeritud
kallutusväljaaste	tavalisest pikem samm ette, kõrvale või taha, väljaastejalg kõverdatud, teine jalg sirge, kere väljaaste suunas kaldu
kandmisvõte	teatav asend või hoidmisviis kaaslase kandmisel, nt sadulvõte
kepi asend	kepi asukoht keha suhtes
kohakuti	võimlejad või riistad täpselt vastamisi
kägar	jalad koos ja ulatusvõimeni kõverdatud
poolkägar	algseisu ja kägara vahepealne asend
toengkägar	kägar käte toetusel maha
kääris	jalad hargitatud ette-tahasuunas
kükk	seis päkkadel, jalad kõverdatud, kere sirutatud, põlved laiali
kumerkükk	käed ja selg kumerjoonel, pea rinnal
poolkükk	algseisu ja küki vahepealne asend
väljaseadekükk	kükk ühel jalal, teine toetub ette, kõrvale või taha
külitsi	külg vastu kaaslast
küljeti	riista või kaaslase poole küljega (paremküljeti või vasakküljeti)
lamang	keha on toetuspinna suhtes alla 45° nurgaga
kõhulilamang	keha sirge, pihud maas õlgade juures
külililamang	lamang küljel, samapoolne käsi ülal pihuga maas
rõhtlamang	lamang sirutatult kaaslase kätel, õlal, taldadel
selililamang	keha sirge, jalad koos, sirged käed vastu keha
tagatoenglamang	lamang käte ja kandade toetusel seljati aluspinnaga
toenglamang	lamang käte ja põidade toetusel rinnati aluspinnaga
upplamang	uppasendis lamang turjal või rööbaspuudel käsivartel
painutus	keha kumer asend ette, kõrvale, taha, ette-vasakule, ette-paremale jne (mitte külje-, kõhu- ega seljapainutus)
pihutsi	sõrmed sirutatud, pihud vastamisi
positsioon	käte või jalgade asend klassikalise balleti harjutusvaras
põlvitus	seis põlvedel, pöiad toetuvad maha
põlvitus paremal	parem põlv toetub maha, vasak jalg nurkselt ees tallal
põlvitus vasakul	vasak põlv toetub maha, parem jalg nurkselt ees tallal
toengpõlvitus	toeng põlvedel ja kätel, jalad ja käed kerega täisnurga all
pärildi	võimlejad üksteise taga eelseisjaga rinnati
pöördkallutus	kere pööratud koos kallutusega ette või taha
pöördpainutus	kere pööratud koos painutusega ette, taha või kõrvale
püsi	ettenähtud aja (3 sekundi) vältel püsimine asendis
püsti	võimleja, kepp, rõngas, kurikas vms vertikaalasendis
ratsa	harkiste kaaslase seljal või õlgadel
rinnati	kaaslase või riista poole rinnaga
rinnutsi	rind vastu kaaslast või riista
rõnga asend	rõnga asukoht keha suhtes
seis	asend jalgadel, kätel, turjal, kere püsttelg alusega 45–90°
harkseis	jalad õlgade laiusel (erivormid kitsas ja lai harkseis)
kandseis	seis kandadel, pöiad tõstetud
kätelseis	tiriasend kätel, jalad kerega ühel joonel
käärseis	jalad pikitelje joonel, raskus võrdselt mõlemal jalal
mõõtseis	pöiad ühel joonel, ühe jala varbad vastu teise jala kanda
puuteseis	seis ühel jalal, vabajala põia puude vastu tugijalga
rinnalseis	tiriasend, aluspinnale toetuvad rind ja käed

ristseis	seis jalad risti
rõhtseis	seis ühel jalal, kere kallutatud ette, teine taga peast kõrgemal
külgrõhtseis	seis ühel jalal, kere kallutatud kõrvale ja ühel joonel teise jalaga
tagarõhtseis	seis ühel jalal, kere rõhtsalt tahakaldes, teine jalg kerega ühel joonel
tährõhtseis	seis paremal jalal, vasak jalg ja parem käsi kõrval, vasak käsi ees, kallutus ette
sammseis	jalad teineteisest sammu kaugusel, raskus võrdselt mõlemal jalal
sulgseis	seis, põiad koos
turiseis	tiriasend, aluspinnale toetuvad turi ja kukal, käed toetavad keret
upitseis	seis ulatusvõimeni ette painutatud kerega
selitsi	selg vastu kaaslast või riista
seljati	kaaslase või riista poole seljaga
seong	paariliste käte või jalgade ühendamise võte
kinnerseong	paariliste jalad kinnerdega seotud seisus või lamangus
konksseong	käed seongus konksus sõrmedega
küünarvarsseong	paarilised selitsi, käed küünarliigese seongus
pihkseong	käed seotud pihkudega vastamisi
põimseong	parem käsi hoiab enda vasaku käe randmest ja vasak paarilise parema käe randmest
pöidseong	paariliste jalad seongus pöidadega istes või lamangus
ranneseong	käed seongus hoidega enda või teineteise randmest
rusikseong	paariliste rusikad sisekülgedega vastamisi
sild	kere tahapaindes, maha toetuvad sirged käed ja jalad
sirutatult	kere ja jalad ühel sirgel
spagaat vt kääriste	
sulgvõte	paaril ühe käed teise õlgadel, teise käed esimese puusadel
sülitsi	paarilised vastamisi, käed ümberhaardes
tallutsi	tallad koos
upp	kere ja jalgade vahel teravnurk
vahendi asukoht	üldmõiste võimlemisvahendiga harjutuste kirjeldamisel
vastupidi	paariliste pikiteljed rööbiti, pead eri suunas
väljaaste	pikem samm ette või kõrvale kõverdatud jalale, teine jalg sirge
pikk väljaaste	ulatusvõimeni pikk samm kõverdatud väljaastejalale ette, kõrvale või taha
väljaseade	tugijalg kõverdatud, teine jalg ees, kõrval või taga põial
toengväljaseade	väljaseade käte toetusel
ülesirutatult	kere painutatud kaarjalt taha, jalad sirged, lõug tõstetud

LIIGUTUSED JA LIIKUMINE

altkaar	käe või vahendi kaarekujuline liikumine suunaga alla
eelhoog	hooliigutuse suunale eelnev vastassuunaline hoovõtt
haare	kaaslasest või vahendist kinnivõtmise viis
hargitamine	jalgade külgsuunas lahkuvuimine
heitmine	vahendi eemalelennutamise sirge käega
hoogpööre	pööre päkal, vajalik teise jala või käte hooliigutus, pöörde ulatus kraadides
hoogtõmme	linde või liniku ulatuslik ja kiire tõmme ettenähtud suunas
hooring	sirutatud käe (käte) hoogne ringliigutus
hüpak	väike hüpe ühel või mõlemal jalal
hüpakpolka	tuntud Eesti polkana, hüpak takti IV osal, vrd hüplev polka
hüpe	keha lendutõus tõukega ühelt või kahelt jalalt
jalatõstehüpe	jala või jalgade ettetõste lennu ajal
jalavahetushüpe	hüppel ette tõstetud jala asendi vahetus, maandumine hoojalale
löökhüpe	lennul sirgete jalgade kokkulöömine ees, taga või kõrval
nurkhüpe	lennul jalgade ettetõstmise
põlvilthüpe	hüpe põlvitusest taldadele
põialöökhüpe	lennul pöidade kokkulöök

pöördhüpe	lennul pööre ümber püsttelje
pöördammhüpe	hüpe jalatõstega ette ja ümberpöördega, maandumine hoojalale
ratashüpe	lend tahapainutusega, üks jalg kõverdatud, põid pea kõrgusel
sammhüpe	lennul üks jalg ees, teine taga, maandumine ees olevale jalale
spagaathüpe	lennul üks jalg rõhtsalt ees, teine rõhtsalt taga
suletud hüpe	lennul jalad kõverdatud, pea rinnal, käed ees
sääretõstehüpe	lend taha painutatud kerega ja taha tõstetud säärttega
sügavushüpe	maandumisotskuse õppimiseks mahahüpe kõrgemalt aluselt
tallutsihüpe	lennul taldade kokkuviimine
tempohüpe	lennu lõpul rõhutatakse kiirelt järgnevat uut hüpet
ülesirutushüpe	lennul tugev tahapainutus
hüplemine	kerged pörklevad üleshüpped ühelt või kahelt jalalt
harkihüplemine	hüplemine harki-kokku
harkishüplemine	hüplemine harkasendis
jalatõstehüplemine	hüplemine sirge jala hooga ette, taha või kõrvale
käärihüplemine	hüplemine kääri-kokku
käärishüplemine	hüplemine käärasendis
kükishüplemine	hüplemine kükkasendis
põlvetõstehüplemine	hüplemine vahelduva põlvetõstega
sulghüplemine	hüplemine kooshoitud põidadega
sääretõstehüplemine	hüplemine vasakul ja paremal jalal vabajala sääretõstega taha
hüplev polka	hüpak takti I osal, vrd hüpakpolka
jooks	edasiliikumine sammudega, jala toetumine aluspinnale vaheldub lennufaasiga
põlvetõstejooks	jooks astuva jala kiire põlvetõstega
sääretõstejooks	jooks astuva jala kiire sääretõstega
sörkjooks	aeglane ja pingevaba jooks
kõnd	edasiliikumine sammudega, jalal või jalgadel on aluspinnaga pidev kontakt
kätelkõnd	kõnd kätel tiriasendis
samm	kõnni või jooksu element
hüppesamm	samm ja hüpak sammu sooritanud jalal
jalatõstesamm	samm pärast astuva sirge jala tõstet ette
jalavahetussamm	samm vasaku jalaga, parem jalg juurde ja kiiresti samm vasaku jalaga
juurdevõtusamm	samm vasaku jalaga, parem jalg juurde
kaarsamm	enne astumist sirge jala kaartõste
kandsamm	põlvest sirge jala astumine kannale
koputussamm	samm ja juurdetuleva jala koputamine tugijala juures, aste edasi
luisksamm	samm sirge vabajala libistamisega tugijala ees, ka risti
mõõtsamm	ette viidava jala kand pannakse vastu tugijala varbaid
põlvetõstesamm	samm pärast ette viidava jala põlvetõstet
päkksamm	samm päkal ja varvastel
pöiasirutussamm	ette tõstetava jala põid sirutatud mahaminekuni
pöiavedrutussamm	samm vetrumisega pöialiigeses
pöördamm	jala mahapanekul pööre mõlemal jalal
ristpöördamm	samm risti tugijalaga ja pööre ümber
ristsamm	samm risti tugijalaga
rivisamm	ühtses rütmis ja tempos jalgade ja käte liikumine marssimisel
rõhksamm	kuuldav jala mahapanek
sääretõstesamm	ette viidava jala sääretõste pinnalt lahkumisel ette või taha
tantsusamm	jalgade kirjelduslik või improviseeritud tantsuline liikumine
vabasamm	rivi liikumine vabas rütmis, kuid ühtlases tempos
vedrutussamm	igal sammul vetruv kõverdus põlve- ja puusaliigesest
väljaastesamm	liikumine pika sammuga, astuv jalg kõverdub mahaminekul põlvest
viskamine	vahendi lennutamine kõverdatud käe sirutamisega

KUJUNDLIIKUMINE

Kõnni-, jooksu- või tantsusammudega liikumisi on võimalik suunata mitmesugustele radadele. Vastukäigud, kolonnide ristlemine, lahkuminemine ja kokkusaamine tavalise ringliikumise asemel on hea võimalus tunni või treeningu lõbusaks sissejuhatuseks. Liikumise erinevad kujundid nõuavad pingsat tähelepanu oma liikumise kohandamisel kaaslase omaga.

MATKIMINE

matkimine	lasteaia ja algklasside võimlemisharjutuste sooritamise viis, kus jälgendatakse teatavat tegevust või liikumisviisi
hiiglasekõnd	kõnd päkkadel, käed ülal
hüljes roomab	edasiliikumine kõhuli, käed abistavad
hüljes vaatab ringi	kõhuli olles käte abil rindkere tõstmine, ringivaatamine
jalgrattasõit	mõtteliste pedaalide sõtkumine selili või rippes
jänesehüplemine	hüplemine, käed sirutatud sõrmega oimukohal
kana joob	põlvitusistes painutus ette ja siis sirutus, pea kuklasse
karukõnd	harkseis poolkõveratel jalgadel, aeglane kõnd
kassiküür	toengpõlvitus selja kumerdamine ja sirutamine
kiikhobu	kägarasendis veeremine seljal
koerajooks	neljakäpakil liikumine
konnahüpe	toengkükis või -kägaras hüplemine
koormavedu	kaaslase vedamine kätest
kukekõnd	põlvetõstekõnd, hüüd „Kikerikii” ja peatus ühel jalal, kuke kombel ringivaatamine
kukepoks	hüppeldes ühel jalal, käed vaheliti rinnal, püütakse kaaslast tasakaalust välja lükata teisele jalale toetuma
kummipall	kerged pörklevad hüplemised
käru	toenglamangus liikumine, kaaslane hoiab jalgu
lennuk	jooks, käed kõrval, küsimus „Kas lennuk põriseb?”
lumehelbed	hõljuv-keerlev liikumine ja aeglane laskumine alla
palgitõstmine	pulkkangete kaaslase tõstmine püsti
põrnikas selili	käte ja jalgade siputamine selili
päkapikukõnd	kõnd kükis, käed rinnal või seljal
rong	liikumine kolonnis, käed eelmise õlgadel, tuutumine, peatumine jne
soolakott	paarilised seltsi, käed ülal seongus; ettepainutus, mille ajal tõmmatakse kaaslase jalad maast lahti
sulle-mulle saag	paarilised rinnati, paremad käed põialseongus, saagimisliigutused
tuuleveski	sirgete käte järgnev ringitamine
varblasehüplemine	hüplemine koosjalu, käed seljal
vihmapiisad	päkkseisust, käed ülal, langemine kükki ja vihma kombel krabistamine sõrmedega vastu põrandat
vägikaikavedu	istes tallutsi kaaslase tõmbamine kätest
vähikõnd	liikumine tagatoenglamangus, jalad põlvest kõverdatud, tallad maas
väntamine	erineva suurusega väntade ringiajamise liigutused

AKROBAATIKA

akrobaatika	1) võimlemisharjutuste liik; 2) rahvusvaheline spordiala
grupeering	maksimaalne kägarasend, põlved surutakse hetkeks rinnale
hüpe kätelseisu	hüpe üles või taha, maandumine kätelseisu
kolonn	akrobaatikas rühma torn, kus võimlejad toetuvad alumisele
peapealseis	tirasend pealaele toetudes
alumise pea peal seis	paariliste pea vahel abivahend (pehme rõngas)
püramiid	asendite ja hoidmisviiside abil moodustatud võimlejate rühma võistlus- või esinemisharjutus

ratas	käte ja jalgade vahelduva toenguga keha lennufaasita ring ümber rõht- või nooltelje
ratas ette	käte ja jalgade vahelduva toenguga keha lennufaasita ring ette
ratas kõrvale	käte ja jalgade vahelduva toenguga keha lennufaasita ring kõrvale
ratas taha	käte ja jalgade vahelduva toenguga keha lennufaasita ring taha
rõhttoeng	käte toel rõhtne kehaasend
salto	hüppelt keha ring lennul ette, kõrvale või taha; võimalik on üheaegne pööre ümber kahe telje
kahekordne salto	lennul 720° pööre
rõhtsalto	rinnati aluspinnaga pöörlemine ümber nooltelje
salto ette	hüppelt keha ring lennul ette, jalad kägarasendis
salto kõrvale	hüppelt keha ring lennul kõrvale, kõverdatud jalad harkis
salto pöördega	sirge kehaga lennul pööre ümber pikitelje
salto pöördelt	hüpe üles pöördega ja salto ette
salto sirutatult	lend ja pöörlemine sirge kehaga
salto taha	hüppelt keha ring lennul taha, jalad kägarasendis
temposalto	kiirendatud järgnevuses saltod, jalad kerge põlvekõverdusega
uppsalto	pöörlemine uppasendis
viitsalto	enne kägardumist pikk lend sirge kehaga
sild	kere tahapaindes, maha toetuvad sirged käed ja jalad
sildring	keha aeglane ring üle kätelseisu, käed toetuvad korruga maha
sildring ette	keha aeglane ring ette üle kätelseisu ühe jala hoo ja teise tõukega
sildring taha	keha aeglane ring taha ühe jala hoo ja teise tõukega, tõus hoojalale
tirel	keha ring üle pea ette või taha, veeremine kumeral seljal
hüppetirel	kükist veeremine kumeral seljal kükki
lendtirel	jalgade tõukel lend enne veeremist
paaristirel	erinevates seongutes kahe võimleja koos sooritatud tirel
tanktirel	üks selili, paarilised hoiavad teineteise jalgadest; seisja sooritab tireli ette või taha, tõmbab paarilise maast lahti; tank veereb
tirel taha kätelseisu	üle turja veeremisel sirutus kätelseisu
upptirel	tirel ette või taha sirgete jalgadega
tirelring	keha hoogne ring lennufaasiga üle kätelseisu
tirelring ette	keha hoogne ring üle kätelseisu, lend pärast käte tõuget
tirelring kõrvale	keha hoogne ring kõrvale, lend enne või pärast käte tõuget
tirelring pöördega ehk pöördtirelring	käed toetuvad maha vahelduvalt, maandumine seljati liikumissuunaga, hoovõtt järgnevale hüpete reale
tirelring taha	keha hoogne ring taha, lend enne ja pärast käte tõuget
veere	1) kükist langemine kumerale seljale; 2) harkistest langemine vasakule küljele ja edasi üle selja tõus pöördega paremale harkistesse seljati algsuunaga

RIISTHARJUTUSED, TOENGHÜPPED

althoie	hoie rippes või toengus, pöidlad suunaga välja
eelhoog	1) hoovõtuliigutus; 2) võimleja asend toenghüppel, kannad peast kõrgemal
ettehoog	kere, jäsemete või vahendi hoogne liikumine ette
haare	riistast või vahendist kinnivõtt
ümberhaare	hoide vahetus harjutuse sooritamisel
hoie	käte asend riistast või vahendist hoidmisel
hooglemine	1) võimleja pendlitaoline liikumine hoidepunktide suhtes; 2) meeste riistvõimlemise võistlusala sanghobusel
hoog rippesse	langemine rippesse kätelseisust või toengust
hoojooks	hüppe sooritamiseks vajaliku liikumiskiiruse saavutamise faas
häär	võimleja hoogne ringliikumine ümber riista telje või hoidepunktide
harkhäär	hääri sooritamisel jalad harkis (nt rööbaspuudel)
harkhäär väljas	ringliikumise lähteasend harktoeng väljas, käed pealt- või althoides

harktaldhäär	harkis jalad taldadega kangil, käed pealt- või althoides
harktaldhäär ette	hööri sooritamisel käed althoides
harktaldhäär taha	hööri sooritamisel käed pealthoides
häär rööbaste all	toengust langemine taha upprippesse, jätkuva pöördega ümberhaare rippesse, toengusse käsivartel vm
häär õlavartel	rööbaspuudel toengust käsivarte ja hooga ette või taha häär läbi tiriaseendi õlavartel
kinnerhäär	ringliikumine kangil algusega käärtõngust hoogsalt ette või taha koos ees oleva jala kindra hoidega
kinnerhäär ette	haare kindraga kangist ja teise jala hooga ettelangus, käed althoides
kinnerhäär taha	haare kindraga kangist ja teise jala hooga tahalangus, käed pealthoides
käärhäär	ringliikumine kangil algusega käärtõngust hoogsalt ette või taha langemisega
käärhäär ette	käärhäär, taga olev jalg kangi vastas, käed althoides
käärhäär taha	käärhäär, ees olev jalg kangi vastas, käed pealthoides
suurhäär	häär kangil või rõngastel, mille iseloomulik tunnus on raskuskeskme suurim kaugus pöörlemisteljest
suurhäär ette	kangil langemine kätelseisust taha, käed althoides
suurhäär tagarippes	kangi ületamine uppasendis seljati riistaga (ette või taha)
suurhäär taha	kangil langemine kätelseisust ette, käed pealthoides
taldhäär	hööri ajal toetuvad tallad riistale, käed alt- või pealthoides
toenghäär	kangil toengus jalgade viimine ette ja õlavõtme liikumine taha, puusad kangi lähedal, käed pealthoides
toenghäär ette	häär, mis algab kere hooga langetamisega ette-alla, käed pealthoides, ümberhaare
toenghäär rippesse	häär, mille teisel poolel suunatakse jalad 45° all üle kangi rippesse
hüpe	keha lendutõus tõukega ühelt või kahelt jalalt
harkhüpe	pärast käte toengut hargitatakse jalad
harkhüpe pöördega	pärast käte toengut ja riista ületamist toimub pööre ümber
harkhüpe taha	pärast käte toengut toimub pööre ümber, lõppasend rinnati riistaga
poolharkhüpe	riista ületamisel üks jalg kääras, teine sirgelt kõrval
käärhüpe	pärast käte toengut ületatakse riist kääras, järgneb sirutus
külghüpe	ülelend küljete riistaga, hüpperiist risti või kaldu
külghüpe pöördega	pööre sooritatakse tavaliselt riista poole
lendhüpe	pärast käte toengut on keha lennul hetkeks horisontaalne
nurkhüpe	hoolaualt ühe jala tõuke ja teise hooga ületatakse riist nurkses kehaasendis
nurkhüpe kõrvale	hoolaualt tõuge ja keha pööre nurkasendisse, toeng ühel käel
sääretõstehüpe	sääretõste pärast käte toengut
tirelringhüpe	hoolaualt hüpe riistale kätelseisu ja maandumine jalgadele
upptirelringhüpe	tippelement, mis võimaldab uusi seoseid
toenghüpe	hoojooksu ja äratõukega saadud liikumiskiiruse abil hüpperiista ületamine, mida iseloomustab teatud kehaasend või liigutus
upphüpe	eelhoog, uppasend ja pärast käte toengut sirutus
jalgering	kooshoitud jalgadega toengus sooritatav ring
kaarhoog	üleminek toengust rippesse kaarliikumisega ette üles
kaarhoog pöördega	kaarliikumise ajal üle sooritatakse pööre ja ümberhaare
kinnerripe	ripe riistal käte ja ühe kindra hoidega
kinnerripe kahega	ripe ainult kinnerdel
käärlemine	käärtõngust üheaegne jalgade ülehoog
maandumine	õhulennule järgnev põrutust pehmendav jalgade vetruv liigutus
mahahüpe	üleminek riistalt seisu põrandale
pealehüpe	element, mis algab äratõukega põrandalt või hoolaualt ja lõpeb riistal
pealthoie	hoie rippes või toengus, põidlad suunaga sisse
reisiste	iste riistal ühel reiel, teine jalg sirutatud taha alla
ring sangal	jalgade ringliikumine, käed toetuvad ühele sangale

ripe	asend, kus õlavööde on hoidepunktidest madalamal
rõhtriipe	horisontaalasend rippes rinnati riistaga
tagarõhtriipe	horisontaalasend rippes seljati riistaga
tagariipe	rippasend seljati riistaga, käed althoides
tiririipe	rippasend, pea all, jalad üleval
ronimine	liikumisviis köiel või latil
kahevõtteline ronimine	haaramine kätega ulatuskõrguselt ja kõverdatud jalgadega köiest; käte kõverdamine ja jalgade sirutamine
kolmevõtteline ronimine	ühe käega hoidmine ulatuskõrguselt, teisega näo kõrguselt köiest, kõverdatud jalgadega haaramine köiest; jalgade sirutamine, alumine käsi teeb ümberhaarde kõrgemale; jalgade kõverdamine, köiest haaramine
sidumine	sidumisviisid, mis vabastavad köiel ronides ühe või mõlemad käed
sügav hoie	toetuspunkt on randmetele võimalikult lähedal
tahahoog	kere, jäsemete või vahendi hoogne liikumine taha
toeng	asend, kus õlavööde on toetuspunktidest kõrgemal
harktoeng	jalad on toengus kätest väljaspool
lisatoeng	harjutuse sooritust kergendav toeng, mis loetakse veaks
nurktoeng	kerega täisnurkselt jalad on toengus ees
kõrge nurktoeng	kere ja jalgade vahel teravnurk
ripptoeng	üks käsi toengus, teine rippes
risttoeng	rõngastele toetumine kõrvale viidud sirgete kätega
nurkristtoeng	rõngastel toengus käed kõrval, jalad ees
pöördristtoeng	toengus rõngastel üks käsi kõrval ees, teine kõrval taga, kere pööratud
risttoeng kätelseisus	tiriasendis toetumine rõngastele kõrvale viidud sirgete kätega
rõhttoeng	toeng, kus kere on toetuspinnaga rööpne
tagatoeng	toeng üheteljelisel riistal, jalad toetuspinnast eespool
toenglemine	rööbaspuudel toengus liikumine ümberhaaretega
tõus	üleminek rippes toengusse või madalamast toengust kõrgemasse
hoogtõus	üleminek kõrgemale jalgade ja kere liikumishoo abil
hoogtõus ette	üleminek jalgade ja kere ette liikumise hoo abil
hoogtõus taha	üleminek jalgade ja kere tahaliikumise hoo abil
jõutõus	aeglane üleminek rippes toengusse rõngastel, kangil või rööbaspuudel üheaegse või vahelduva käepöördega toengusse
kaartõus	rööbaspuudel tõus uppripest toengusse
kinnertõus	kinnerrippes vaba jala hooga tõus käärtõengusse
käärtõus	uppripest tõus käärtõengusse ühe jala sirutusega üle kangi
pooltõus	üleminek tõusul teisele elemendile või mahahüppele, nt poolsirutõus tagatoengusse harkülehooga rippesse
sirutõus	uppripest või -lamangust jalgade sirutusega tõus toengusse või püsti
sirutõus tagatoengus	tagauppripest tõus tagatoengusse jalgade sirutusega üle kangi
sirutõus taha	tagauppripest tõus sirutusega taha tagatoengusse
tireltõus	jõu või hooga üleminek rippes toengusse, jalad ületavad toetuspinna esimesena
vibutustõus	rippes vibutusliigutuselt ette järsu kätetõmbega tõus toengusse
väänak	rõngastel rippes hooglemiselt upp- või tiririppe läbimine õlaliigese pöördega
ülehoog	jala või jalgade viimine üle riista toengus või riista alt läbi rippes, sooritatakse käe hetkelise tõstega või ilma
nurkülehoog	riista ületamine nurkse kehaasendiga
samapoolne ülehoog	parema jala ülehoog paremale või vasaku jala ülehoog vasakule
ülehoog välja	jalg ületab riista, kuid jääb toengukäest väljapoole
ülelend	riista ületamine sellele toetumata
üleminek	elementide seotus esinemis- või võistlusharjutustes

VÕIMLEMISRIISTAD

batuut ehk hüppevõrk	raamile vetruvalt kinnitatud võrk hüppeharjutusteks
erikõrged rööpad	alumine rööbas 160–165 cm, ülemine 240–245 cm kõrgusel
hobune	hüpperiist, mille pikitelg on hoojooksu suunas või sellega risti
hoolaud	vetruv puust kaldpind äratõukeks toeng- ja pealehüpetel
hüppelaud	vormilt kõige uuem riist toenghüpeteks
kang	240 cm pikkune ja 28 mm läbimõõduga terasvarb, mille kõrgust saab reguleerida
kits	koolivõimlemises toenghüpete algõpetuses kasutatav hüpperiist
poom	5 m pikkune, 10 cm laiune ja 1,2 m kõrgune puust tasakaaluriist
rõngad	2,55 m kõrgusel, 45–50 cm vahega, 18 cm läbimõõduga ripuvad rõngad
rööbas	metallsüdamikuga ja puust kattega elastne varb
rööbaspuud	tugipostidele 1,75 m kõrgusele kinnitatud kaks paralleelset rööbast
sanghobune	hooglemisriist, mille sangade vahe on 40–50 cm, kõrgus 12 cm
trapets	trossidele kinnitatud rippkang
vabaväljak	12 × 12 m suurune vaibaga kaetud pind vabaharjutusteks
varbsein	2,8–3,2 m kõrgused peeled on ühendatud 1 m pikkuste rõhtsate varbadega
vedruhoolaud	vedrudele toetuv kaldpind hüpeteks
võimlemiskast	eri suurusega raamidest ja polsterdatud kaanest koosnev riist akrobaatilisteks harjutusteks ja toenghüpeteks

VÕIMLEMISVAHENDID

hüpits	sünteesmaterjalist hüplemisnõor, mille pikkuse valib võimleja
julgestusvöö	ripp- või käsivöö riskielementide õpetamisel
kepp	tavaliselt 1 m pikkune ja 3 cm läbimõõduga puu-, plast- või metallvarb
kurikas	pudelikujuuline vahend, võistluskurika pikkus 40–50 cm, nupu läbimõõt 3 cm
käsikud ehk hantlid	metallist vahendid koormuse tõstmiseks (keelemeeste soovitusel 1945. aasta sõnastikus)
ketaskäsikud	reguleeritava raskusega käsikud
kõis	ronimise, riplemise ja vedamise vahend
linik	siidist või sünteesmaterjalist vahend vähimate mõõtmetega 75 × 200 cm
lint	kergest riidest (nt satäänist) võistluslinde pikkus on 6 m, mass 35 g, bambusest või fiibrist pideme pikkus 50–60 cm
matt	julgestusvahend maandumisel
pall	kummist võistluspalli läbimõõt on 18–20 cm, vähim mass 400 g
peel	varbseina või ronimisredeli vertikaalne küljepuu, kuhu kinnituvad varvad või redeli pulgad
pide	linde hoidepulk
pihukaitse	sõrmedele ja randmele kinnitatav vahend hõõrdevigastuste vältimiseks
pink	võimlemispingi pikkus on 4–5 m, kõrgus 30 cm
rõngas	puust või plastist võimlemisrõnga läbimõõt on 80–90 cm, mass 300 g
tamburiin	rütmivahend, kuljustega käsitrumm
topispall	nahast pehme täidisega pall, läbimõõt 30–40 cm, vähim mass 400 g
tosu	tugevast kummist kumera või sileda pinnaga vahend, võib olla mitmesuguse kujuga
tõmmits ehk ekspander	käepidemetega vedrud või kummirihmad jõuharjutusteks
varb	varbseina peeli ühendav rõhtpuu
vedik	pideme külge kinnitatud pikk linik

Eesti keel	Inglise keel	Saksa keel	Vene keel
abistamine	assisting	Hilfeleistung	помощь
aeroobika	aerobics	Aerobik	аэробика
akrobaatika	acrobatics	Akrobatik	акробатика
algseis	normal standing	Grundstellung	основная стойка
algõpetus	elementary teaching	Basisunterricht	начальное обучение
althoie	undergrip	Untergriff	хват снизу
alumine rööbas	lower bar	unterer Holm	нижняя жердь
asend	position	Körperlage	положение
atleetvõimlemine	body building	Kulturistik	атлетическая гимнастика
batuut	trampoline, tramp	Trampolin	батут
beduiinihüpe vt rõhtsalto			
eelhoog	backward swing	Anschweben	замах
eelkäsklus	preparatory command	Ankündigungskommando	предварительная команда
ekspander vt tõmmits			
erikõrged rööbaspuud	uneven bars	Stufenbarren	брусья разной высоты
ettehoog	forward swing	Vorschwung	мах вперёд
ettevalmistav harjutus	preparatory exercise	Vorbereitungsübung	подготовительное упражнение
galoppsamm	gallop-step	Galoppschritt	шаг галоп
grupeering	tuced	Hockhaltung, Gruppierung	в группе
haare	grasp	Griff	захват
hantel vt käsik			
harjutus	exercise	Übung	упражнение
harkhõõr	straddle circle	Felge mit gespreizten Bein	оборот из упора ноги врозь вне
harkhüpe	straddle vault	Grätschsprung	прыжок ноги врозь
harkis	straddle position	gespreizt	ноги врозь
harkishüplemine	straddle jumping	Grätschsprung	прыжки ноги врозь
harkiste	straddle sit	Grätschsitz	сед ноги врозь
harkseis	straddle stand	Grätschstand	стойка ноги врозь
harkspagaat	sidesplit	Seitgrätschsitz	шпагат ноги врозь
harktoeng	straddle support	Grätschstütz	упор врозь
harkülehoog	straddle over, swing over	Übergrätschen	перемах ноги врозь
harvene!	extend!	auseinandererziehen!	разомкнись!
heitmine	throw	Werfen	метание
hindamissüsteem	exercise evaluation	Übungswertung	система оценки упражнений
hinne	score	Punktwertung	оценка
hobune	horse	Pferd	конь
hobune piki	long horse	Langpferd	конь в длину
hobune risti	sideway horse	Seitpferd	конь в ширину
hoie	grip	Griffart	хват
hommik(u)võimlemine	morning exercises	Morgengymnastik	утренняя гимнастика, утренняя зарядка
hooelement	swinging element	Schwungelement	маховой элемент
hooglemine	swinging	Schwungholen	размахивание
hoogtõus	upswinging	Aufschwung	подъём махом
hoogtõus ette	uprise forward	Stemme vorwärts	подъём махом вперёд
hoogtõus taha	uprise backward	Stemme rückwärts	подъём махом назад
hoojalg	swing-leg	Schwungbein	маховая нога
hoojooks	run-up	Anlauf	разбег
hoolaud	beating board	Sprungbrett	мостик, трамплин

horisontaaltoeng vt rõhttoeng

häär	circle	Felge, Umschwung	оборот
häär rööbaste all	circle under the bars	Felgaufschwung	сальто под жердями
häär õlavartel	shouldercircle	Oberarmrolle	кувырок прогнувшись
hüpak	hop	Hüpfen, Hopser	подскок
hüpe	jump, leap, vault	Sprung	прыжок
hüpe kätelseisu	jump to handstand	Sprung in den Handstand	прыжок в стойку на руках
hüpits	skipping-rope	Sprungseil	скакалка
hüplemine	hopping	Springen	подпрыгивание
hüppehobune	vaulting horse	Lang- und Seitpferd	конь для прыжков
hüppelaud	spring-board	Sprungtisch	мостик, стол трамплина
hüppesamm	skip step, hop jump	Sprungschritt	прыжковый шаг
hüppetirel	roll from a jump	Sprungrolle	кувырок прыжком
hüppevõime	jumping power	Sprungkraft	прыгучесть
iluvõimlemine	rhythmic gymnastics	künstlerische Gymnastik	художественная гимнастика
individuaalvõistlus	individual event	Einzelwettkampf	индивидуальное соревнование
iste	sit	Sitzlage	сед
jalaring	one leg circle	Beinkreis	круг ногой
jalatõstesamm	arched step	Spreizschritt	высокий шаг
jalavahetushüpe	scissors jump	Spreizhüpfen	прыжок со сменой ног
jalavahetusamm	triple step	Schrittwechsel	переменный шаг
jalgeringid	leg circlings	Beinkreisen	круги ногами
jalg juurde!	close the feet!	Bein anschließen!	приставить ногу!
jooks	run, running	Lauf	бег
joondu!	dress!	richtet euch!	равняйся!
joondumine	dressing	Ausrichten	равнение
joostes marss!	double march!	Laufschritt marsch!	бегом марш!
julgustus	safety	Sicherung	страховка
julgustusvöö	safety belt	Longe	страховой пояс
juurdeviiv harjutus	preparatory exercise	Vorübung	приводящее упражнение
juurdevõtusamm	chase step	Nachstellschritt	приставной шаг
jõud	strength, force	Kraft	сила
jõutõus	vertical pull-up, kip	Zugstemme in den Stütz	подъём силой
jäme viga	gross error	grober Fehler	грубая ошибка
järelvibutus	dip	Nachfedern	пружинящий (наклон), рывок (руками)
järjest loe!	count off!	durchzähl!	по порядку расчитайся!
jätta!	enough!	aufhören	отставить!
kaaliste	high „L“ position	Schwebesitz	сед углом
kaar	arch	Bogen	дуга
kaarhoog	underswing	Unterschwung	мах дугой
kaarhooga mahahüpe	underswing dismount	Unterschwung-Abgang	соскок дугой
kaarsamm	arch step	Bogenschritt	шаг дугой
kaartõus	underswing kip	Unterschwungkippe	подъём дугой
kaarvise	arch throw	Bogenwurf	бросок по дуге
kahekordne salto	double salto	Doppelsalto	двойное сальто
kaheksa	in form of eight	Achtenkreisen	восьмёрка
kaheksavõistlus	eight evens	Achtkampf	восьмиборье
kaheteistvõistlus	twelve evens	Zwölfkampf	двенадцатиборье
kaldpink	sloping bench	schräggestellter Bank	наклонная скамейка
kallutus ette	trunk bending, body angle	Rumfsenken vor Winkelstand	наклон прогнувшись
kallutusväljaaste	lunge position	Ausfallschritt	выпад наклонно
kampol	resin	Harz	канифоль

käärlemine	scissors	Scherepreizen	скрещение
käärseis	cross stride stand	Quergrätschstand	стойка ноги врозь, правой (или левой) перед
käärtoeng	astride support	Scherestütz	упор верхом
käärtõus	single-leg upstart	Mühlaufschwung	подъём верхом
kõievedu	tug-of-war	Tauziehen	перетягивание каната
kõis	rope	Seil, Tau	канат
kükk	full squat, squat stand	Hockstand	присед
külg hüpe	side jump, flank vault	Flankensprung	прыжок боком
küglaine	side body wave	Welle seitlings	боковая волна
külgmahahüpe	side dismount	Flankenabsprung	соскок боком
külgrõhtseis	scale sideways	Standwaage seitlings	боковое равновесие
külgtoenglamang	side leaning rest position	Liegestütz seitlings	упор лёжа боком
küljeti	sideways	seitlings	боком
küll!	enough!	genug!	хватит!
küünarseong	arms hook grasp	Arme eingehakt	под руки плечевой хват
küünarvarsseis	forearm stand	Unterarmstand	стойка на предплечьях
küünarvarstoeng	forearm rest	Unterarmstütz	упор на предплечьях
lahkrivi	open order	geöffnete Ordnung	развёрнутый строй
laine	wave	Welle	волна
lamang	lying	Liegen	положение лёжа
langemine	falling	Fallen	спад, отмах
laskumine	dropping	Senken	опускание
latt	pole	Latte	шест
lend	flight	Flug, Hecht	лёт
lend hüpe	flying vault, flying leap	Hechtsprung	прыжок лётом
lendmahahüpe	flying dismount	Hecht zum Niedersprung	соскок лётом
lendtirel	flying diveroll, areal roll	Hechtrolle	кувырок лётом
lendtirelring	fly spring	Hechtüberschlag	переворот прыжком
lennufaas	flight phase	Flugphase	фаза полёта
libisamm	slide step	Schliefgang	скользящий шаг
liigutus	motion, movement	Bewegung	движение
liigutussuund	direction of movement	Richtung der Bewegung	направление движения
liigutusvilumus	experience of movement	Bewegungsfertigkeit	двигательный навык
liikumine	movement	Bewegung	движение
liikumismäng	game of motion	Bewegungspiel	подвижная игра
linik	shawl	Tuch	шарф
lint	ribbon, tape	Band	лента
lipp	flag	Fahne	флаг
lõdvestus	relaxation	Entspannung	расслабление
lõdvestusharjutus	relaxation exercise	Entspannungsübung	упражнение на расслабление
lõppasend	final position	Endhaltung, Endpose	конечное положение
lõpphinne	final score	Schlussnote	окончательная оценка
lõtvus	looseness	Schlappeheit	расслабленность
lähteasend	starting position, initial position	Ausgangstellung	исходное положение
löökhüpe		Anschlagsprung	подбивной прыжок
maandumine	landing	Landung	приземление
magneesium	magnesia	Magnesia	магнезия
mahahüpe	dismount	Abgang, Niedersprung	соскок
marss!	march!	marsch!	марш!
matkimisharjutus	imitating exercise	Imitationübung	имитационное упражнение
matt	mat	Matte	мат
mitmevõistlus	combined events	Mehrkampf	многоборье

mitteilmumine	withdrawal	Nichtantreten	неявка
mõõtsamm	feet on the line	Messerschritt	шаг в линию
naisvõimlemine	women's gymnastics	Frauengymnastik	женская гимнастика
nurkhüpe	rear vault	Kehre	прыжок углом
nurkiste	„L“ sit	Winkelsitz	сед углом
nurkriipe	slide in hang	Winkelhang	вис углом
nurktoeng	„L“ position, „L“ support	Winkel	упор углом
orientiir	guiding-mark	Orientierungspunkt	ориентир
osavus	cleverness, skill	Geschicklichkeit	ловкость
paarisharjutus	doubles exercise	Partnerübung	парное упражнение
paigal!	mark time!	am Ort!	на месте!
painduv hoolaud	spring board	Federsprungbrett	трамплин
painduvus	flexibility, looseness	Biegsamkeit	гибкость
painduvusharjutus	looseness exercise	Beugenübung	упражнение на гибкость
painutus	bending	Rumpfbeugen	наклон туловищем
painutus ette	bending forwards	Rumpfbeugen vorwärts	наклон вперед
painutus kõrvale	bending sideways	Rumpfbeugen seitwärts	наклон в сторону
painutus taha	bending backwards	Rumpfbeugen rückwärts	наклон назад
pall	ball	Ball	мяч
parem pool!	right turn!	rechts um!	направо!
pealehüpe	mount	Aufsprung	вскок
pealthoie	ordinary grip	Kammgriff	хват сверху
pihkseong	palms connection	Handfassung	хват за руки
pihukaitse	hand-guard	Handschutzriemen	накладка
piisamatu amplituud	lack of amplitude	unzulänglich Amplitude	недостаточная амплитуда
piisamatu kooskõlastus	lack of co-ordination	Übereinstimmung	недостаточная согласованность
piisamatu sujuvus	lack of smoothness	Gleichmäßigkeit	недостаточная плавность
piki	along	längs	продольно
pikitelg	long axis	Längachse	продольная ось
pikk väljaaste	deep lunge, large lunge	Ausfall	глубокий выпад
polkasamm	polka-step	Polkaschritt	шаг польки
poodium	podium	Podium	пьедестал
poolharkhüpe	half scissors vault	Spreizhocke	прыжок правая или левая в сторону
poolkükk	half squat stand	halbtiefes Kniebeugen	полуприсед
poolspagaat	half split position	Halbspagat	полушпагат
poom	beam	Schwebebalken	бревно
punkt	point	Note, Punkt	балл, очко
puutehüpe	cabriole stag leap	Schlagsprung	подбивной прыжок
põhiasend	normal position	Grundstellung	основное положение
põhivõimlemine	general gymnastics	Grundgymnastik	основная гимнастика
põimseong	basket grip	Flechtgriff, Knotefassung	взаимное сцепление рук
põlvetõstehüpe	knee spring	Hüpf mit Anhocken	скачок
põlvetõstesamm	knee lifting step	Kniehebenschritt	высокий шаг
põlvitus	knee standing	Knien	стойка на коленях
põlvitusiste	kneeling sitting	Kniesitzen	сед на пятках
päkkamm	tiptoe step	Zehensschritt	шаг на носках
päkkseis	ballet stand	Fußballstand	стойка на носках
pärildi	clockwise	hintereinander	в затылок друг другу
pöördhoie	reversed hand holding	Ellgriff	обратный хват
pöördhüpe	jump with turn	Drehsprung	перекидной прыжок
pöördamm	step with turn	Schritt mit Drehung	шаг с поворотом
pöördtõreling	round-off, Arab spring	Radkehre, Rondate	переворот с поворотом

pööre	turn	Drehung	поворот
pööre ümber	half turn	1/2 Drehung	поворот кругом
pöörlemine	revolving, rotating	Drehen, Rotation	вращение
pöörlemistelg	rotation axis	Rotationsachse	ось вращения
püramiid	pyramid	Pyramide	пирамида
püsi!	hold!	halten!	держаться!
püsiasiend	static position	Halteteil	статическое положение
püstspagaat	split scale	Vertikalspagat	вертикальный шпагат
püsttelg, vertikaaltelg	vertical axis	Vertikalachse	вертикальная ось
püüdma	catch	fangen	ловить
ranneseong	wrist connection	Handgelenkfassung	глубокий хват
raskusgrupp	difficulty category	Schwierigkeitstufe	группа трудности
ratas	wheel, cartwheel	Radüberschlag	колесо
ratas ette	turn over forward, Tinisca	Radüberschlag vorwärts	колесо вперёд
ratashüpe	arch jump	Ringsprung	прыжок кольцом
ratas kõrvale	cartwheel sideways	Radüberschlag seitwärts	колесо в сторону
ratas ühe käega	one arm wheel	einarmiges Rad	колесо на одной руке
ravivõimlemine	remedial gymnastics	Krankengymnastik	лечебная гимнастика, оздоровительная гимнастика
redel	ladder	Leiter	лестница
reisiste	side riding seat	Quersitz	сед на бедре
rida	line	Rotte	ряд
riist	apparatus	Gerät	снаряд
riistvõimlemine	gymnastics with apparatus	Gerätturnen	спортивная гимнастика, снарядная гимнастика
ring	circle	Kreis	круг
ringitamine	circling	Kreisen	вращение
ringtreening	circuit-training	Kreistraining	круговая тренировка
ring ühel sangal	circle on one pommel	Kreise auf einer Pauschen	круг на одной ручке
rinnati	facial stand	vorlings	грудью
rinnutsi	breast to breast	Brust an Brust	грудь в грудь, грудь с грудью
ripe	hang	Hang	вис
riplemine	climbing with hands only	hangeln	движение в висе
riplamang	foot leaning hang	Hangliegen	вис лёжа
rippseis	hang and foot support	Hangstand	вис стоя
risthoie	crossed grasp, crossed grip	Kreuzgriff	скрестный хват
risti	crosswise	kreuz	поперёк
rististe	cross sitting	Schneidersitz	сед со скрещёнными ногами
ristsamm	crossed step, cross-step	Kreuzschritt	скрестный шаг
risttelg	cross axis	Querachse	поперечная ось
risttoeng	front vertical lever	Kreuzhang	крест
risttoeng kätelseisus	inverted crucifix	verkehrtes Kreuz	крест в стойке на руках
rivi	formation	Front	строй
riviharjutused	linedrill	Exerzieren	строевые упражнения
rivisamm	marching step	Gleichschritt	строевой шаг
rivistumine	line up	Antreten	построение
rivitult!	dismiss!	wegtreten!	разойдись!
ronimine	climbing	Klettern	лазание
roomamine	creep	Kriechen	переползание
rõhksamm	sharp step	Stampfschritt	акцентированный шаг
rõhtripe	horizontal hang	Hangwaage	горизонтальный вис
rõhtsalto, beduiinihüpe	bedouin leap	Schmetterling	бедуинский прыжок
rõhtseis	lever frontways, scale	Standwaage	равновесие

rõhttoeng, horisontaaltoeng	horizontal support	Stützwaage	горизонтальный упор
rõhttoengpõlvitus	knee scale, leg scale	Kniewaagestütz	упор на одной колене
rõngad	rings	Ringe	кольца
rõnga ring	hoop spin	Reifenkreis	круг обруча
rõngas	hoop	Reifen	обруч
rööbaspuud	parallel bars	Barren	брусья
rühiviga	bad posture	Haltungsfehler	ошибочная осанка
rühmvõimlemine	group gymnastics	Gruppengymnastik	групповая гимнастика
rüht	carriage, posture	Haltung	осанка
saatemuusika	musical accompaniment	Musikbeileitung	музыкальное сопровождение
salto	salto, somersault	Salto	сальто
salto ette	salto forward	Salto vorwärts	сальто вперёд
salto kõrvale	salto lateral	Salto seitwärts	сальто в сторону
salto pöördega	salto with turn	Salto mit Drehung	сальто с поворотом
salto sirutatult	salto stretched	Salto gestreckt	сальто прогнувшись
salto taha	salto backward	Salto rückwärts	сальто назад
samaaegne vt üheaegne			
sammhüpe	stride leap	Schrittsprung	прыжок шагом
sammu marss!	forward march!	im Gleichschritt marsch!	шагом марш!
sanghobune	pommel horse	Pauschenpferd	конь с ручками
segaripe	mixed hang	gemischter Hang	разный хват
seis	stand	Stand	стойка
seis!	stand!	stand!	стой!
selililamang	back lying position	Rückenlage	лежание на спине
seljakuti, selitsi	back to back	Rücken an Rücken	спина к спине
seljati	rear stand	rücklings	спиной (к чему)
sihtvõimlemine	compensatory gymnastics	Zweckgymnastik	
sild	bridge position	Brücke	мост
sildring	walkover	langsamer Überschlag	медленный переворот
sildring ette	walkover forward	langsamer Überschlag vorwärts	медленный переворот вперёд
sildring taha	walkover backward	langsamer Überschlag rückwärts	медленный переворот назад
silmus	loop	Hackenzug	петля
sirutamine	stretching	Strecken	разгибание
sirutatult	stretched	gestreckt	выпрямившись
sirutõus	kip-up, upstart	Kippe	подъём разгибом
sirutõus tagatoengusse	kip-up backward	Kippe rücklings Stütz	подъём вперёд
sirutõus taha	back drop circle	Kippe rücklings	подъём назад
soojendus	warming-up	Aufwärmen	разминка
soojendusharjutus	warming-up exercise	Wärmenübung	разминочное упражнение
sooritus	execution	Ausführung	выполнение
spagaat, kääriste	split	Spagat	шпагат
spagaathüpe	split leap	Spagatsprung	прыжок-шпагат
spiraalpööre	spiral	Spirale	спираль
spordisaal	gym, gymnasium	Sporthalle	спортивный зал
stiil	style	Stil	стиль
sulghüplemine	skipping	Schluss hüpfen	прыжки с сомкнутыми ногами
sulgseis	close standing	Schlussstand	стойка с сомкнутыми стопами
sulgvõte	narrow grasp	enge Griffweite	узкий хват
suund	direction	Richtung	направление
suurhõör	giant circle, GC	Riesenfelge, RF	большой оборот
suurhõör tagarippes	GC in hang rearways	RF im Hang rücklings	большой оборот вперёд в висячем положении
sõrmseong	connecting fingers	Flechtgriff der Hände	хват скрестив пальцы

sääretõstehüpe	sheep vault	Schafsprung	прыжок согнув ноги назад
sörkjooks	jogging, jog	Trablauf	
sügavhoie	wrist grasp	Ballengriff	глубокий хват
tagaripe	back hang	Hang rücklings	вис сзади
tagarõhtripe	inverted lever	Hangwaage rücklings	горизонтальный вис сзади
tagatoeng	back rest	Stütz rücklings	упор сзади
tagatoenglamang	back leaning rest	Liegestütz rücklings	упор лёжа сзади
tahahoog	swing backward	Rückschwung	мах назад
tanktirel	double roll	Rolle zu zweien, Tank	кувырок вдвоём
tasakaal	balance	Gleichgewicht	равновесие
tasakaalukaotus	lack of balance		потеря равновесия
tempo	tempo	Tempo	темп
tempohüpe	hopping	Hopser	темповой подскок
temposalto	whipback somersault	Temposalto	темповое сальто
tirel	roll	Rolle	кувырок
tirel ette	roll forward	Rolle vorwärts	кувырок вперёд
tirelring	handspring	Überschlag	переворот
tirelring ette	handspring forward	Überschlag vorwärts	переворот вперёд
tirelring pea toetusel	dive into headspring	Kopfkippe	переворот с головы
tirel taha	roll backward	Rolle rückwärts	кувырок назад
tireltõus	half giant circle	Felgaufschwung	подъём переворотом
tiri	inverted	sturz	головой вниз
tiriripe	inverted hang	Strecksturzhang	вис прогнувшись
tiritamm	headstand	Kopfstand	стойка на голове
toeng	rest, support	Stütz	упор
toenghõör	hip circle	Felge	оборот
toenghüpe	vault with support	Stützsprung	опорный прыжок
toengkägar	tuck	Hockstütz	упор присев
toenglamang	lying support	Liegestütz	упор лёжа
toengpõlvitus	kneeling support	Kniestütz	упор на коленях
toengsalto	support salto	Salto in den Stütz	опорное сальто
toengseis	support stand	Stützstand	упор стоя
topispall	stuffed ball	Medizinball	набивной мяч
trapets	trapeze	Schaukelreck	трапеция
treening	training	Training	тренировка
treeningukoormus	training load	Trainingsbelastung	тренировочная нагрузка
tugijalg	supporting leg	Stützbein, Standbein	опорная нога
turiseis	neck-shoulder stand	Kerze	стойка на лопатках
tõkkeiste	hurdle seat	Hürdensitz	
tõmbama	pull-off, pull	ziehen	подтягивать
tõmme	pull	Zug	тяга
tõmmits, ekspander	expander	Expander	эспандер
tõukama	push	stoßen	толкать
tõukejalg	take-off foot	Stoßbein, Absprungbein	толчковая нога
tõukesamm	take-off step	Stoßschritt	толчковый шаг
tõus	rise, uprise	Aufzug, Stemme, Kippe	подъём
täitekäsklus	executive command	Ausführungskommando	исполнительная команда
ulatus	range	Strecke	размах
uppassend	pike, jack-knife	gebückt	согнувшись
upphõör	body circle	Felge rückwärts, Felge vorwärts	оборот из упора сзади
upphüpe	stoop vault	Bücke	прыжок согнувшись
uppiste	sit with bent body	Strecksitz mit Rumpfbeugen	сед согнувшись
upplamang	half-inverted upper arm rest	Oberarmkipplage	стойка на лопатках согнувшись

uppmahahüpe	piked dismount	Bücke zum Niedersprung	соскок согнувшись
uppripe	half-inverted hang	Sturzhang	вис согнувшись
uppsalto	stoop salto	Salto gewinkelt	сальто согнувшись
uppseis	straight leg squat, stoop stand	tiefe Rumpfbeuge vorwärts	упор стоя согнувшись, наклон с захватом
uptirel	roll piked	Rolle mit gestreckten Knien	кувырок согнувшись
uppülehoog	pike	Durchbücken	перемах согнувшись
vabaharjutus	floor exercise	Bodenübung	свободное упражнение
vabalt!	stand at easy!	rührt euch!	вольно!
vabasamm	walking step	Gang, Gehen	обычный шаг
vahe	distance, space	Abstand	интервал
vahehoog	intermediate swing	Zwischenschwung	промежуточный мах
valikharjutus	voluntary exercise	Kürübung	произвольное упражнение
valsisamm	waltzstep	Walzerschritt	вальсовый шаг
valvel!	attention!, shun!	stillgestanden!	смирно!
varb	wall bar	Sprosse	рейка
varbsein	Swedish ladder	Sprossenwand	гимнастическая стенка
vasak pool!	left turn!	links um!	налево!
vastupidavus	endurance	Ausdauer	выносливость
vedrutussamm	springy step	Wippenschritt	пружинный шаг
veere	roll	Abrollen	перекат
veevõimlemine	water-gymnastics, aquarobics	Wassergymnastik	водная гимнастика
vertikaaltelg vt püsttelg			
vibutus	swing	Schwingung	размах
vibutushooglemine	swinging	Zuckhangeln	размахивание изгибами
viga	mistake, error, fault	Fehler	ошибка
viirg	front line	Stirnlinie	шеренга
viitsalto	prolonged salto	verzögerte Salto	затяжное сальто
vimpel	pennant	Wimpel	вымпел
vise	throw	Wurf	бросок
võimla	gym, gymnasium	Turnhalle	гимнастический зал
võimleja	gymnast	Turner, Turnerin, Gymnastiker	гимнаст, гимнастка
võimlemine	gymnastics	Turnen, Gymnastik	гимнастика
võimlemise liigid	gymnastics groups	Turnarten	виды гимнастики
võimlemiskast	vaulting box	Kasten	плинт
võimlemislaud	gymnastic table	Sprungtisch	гимнастический стол
võimlemispink	bench	Bank	гимнастическая скамейка
võimlemisriist	gymnastic apparatus	Turngerät	гимнастический снаряд
võimlemisvahend	gymnastic mean	Mittel	гимнастический предмет
võimlemisväljak	open gymnasium	Turnplatz	гимнастический городок
võistkond	team	Mannschaft	команда
võistlus	competition	Wettkampf	соревнование
võistlusjuhend	competition regulation, competition instructions	Ausschreibung	регламент соревнований
võitja	winner	Sieger	победитель
väljaaste	lunge	Ausfallstellung	выпад
väljas	outside	außen	вне
väljaseade	lunge position	Auslage	выпад
väänak	dislocate	Auskugeln, Schleudern	выкрут
õlaga ette	shoulder forward	Schulter vor anführen	плечом вперёд
õlaga taha	shoulder backward	Schulter hinter anführen	плечом назад
õlaring	shoulder circle	Schulterkreis	круг плечом
õlgadel seis	shoulder stand	Schulterstand	стойка на плечах

äratõuge	take-off	Absprung	толчок
äratõukesamm	take-off step	Absprungschritt	толчковый шаг
üheaegne, samaaegne	simultaneous	gleichzeitig	одновременный
ühend	compulsory element	Verbindung	соединение
ülehoog	swing over	Ausspreitzen	перемах
ülehoog rippesse	straddle to hang	Durchgrütchen in den Hang	перемах в вис
ülehoog taha	swing over backward	Beinschwung rückwärts	перемах назад
ülelend	overflight	Überflug	перелёт
üleminek	travel, transfer	Wandern	переход
ülemine rööbas	high bar	oberer Holm	верхняя жердь
ülesandmine	presentation	Einschreibung	заявка
ülesirutatult	extend, arched	überstreckt	прогнувшись
ülesirutushüpe	arched jump	Strecksprung	прыжок прогнувшись
ületreenitus	staleness	Formkrise, Niedergang	перетренированность
üंबरhaare	change of grips	Armhaltewechsel	перехват
üंबर pöörd!	about turn!	kehrt euch!	кругом!

arvestatud värav	õnnestunud katse saata pall tervikuna üle väravajoone
asetus	mängijate teatud paiknemine väljakul
aus mäng	õiglane ja määrustekohane käitumine väljakul
avanemine	pallita liikumine vabasse tsooni söödu saamiseks
distsiplinaarkaristus	rikkumine, mille eest määratakse karistus vastavalt võistlusjuhendile
edasimäng	palli löömine vastase värava poole
edurivi	ründeliini mängijad, kelle põhiülesanne on värava löömine
eemaldamine	mängija kõrvaldamine mängust (eemalduseks punase kaardiga on 7 põhjust)
hoiatus	karistus hoolimatu käitumise eest
jalgpall	1) pallimäng, milles kumbki meeskond püüab palli peamiselt jalaga lüües vastaspoole väravasse saata; 2) jalgpallimängus kasutatav pall (ümbermõõt 68–70 cm, mass 410–450 g, rõhk 0,6–1,1 atm)
jalgpalliväljak	ristkülikukujuline ala jalgpalli mängimiseks (rahvusvahelistel mängudel pikkus 100–110 m ja laius 64–75 m)
kaitsekolmandik	väljakuosa oma võistkonna värava all
karistusala	märgistatud ala värava ees, kus kaitsja vea eest antakse penalti
karistusala kaar	9,15 m raadiusega kaar karistusala joonel, mis määrab mängijate kauguse penaltikoht
keskjoon	väljakut poolitav joon, kus asetseb keskring ja keskpunkt
keskpunkt	koht, kuhu asetatakse pall pool- ja lisaaja algul ning pärast väravat
keskring	keskpunkti ümbritsev 9,15 m raadiusega ringjoon
keskväli	väljaku keskmine kolmandik
küljejoon	pikem äärejoon
lipupost	otsa- ja küljejoone ristumiskohas asuv post
nurgasektor	nurgalipust 1 m raadiusega nurgalöögi ala veerandkaare sees
otsajoon	lühem äärejoon, väravajoone pikendus küljejooneni
penaltipunkt ehk penaltikoht	väravajoone keskkohast 11 m kaugusel asuv märk
ründekolmandik	väljakuosa vastasvõistkonna värava all
tehniline ala	treenerite, vahetumängijate ja lubatud abiliste koht
väljakujooned	12 cm laiused jooned, mis piiravad väljakut ja selle üksikuid alasid
värav	otsajoon keskkohal asuv 2,44 × 7,32 m mõõtmetega tarind
väravaala	väravaalune ristkülikukujuline ala (5 m kast)
väravajoon	väravaposte ühendav joon
väravapost	värava vertikaalne osa (12 cm lai ja valget värvi)
värava põikpuu ehk latt	värava horisontaalne osa (12 cm lai ja valget värvi)
väravavõrk	postide külge ja maha kinnitatud nõörpunitis
äär	ala küljejoone lähedal
jalgpallur	jalgpallimängija (võistkonnast on korraga väljakul 11 mängijat)
kaitsemäng	mängijate kooskõlastatud tegutsemine eesmärgiga mitte lasta lüüa palli oma väravasse
kohtunik	isik, kes juhib mängu kooskõlas võistlusmäärusega; kohtuniku otsused on lõplikud

abikohtunik	kohtunik, kes abistab väljakukohtunikku, andes talle vajalikku teavet
varukohtunik	neljas kohtunik ehk vahetuskohtunik
väljakukohtunik	kohtunik, kes juhib väljakul mängu
kohtuniku pall ehk lahtivise	mängu jätkamine kohtuniku poolt olukorras, kus mängu peatumine ei olenenud kummastki võistkonnast ja võistlusmäärus olukorda ei kajasta
kollane kaart	kollast värvi kaart, mille kohtunik määrab mängijale hoiatuseks määrusterikkumise korral
käega mäng	väljakumängija tahtlik pallipuude käega
kübaratrikk	kolme värava löömine ühes mängus
küljesissevise	sissevise kahe käega, jalad maas, kui pall ületas küljejoone
lahtimäng	peatatud mängu jätkamine löögiga kohast, kus tehti viga
libistamine	pikali asendis, jalad ees, libisemine palli suunas eesmärgiga katta palli suunda või võtta pall vastasmängijalt ära
löök	palli löök jala või peaga (väravavaht ka käega)
karistuslöök	löök, mis antakse hoolimatu käitumise või liigse jõu kasutamise tõttu kannatanule
köksimine	palli hoidmine jalalöökidega õhus
kõrge löök	löök, mille järel lendab pall kõrgelt, maandudes tavaliselt kaugemale vastase väljakupoole
käelöök	käega löök, mis on lubatud ainult väravavahile
käestlöök	väravavahi käes oleva palli väljalöök
käärlöök	löök tõukejalaga hüppelt
lahtilöök	mängu alustamine keskpunktist poolajal, lisaajal ja pärast väravat (mängu algul loosi võitja valib kas lahtilöögi või väljakupoole)
lendpalli löök	lendava palli löömine
lendpalli löök küljelt	puusa kõrgusel lendava palli löömine
löök peaga ehk pealöök	palli suunamine peaga
maastlöök	peatatud mängu korral maas oleva palli mängupanek
madal löök	löök, mille järel lendab pall madalalt ja kiirelt
möödalöök	löök pallist või väravast mööda
nurgalöök	nurgasektorist löödav löök, mis määratakse rünnakul olevale võistkonnale, kui pall ületab otsajoone kaitsva mängija puutest
pealelöök	väravale suunatud löök
penalti ehk 11 m löök	karistusallas tehtud vea eest määratav karistuslöök
põrkejärgne löök	põrkepalli löömine
pöiapealse löök	löök, mille korral puudutab pall pöia pealmist osa
pöia siseküljelöök	löök, mille korral puudutab pall pöia sisekülge
pöia välisküljelöök	löök, mille korral puudutab pall pöia väliskülge
rikošettlöök	löök, mis muudab suunda mõnelt mängijalt
siseküljevint	löök labajala siseküljega, palli kaar ja pöörlemine sissepoole
tsenderdus	löök äärelt karistusallasse või keskväljale
tõstelöök	löök, mis suunab palli üle ette tulnud takistuse
vabalöök	löök, mis antakse vastasmängija määrusterikkumise korral (palli otse väravasse lüüa ei tohi)
vintlöök	palli pöörlema panev löök

välisküljevint	löök labajala välisküljega, palli kaar ja pöörlemine väljapoole
väravaesine lahtilöök	üle otsajoone veerenud palli mängupanek
maalakaitse ehk tsoonikaitse	kaitse, mille korral iga mängija tegutseb määratud tsoonis
markeerima	vastasvõistkonna liiget personaalselt katma
meesmehekaitse	kaitse, mille korral iga mängija katab kindlat vastasmängijat
mängija katmine	püsimine vastasmängija lähedal, et ahendada tema liikumisvõimalusi ja söödu vastuvõtmist
mänguaeg	2 poolaega, vaheaeg kuni 15 min, lisa-aeg
ajakaotus	mängupeatuste tõttu kaduma läinud aeg, mis lisatakse mänguajale esimese ja teise poolaja lõpul
ajastus	õigeaegne tegutsemine väljakul
lisa-aeg	aeg, mis lisatakse normaalamajale võitja selgitamiseks (juhendi järgi 2 lisaaja poolaega)
poolaeg	pool mänguajaga (45 min)
mängu lugemine	mängu lugemine oskus väljakul kulgevat mängu objektiivselt kirjeldada ja hinnata
mängutempo	mängijate ja söötude kiire või aeglane liikumine
müür ehk sein	mängijatest moodustatud viirg väravalähedase karistuslöögi korral
omavärv	olukord, kus pall läheb ekslikult oma võistkonna väravasse
palli katmine	pallile juurdepääsu takistamine
pallikontroll	veereva või lendava palli võtmine oma valdusesse
pallikontroll jalapealsega	veereva või lendava palli võtmine oma valdusesse põia pealmise osaga
pallikontroll labajala siseküljega	veereva või lendava palli võtmine oma valdusesse labajala siseküljega
pallikontroll labajala välisküljega	veereva või lendava palli võtmine oma valdusesse labajala välisküljega
pallikontroll peaga	veereva või lendava palli võtmine oma valdusesse peaga
pallikontroll reiepealsega	veereva või lendava palli võtmine oma valdusesse reie pealmise osaga
pallikontroll rinnaga	veereva või lendava palli võtmine oma valdusesse rinnaga
palli ründamine	liikumine eesmärgiga jõuda esimesena pallini ja saada pall oma valdusesse
palli surmamine	veereva või lendava palli peatamine jalatalla, labajala sise- või väliskülje, säärepealse või sääre siseküljega
pallitunnetus	hea puude ja palli tabamise oskus
palli valdamine	palli hoidmine söötude ja triblamisega võistkonna valduses
palli äravõtmine	vastasmängijalt palli enda valdusesse võtmine viga tegemata
pall mängust väljas	mänguolukord, kus pall on tervikuna ületanud väljaku piirjoone; mäng on peatatud
penaltivoor	penaltite löömine pärast lisaaja lõppemist viigiga, et selgitada välja võitja (kui on juhendiga ette nähtud)
pete	petteliigutuse abil vastase väljaviimine tasakaalust
kiire pööramine	palli suunamine löögi- või vabajala suunas ja liikumine koos palliga
käärliikumine	astumine üle palli, teise jalaga palli võtmine ja liikumine teisele poole
löögipete	löögiliigutuse jälgendamine
pettejooks	heale positsioonile jooksmine, millele eelneb Pete liikumisega teise suunda
sakitamine	korduvate kiirete suunamuutustega liikumine palli vallates

tahapööramine	palli suunamine taha jala sise- või väliskülje, talla või kannaga
pika palli taktika	pikad söödud ründekolmandikule
platsinägemine	mängija oskus näha häid lahendusi väljakul
pressing	palli valdavale vastasele üle väljaku tugeva surve avaldamine, pallita mängijate katmine, valmisolek söödu löikamiseks ja kiireks vasturünnakuks
puhtaks lööma	värvahõngulist olukorda likvideerima
punane kaart	punast värvi kaart, mille korral peab mängija väljakult lahkuma
ristnurk	värvaposti ja lati ristumiskoha vaheline nurk
ründemäng	mängijate kooskõlastatud tegutsemine eesmärgiga lüüa pall vastasvõistkonna väravasse
standardolukord	mängus sageli esinev situatsioon (nt aut, karistuslööök, nurgalööök)
suluseis	mänguolukord, kus söödu hetkel on söötu vastu võtva mängija ja värava vahel vähem kui kaks vastasvõistkonna mängijat
kunstlik suluseis	kaitsetaktika, mis seisneb kaitserivi üheaegses liikumises ettepoole suluseisu tekitamise eesmärgil
sööt	palli suunamine võistkonnakaaslasele
kannasööt	palli sööt kannaga
lendpalli sööt	palli sööt lennult edasi
läbisööt	palli sööt kaitsjate vahelt nende selja taha vabasse ruumi
pikendussööt	palli sööt edasi kolmandale mängijale
pörkesööt	põrkava palli sööt
rinnasööt	lendpalli suunamine rinnalt kaaslasele
seinasööt	palli sööt võistkonnakaaslasele, kes palli kohe tagasi söödab
tagasisööt	palli sööt oma väravavahile, kes palli kätte võtta ei tohi
värvasööt	sööt, millest lüüakse värav
tagasimäng	palli löömine oma värava poole
taktikaline viga	oma kaitse korrastamise või ajavõitmise eesmärgil tehtud viga
triblama	kergete jalapuudete abil koos palliga edasi liikuma
tribling	koos palliga osav möödumine vastasmängijatest
tsenderdus vt pesa <i>lööök</i>	
tõrje	värvavahi tegevus eesmärgiga takistada palli väravasse minekut
vaheltlöige	vastasmängijate söödud palli saamine oma valdusesse selle teed katkestades
vahetus	väljakumängija asendamine varumängijaga (vahetuste arv vastavalt võistlusmäärusele)
varustus	riietus (võistkonnal ühtlane, väravavahil erinev), kaitsmed, saapad
vasturünnak	vastasvõistkonna rünnakule omapoolse rünnakuga vastamine
viga	määrustevastane tegevus
viik	löödud väravate võrdne seis
vise	palli mängupanek ühe (väravavaht) või kahe käega (väljakumängija või väravavaht) visates
võistkond	jalgpallurite koondis (väljakul 11 mängijat ja 3–7 varumängijat)
kaitsja ehk kaitsemängija	mängija, kelle põhiülesanne on takistada vastasvõistkonna rünnakut
keskpoolkaitsja	suure tööraadiusega mängija keskväljal

libero ehk keskkaitaja	mängija, kes ei kata kindlat vastast; seisab kaitseliini taga
poolkaitaja	mängija, kes asetseb kaitseliini ja ründajate vahel
äärekaitaja	kaitsemängija, kes tegutseb kaitseliini tiibadel
äärepoolkaitaja	poolkaitaja, kes tegutseb poolkaitseliini tiibadel
ründaja ehk ründemängija	mängija, kelle põhiülesanne on lüüa pall vastase väravasse; toetab kaitsetegevust
alumine ründaja	ründemängija, kelle põhiülesanne on koostöös tipuründajaga lüüa väravaid
tipuründaja	tavaliselt vastase väravale kõige lähemal asuv ründaja
varumängija	mängija (tavaliselt 3–7), kellega treeneri teatamisel saab mõnda väljakumängijat asendada
väravavaht	mängija, kes kaitses väravat ja võib palli mängida käega
üks-ühele olukord	mänguolukord, kus palliga mängijal on ees ainult üks vastasmängija
üleminek kaitsese	mänguolukord, kus palli hakkab valdama vastasvõistkond
üleminek ründele	mänguolukord, kus palli hakkab valdama oma võistkond

Eesti keel	Inglise keel	Saksa keel	Vene keel
abikohtunik	assistant referee	Schiedsrichter-Assistent	помощник главного судьи
aeg	time	Zeit	время
amatöör	amateur	Amateur	аматёр, игрок-любитель
annulleerima	annul	annullieren	аннулировать
arvuline vähemus	outweigh	Unterzahl	численное меньшинство
asetus	position	Position	позиция игроков на поле
aus mäng	fair play	fares Spiel	честная игра, справедливая игра
aut	out	Ausball	аут
blokeerima	block	sperren	блокировать
diagonaalsööt	diagonal pass	Diagonalpass	диагональная передача
ebatäpne sööt	inaccurate pass	Fehlpass	неточная передача
edasisööt	forward pass	Pass nach vorne, Steilpass	продольный пас, пас вперёд
edurivi	forward line	Angreifer	линия нападения
eemaldamine	sending off	Platzerweis	удаление
elukutseline	professional	Profi	профессионал
esimene poolaeg	first half	erste Halbzeit	первый тайм
fänn	fan, supporter	Anhänger, Fan	болельщик, фанат
hoiatus	warning	Verwarnung	предупреждение
isiklik viga	foul	Foul	персональная ошибка
jalgpall	football	Fußball	футбол
jalgpallisaapad	football boots	Fußballschuhe	бутсы
jalustõmbamine	tackle	Grätsche	подножка
joonekohtunik	linesman	Linienrichter	судья на линии
juhtmängija	playmaker	Führungsspieler	ведущий игрок
kaitse	defence	Verteidigung	защита
kaitsemäng	defensive play	Abwehrspiel, Defensivspiel	оборонительная игра
kaitsja, kaitsemängija	defender	Abwehrspieler	защитник
kannalöök vt löök kannaga			
kannasööt	back heel	mit der Hacke spielen, Hackenstoß	пас пяткой
kaotus	defeat	Niederlage	поражение, проигрыш
karistus	punishment	Strafe	наказание
karistusala	penalty area	Strafraum	штрафная площадка
karistuslöök	direct free kick	Freistoß	штрафной удар
katkestatud mäng	abandoned game	Spielunterbrechung	прерывание игры
katmine	marking	Decken	опака
kauglöök	long range shot	Weitschuss	дальний удар
kedrad	football socks	Fußballstrümpfe	гетры
keskjoon	centre line	Mittellinie	центральная линия
keskkaitsja vt ka libero	central defender	Innenverteidiger	центральный защитник
keskpoolkaitsja	central midfielder	zentraler Mittelfeldspieler	центральный полузащитник
keskpunkt	centre spot	Anstoßpunkt	центр поля
keskring	centre circle	Mittelkreis, Anstoßkreis	центральный круг
keskväli	midfield	Mittelfeld	середина поля
keskväljamäng	midfield-play	Mittelfeldspiel	игра в центре поля
kinnihoidmine	holding	Fest-Halten	задержка соперника

kohavahetus	interchange of positions	Positionswechsel	смена мест
kohtunik	referee	Schiedsrichter	судья
kohtuniku pall, lahtivise	referee ball	Schiedsrichterball	спорный мяч, вброс мяча
kollane kaart	yellow card	gelbe Karte	жёлтая карточка
kombinatsioon	combination	Kombination	комбинация
kork, naast	stud, cleat	Stolle	шип
kunstlik suluseis	offside trap	Abseitsfalle	искусственный офсайд
kõrge pall	high ball	hoher Ball	высокий мяч
käega mäng	hand ball	Handspiel	игра рукой
käärlöök	scissor kick	Seitfallzieher, Rückfallzieher, Scherenschlag	удар ножницами
kübaratrikk	hat trick	Hattrick	хет-трик
küljejoon	touch line	Seiten(aus)linie	боковая линия
lahtilöök	kick-off	Anstoß	начало игры
lahtivise vt kohtuniku pall			
latt vt värava põikpuu			
lendpalli löök	volley	Volley(schuss)	удар с лёта
libero vt ka keskkaitsja	sweeper	Libero	либеро, последний защитник
libistamine	slide tackle	Hineingrätschen	подкат
lisaaeg	extra time	Verlängerung	дополнительное время
lisatud aeg	injury time, added time	Nachspielzeit	добавочное время
loos	coin toss	Seitenwahl	жеребьёвка
löögijalg	kicking foot	Schussbein	бьющая нога
löök	shot	Schuss	удар
löök kannaga, kannalöök	back heel	mit der Hacke spielen, Hackenstoß	удар пяткой
löök peaga, pealöök	header	Kopfball	удар головой
löök põia siseküljega	sidefoot	Innenseitsstoß	удар внутренней стороной стопы
löök põiapealsega	shot with the laces, instep	Spannstoß	удар подъёмом
löök põia välisküljega	shot with the outside of the foot	Außenseitsstoß	удар внешней стороной стопы
löök saapaninaga	toe kick, punt	Schuss mit der Picke	удар носком
lühike sööt	short pass	Kurzpass	короткий пас
maalakaitse, tsoonikaitse	zonal defence	Raumdeckung	зонная защита
madal pall	low ball	flacher Ball	игра низом
madal sööt	low pass	Flachpass	пас низом
markeerima	mark	decken	закрывать соперника
meesmehekaitse	man-to-man marking	Manndeckung	защита „игрок с игроком“
mäng	match	Spiel	матч
mängija	player	Spieler, Spielerin	игрок
mängijate vahetus	substitution of players	Spielerwechsel, Auswechslung	замена игроков
mängukava	match programme	Spielprogrammheft	программка к игре
mängu lugemine	reading the game	das Spiel lesen	чтение игры
mängu mõistmine	understanding of the game	Spielverständnis	чувство игры
mängu peatus	stop the game	Spielunterbrechung	остановка игры
mänguskeem	formation, system	Aufstellung, System, Formation	игровая схема, формация
mänguväljak	field	Platz, Spielfeld	игровое поле
määrusterikkumine	rules infringement	Regelwidrigkeit	нарушение правил
möödalöök	missed shot	Fehlschuss	промах
müür, sein	wall	Mauer	стеночка

naast vt kork

neljas kohtunik	fourth official	vierter Offizieller	четвёртый судья
normaalaeg	normal time	reguläre Spielzeit	нормальное время игры
nurgalipp	corner flag	Eckfahne	угловой флажок
nurgalöök	corner kick	Eckball	угловой удар
nurgasektor	corner arc	Viertelkreis an der Eckfahne	угловой сектор
ohtlik mäng	dangerous play	gefährliches Spiel	опасная игра
omavärav	own goal	Eigentor	автогол
otsajoon	end line	Torlinie, Torauslinie	лицевая линия
pallikaotus	turnover, lost possession	Ballverlust	потеря мяча
palli peatamine	control the ball	Ballannahme	остановка мяча
palli surmamine	killing the ball	den Ball stoppen	обработка мяча
pallitunnetus	good touch	Ballgefühl	чувство мяча
palli valdamine	possession of the ball	Ballbesitz	владение мячом
palli vastuvõtmine	receiving the ball	Ballannahme	приём мяча
paremkaitaja	right defender, right (full) back	rechter Verteidiger	правый защитник
parempoolkaitaja	right midfielder, right winger	rechter Mittelfeldspieler, rechter Flügelspieler	правый полузащитник
pealelöök	shot on goal	Torschuss	удар по воротам
pealöök vt löök peaga			
penalti, 11 m löök	penalty kick	Strafstoß, Elfmeter	пенальти, 11 м штрафной удар
penaltipunkt ehk penaltikoht	penalty spot	Elfmeterpunkt	пенальти (точка)
penaltivoor	penalty shoot-out	Elfmeterschießen	серия пенальти
petteliigutus	fake, dummy, trick	Finte	обманное движение, финт
pikk sööt	long pass	langer Pass	длинная передача
poolaeg	half-time	Halbzeit	тайм
poolkaitaja	midfielder	Mittelfeldspieler	полузащитник
poolte vahetus	change of ends	Seitenwechsel	смена ворот
pressing	pressing	Pressing	прессинг
protest	protest	Protest	протест
puhtaks lööma	clearance	Befreiungsschlag	выбить мяч
punane kaart	red card	rote Karte	красная карточка
punkt	point	Punkt	очко
põrge	bounce	Rückpraller, Abpraller, Aufpraller	отскок мяча
ründaja, ründemängija	forward, striker	Stürmer	нападающий
ründav taktika	attacking tactics	Offensivtaktik	тактика нападения
ründemäng	attacking play	Angriffspiel	атакующая игра
ründemängija vt ründaja			
rünnak	attack	Angriff	атака
sein vt müür			
seinasööt	wall pass	Doppelpass	игра в стенку
skoor	score	Spielstand	счёт игры
soojendus	warm-up	Aufwärmen	разминка
sukelduma	dive	eine Schwalbe machen	„нырять”
suluseis	offside	Abseitsstellung	положение „вне игры”
sõpruskohtumine	friendly match	Freundschaftsspiel	товарищеский матч
sööt	pass	Pass	передача, пас
tagasisööt	back pass	Rückpass	передача назад
taktika	tactics	Taktik	тактика

tehniline ala	technical area	technische Zone	техническая зона
teine poolaeg	second half	zweite Halbzeit	второй тайм
tipuründaja	centre forward, lone striker	Mittelstürmer	центральный нападающий
triblama	dribble	Ball führen, dribbeln	дриблинг
tsenderdus	cross	Flanke	навес, вырез мяча
tsoonikaitse vt maalakaitse			
tugijalg	standing foot	Standbein	опорная нога
töste	chip	Heber, Lobb	подсечка
vabalöök	indirect free kick	indirekter Freistoß	свободный удар
vaheaeg	pause	Pause	перерыв
vaheltlöige	interception	Pass abfangen	перехват
vahetus	substitution	Spielerwechsel, Auswechslung	замена
varumängija	substitute	Ersatzspieler	запасной игрок
vasakkaitsja	left defender, left (full) back	linker Verteidiger	левый защитник
vasakpoolkaitsja	left midfielder, left winger	linker Läufer	левый полузащитник
vastane	opponent, rival	Gegner	противник
vasturünnak	counter-attack	Gegenangriff	контратака
viik	draw, tie	Unentschieden	ничья
vile	whistle	Pfeife	свисток
vindiga sööt	curled pass	angeschnittener Pass	закрученный пас
vintlöök	curled shot	angeschnittener Schuss	закрученный удар
võistkond	team	Mannschaft	команда
võistkonna kapten	team captain	Mannschaftskapitän	капитан команды
võistlusmäärus	competition rules, rules of the game	Wettkampfbregeln, Spielregeln	правила соревнований
võit	win	Sieg	победа
võitma	win	gewinnen, siegen	побеждать
võrk	net	Netz	сетка ворот
väljakumängija	outfield player	Feldspieler	полевой игрок
väljalöök, väravaalalt lahtilöök	goal kick	Abstoß, Torabstoß	удар от ворот
värav	goal	Tor	гол
väravaala	goal area	Torraum	вратарская площадка
väravaalalt lahtilöök vt väljalöök			
väravajoon	goal line	Torlinie	линия ворот
värava löömine	scoring	Torenfolg	забить гол
värava põikpuu, latt	cross-bar	Latte, Querlatte	перекладина ворот, перекладина
väravasööt	assist	Vorlage	голевой пас
väravavaht	goalkeeper	Torhüter, Torwart	вратарь
väravavõimalus	scoring chance, scoring opportunity	Torchance	голевой момент
5 m kast	5m box	5m-Raum	вратарская площадка
11 m löök vt penalti			

Midagi tühja koha peale luua on omaette kunsttükk, sest lihtsam oleks ju varasema najal edasi pürgida. See kehtib ka korvpallisõnastiku koostamise kohta. Kui hinnata valdkonna terminite seisu väljaantud sõnastike alusel, võib öelda, et korvpalli seis pole kiita. Seetõttu võib seda praegust sõnastikku vaadelda kui arglikku katset seda tühimikku mõnevõrra täita.

Siinne korvpallisõnastik on Rahvusvahelise Korvpalliföderatsiooni (FIBA) keskne. Seletussõnastiku koostamisel on lähtutud peamiselt FIBA eestikeelsetest korvpallireeglitest (2010), tõlkesõnastiku koostamisel ka selle inglise-, saksa- ja venekeelsest variandist. Teistest kasutatud allikatest väärivad mainimist Arne Laose „Korvpalliõpik” (2001) ja Zsolt Hartyáni „Basketball dictionary in pictures” (2001). Lisaks on mõistete seletamisel ja neile tõlkevastete andmisel konsulteeritud Toomas Kandimaa, Harri Nuka ja Boriss Bazanoviga.

abisekretär	isik, kes juhib tablood ja abistab sekretäri
abitreener	treeneri abistaja, kes vajaduse korral täidab ka treeneri ülesandeid
aeg maha	mõtlemisaja võtmine treeneri või abitreeneri poolt
ajamõõtja	isik, kes käsitseb mängukella ja stopperit
algkoosseis ehk algviisik	viiest mängijast koosnev mängijaskond, kes tuleb mängu alguses väljakule
audi sissevise	palli mängupanek otsa- või küljejoone tagant pärast reeglite rikkumist või muudel põhjustel
audi sisseviske joon	mänguväljaku piiridest väljapoole jääv kohtunikelaua vastas oleva küljejoonega ristine joon (FIBA reeglite järgi pikkus – 15 cm, kaugus otsajoone siseservast – 8,325 m), mille juurest paneb palli mängu 4. perioodi viimasel 2 minutil ja iga lisaaja viimasel 2 minutil minutist vaheaega kasutanud võistkond, kellel oli õigus audi sisseviskeks oma tagaalas
aut	palli väljumine mänguväljaku piiridest
blokeerima	1) palliga või pallita ründemängija liikumisvabadust määrustevastase kehakontakti tekitamise kaudu piirama; 2) viset takistama
blokeeritud vise ehk blokk	vise, mis ei jõua korvini kaitsemängija sekkumise tõttu (kaitsemängija muudab tõusva palli trajektoori)
diagonaalsööt	sööt põiki üle väljaku
diskvalifitseerima	mängust osavõttu keelama (nt diskvalifitseeriva vea määramisega)
diskvalifitseeriv viga	mängija, vahetusmängija, treeneri, abitreeneri või võistkonda saatva isiku viga, mille kohtunik määrab ebasportliku käitumise eest (diskvalifitseeritud isik peab saalist kohe lahkuma)
ebasportlik käitumine	sportlasele sobimatu määrustevastane tegevus
ebasportlik viga	kehakontaktne viga, mille korral ei püüdnud mängija mängida palli
eesala	vastasvõistkonna korv, korvilaua väljakupoolne pind ja mänguväljaku see osa, mis on piiratud vastase korvi taguse otsajoone, küljejoone ja keskjoone siseküljega, mis jääb vastase korvi poole
elus pall	palli staatus hetkest, mil pall muutub mängitavaks: kui pall lahku kohtuniku käest hüppepalli korral, vabaviske ajal on pall vabaviskaja käes, audi sisseviske ajal on pall auti sisse viskava mängija valduses
haaksööt	ühe käega üle pea sooritatud kaarega sööt
haakvise	ühe käega üle pea sooritatud kaarega vise
hüpe	tõuge maast lahti
hüppama	end maast lahti tõukama eesmärgiga jõuda esimesena pallini, saada parem viskepositsioon jne
hüppega peatus	peatumine korraga mõlemal jalal

hüppepall	palli mängupanek esimese veerandaja alguses keskringist, kui kohtunik viskab kahe vastasmängija vahel palli üles
hüppevise	kiire pealevise, mille ajal viskaja hüppab otse üles ja laseb palli lendu hüppe kõrgeimas faasis
isiklik viga	mängija kehakontaktist vastasmängijaga tulenev viga
jalgade töö	jalgade liigutamine mänguelementide sooritamisel
jooks	määrustevastane liikumine, mille puhul teeb palliga mängija ühe või mõlema jalaga üleliigseid liigutusi
jõuline äär vt suur äär	
kaarsööt vt kahekäe-ülaltsööt	
kahekordne	määrusterikkumine, mille korral jätkab mängija põrgatamist pärast seda, kui ta on palli kätte võtnud
kaheksa sekundi reegel	kokkulepe, mille kohaselt peab ründav võistkond toimetama palli oma eesalasse 8 sekundi jooksul
kahekäesööt	sööt kahe käega
kahekäevise	pealevise kahe käega
kahekäe-ülaltsööt ehk kaarsööt	sööt, mille sooritamisel viib mängija mõlemad käed pea taha
kahekäe-ülaltvise	vise, mille sooritamisel viib mängija mõlemad käed pea taha
kahekümne nelja sekundi operaator	isik, kes käsitseb 24 sekundi seadet
kahekümne nelja sekundi reegel	kokkulepe, mille kohaselt peab ründav võistkond tegema pealeviske 24 sekundi jooksul alates palli mängupanekust (vise peab tabama või pall peab puudutama rõngast)
kahekümne nelja sekundi seade	mõlema korvilaua kohal asuv ühe rünnaku kestust näitav mõõteseade
kahepoolne viga	kahe vastasmängija üheaegne teineteisele tehtud viga
kahepunktiala	kolmepunktihoonest korvi poole jääv ala (k.a kolmepunktihoon), kust visatud korvi eest antakse kaks punkti
kahepunktivise	kahepunktialalt tehtud vise, mis tabamise korral lisab võistkonna tulemusele kaks punkti
kaitse	tegevus rünnaku takistamiseks
kaitselauapall	lauapall, mille üle saab kaitstes mängiva võistkonna mängija kontrolli pärast vastasvõistkonna ebaõnnestunud pealeviset
kaitsemäng	kaitsemängijate sihikindel ja kooskõlastatud individuaalne, rühma või võistkondlik tegutsemine eesmärgiga mitte lasta vastasvõistkonnal palli korvi visata
kaitsemängija	palli mittevaldava võistkonna mängija
kaitsetaktika	võistkonna liikmete koostöö kaitstes kindla plaani alusel
kaitsetehnika	mängutehnika osa, mis seisneb oskuslikus liikumises kaitstes
kaitseviga	kaitstes tegutseva võistkonna mängija viga
kaotus	vastasvõistkonnale allajäämine (kaotab see võistkond, kellel on mängu lõpuks kogutud vähem punkte)
kapten	mängija, kes esindab oma võistkonda väljakul
kate	kahe või kolme ründemängija taktikaline koostöö eesmärgiga vabastada võistkonnakaaslane kaitsemängijast
kate kattest mäng	üks põhilisi kahe ründemängija koostöövõtteid, mille korral pallita mängija teeb palliga mängijale katte ning palliga mängija teeb pette ühte suunda ja põrgatab katet ära kasutades teise suunda

katet tegema	võistkonnakaaslast kaitsemängijast vabastama
kaugvise vt kolmepunktivise	
kehakontakt	mängijate kehade kokkupuude
kehapete	eksitavate kehaliigutuste kasutamine
keskjoon	otsajoonega rööpne joon, mis ühendab mõlema küljejoone keskpunkte, jagades väljaku keskelt kaheks
keskmängija ehk tsenter	korvialuses alas mängija
keskpositsioonivise	korviala ja kolmepunktijoone vaheliselt alalt sooritatud vise (FIBA reeglite järgi 3–6,75 m pealt)
keskring	3,6 m diameetriga ring väljaku keskel
kiire põrgatus vt kõrge põrgatus	
kiirrünnak	positsioonilise ja arvulise ülekaalu tekitamine palli valdava võistkonna poolt eesmärgiga jõuda kiiresti vastasvõistkonna korvini ja saada hõlpsalt punkte
koduvõistkond	võistkond, kes on võistluste programmis märgitud esimesena
kohtunik	1) isik, kes juhib mängu kooskõlas korvpallireeglitega nii väljakul kui ka kohtunikelaua taga; 2) vanemkohtuniku abiline väljakul
kohtunikelaud	laud, mille taga lauakohtunikud kontrollivad ja protokollivad mängu
kolmepunktiala	kogu korvpalliväljaku ala, v.a kolmepunktijoon ja sellest korvi poole jääv ala
kolmepunktijoon	kaarjas joon, mille taga olevalt alalt visatakse kolmepunktiviseid
kolmepunktivise ehk kaugvise	kolmepunktijoone tagant või kaugemalt tehtud vise, mis tabamise korral lisab võistkonna tulemusele kolm punkti
kolmesekundiala	korvpalliväljaku ristkülikukujuline ala, mida piirab otsajoon, vabaviskejoon ja jooned, mis algavad otsajoonelt ja lõppevad vabaviskejoone pikendustel, ning kus kehtib kolme sekundi reegel
kolme sekundi reegel	kokkulepe, mille kohaselt ei tohi elusat palli valdava võistkonna mängija viibida vastasvõistkonna kolmesekundialas mängukella käimise ajal ühtejärke üle 3 sekundi
kombinatsioon	omavahel seotud ja üldisele kavatsusele allutatud mänguvõtete kogum eelise, ülekaalu või võidu saavutamiseks
kombineeritud kaitse	kaitse, kus üks osa kaitsemängijatest tegutseb meesmehekaitse, teine maaalakaitses põhimõttel
komissar	isik, kes jälgib lauakohtunike tööd ja vajaduse korral abistab väljakukohtunikke
kontrollitud põrgatus vt madal põrgatus	
korv	võrguga metallrõngas korvilaua küljes
korvilaud ehk tagalaud	läbipaistvast või valgeks värvitud materjalist kindlate mõõtmetega (FIBA reeglite järgi 1,8 m (+3 cm) × 1,05 m (+2 cm)) ristkülikukujuline vertikaalne alus, mille külge kinnitub korv
korvirõngas	korvilaua külge paigaldatud 45–45,9 cm diameetriga metallrõngas, millest tuleb punkti saamiseks pall läbi visata
korvi sulustamine	pealeviskest langeval lennutrajektoril ja korvirõngast täielikult kõrgemal asuva palli puudutamine, vabaviske ajal korvi suunas lendava palli puudutamine enne, kui see on puudutanud korvirõngast
korvisööt vt resultatiivne sööt	
korvpall	1) pallimäng spetsiaalsel väljakul kahe viieliikmelise võistkonna vahel, kus võitjaks osutub see võistkond, kes saab palli korvi visates rohkem punkte; 2) korvpallimängus kasutatav nahast, kummist või sünteesmaterjalist kattega pall

korvpalliväljak ehk mänguväljak	kindla märgistusega ristikülükukujuline kõva kattega ala (FIBA reeglite järgi 15 × 28 m) korvpalli mängimiseks
korvpallur	korvpallimängija
kõrge põrgatus ehk kiire põrgatus	palli lükkamine terava nurga all endale tugevalt ette ja jooksmine kiiresti sellele järele
külalisvõistkond	võistkond, kes on võistluste programmis märgitud teisena
küljejoon	joon, mis piirab korvpalliväljaku pikemaid külgi
küljesissevise	palli mängupanek küljejoone tagant
lauakohtunik	kohtunik, kes jälgib mängu ja kontrollib võistlusreeglitest kinnipidamist kohtunikelaua tagant (sekretär, abisekretär, ajamõõtja, kahekümne nelja sekundi operaator)
lauapall	pall, mille saab kaitsev või ründav võistkond pärast ebaõnnestunud pealeviset laua- või korvipörkest enda valdusesse
lauapörkega vise	pealvise, mille korral pörkab pall enne rõnga läbimist kõigepealt vastu korvilauda
lauavõitlus	võitlus palli pärast korvi all möödaviske järel
liikuv kate	määrusterikkumine, mille korral on palli kandva mängija võistkonnakaaslane katet tehes liikumises
lisa-aeg	aeg, mis lisatakse normaalajale võitja selgitamiseks (FIBA reeglite järgi 5 minutit); viigiseisuga lõppevale lisaajale järgneb uus lisa-aeg
lubamatu kate	kate, millega määrustevastaseltsel pidurdatakse või takistatakse pallita vastase liikumist soovitud kohale väljakul (nt kui katet tegev mängija on kehakontakti hetkel liikumises)
lubatud kate	kate, millega määrustepäraseltsel pidurdatakse või takistatakse pallita vastase liikumist soovitud kohale väljakul (kui katet tegev mängija on kehakontakti hetkel paigal ja mõlema jalaga pörandal)
löige	pallita ründemängija kiire liikumine vabale kohale palli saamise eesmärgil
läbimurre	palliga ründemängija ootamatu ja kiire põrgatusega liikumine korvi alla
lähedalt kaetud mängija	mängija, kes hoiab elusat palli ja keda vastasmängija lähedalt (lähemal kui 1 m) aktiivselt katab
lähivise	pealvise kuni 3 m kauguselt korvist
lühike sööt	sööt 3–4 m kaugusele
maalakaitse	kaitsetaktika, mille puhul iga kaitsemängija takistab kindlal väljakuosal vastasmängijate pääsu oma korvi alla
madal põrgatus ehk kontrollitud põrgatus	palli edasiviimine väikeste intervallidega madalas asendis, nii et mängijal on hea kontroll palli üle
meeskonnamäng	tegutsemine rünnakul ja kaitses võistkonna huve silmas pidades
meesmehekaitse	kaitsetaktika, mille puhul iga kaitsemängija katab ühte kindlat ründemängijat
minutine vaheaeg	võistkonna treeneri või abitreeneri palutud mängukatkestus kestusega 1 minut
mängija audis ehk mängija mängust väljas	mängija väljumine mänguväljaku piiridest (kui mängija puudutab mis tahes kehaosaga pörandat või mingit objekti väljaspool mänguväljakut või piirjoonel)
mängijat katma	takistama vastasmängija liikumist väljakul
mängija vigade viit	märgis, mida kasutab sekretär mängija vigadele osutamiseks
mänguaeg	mängimiseks ette nähtud aeg (FIBA reeglite järgi neli kümneminutist veerandaega)
mängujuht	tagamängija, kes vastutab võistkonna rünnakute organiseerimise eest
mängukell	numbrilauaga ajamõõtevahend
mängu peatama	aktiivset mängutegevust katkestama (nt mängija vigastuse, vea korral)
mängutehnika	mängimiseks vajalike erivõtete kogum
mängu viitma	mänguaega teadlikult kulutama

mänguväljak vt korvpalliväljak	
määrusi rikkuma	määrustevastaselt tegutsema
möödaläinud vise	pealevise, mis ei läbi korvirõngast
mööda viskama	ebaõnnestunult pealeviset sooritama
normaalaeg	mänguks ette nähtud aeg (FIBA reeglite järgi 40 minutit)
ohtlik mäng	teiste mängijate suhtes ohtlike võtete kasutamine
otsajoon	joon, mis piirab korvpalliväljaku lühemaid külgi
otsasissevise	palli mängupanek otsajoone tagant
otsatormamine	lubamatu kehakontakt, mille korral palliga või pallita mängija lükkab vastasmängijat või tormab talle otsa
otsatormamisveata poolringala	korvi all tähistatud poolring, kus kehtivad otsatormamise ja blokeerimise korral erireeglid
pall audis ehk pall mängust väljas	mänguolukord, mille korral on pall väljunud mänguväljaku piiridest (kui pall puudutab audis olevat mängijat või mõnda teist isikut, põrandat või mõnda objekti piirjoonel, selle kohal või väljaspool piirjoont, korvilaua kandekonstruksiooni, korvilaua tagakülge või mõnda eset mänguväljaku kohal)
palli hüpitama	palli ühe või kahe käe puudutusega korvile suunama
palli kandmine	määrusterikkumine, mille korral viib palliga mängija palli edasi põrgatust kasutamata
palli kaotama	pallist ilma jääma
pallikaotus	palli üleminek vastasvõistkonnale vaheltlöike, valesöödu, jooksu, palli kandmise, tagasimängu jms tulemusena
palli mängima	palli söötma, viskama, hüpitama, veeretama või põrgatama
palli mängu panema	mängu alustama või jätkama nt hüppepalli ülesviskamisega, piirjoone tagant sööduga
palli püüdma	söödetud või korvilaua vastu põrganud palli oma kätte saama
palli tõkestamine	määrusterikkumine, mille korral läheb või ei lähe pall lubamatust laua-, rõnga- või pallipuutest korvi (nt kui mängija sirutab käe altpoolt läbi rõnga ja puudutab palli või haarab rõngast palli mängimiseks)
palli valdamine	elusa palli hoidmine enda valduses
palli veeretama	palli võistkonnakaaslastele mööda põrandat toimetama
pall mängus	mänguolukord, mis saab alguse palli mängupaneku hetkest ja lõppeb palli väljumisega väljaku piiridest ja/või kohtuniku vilega
pall mängust väljas vt pall audis	
pealevise	vise vastasvõistkonna korvi suunas
pealtpanek	palli jõuline surumine ühe või kahe käega korvi
pealt panema	palli jõuliselt ühe või kahe käega korvi suruma
peapete	eksitavate pealiigutuste kasutamine
peatuma	liikumist katkestama
periood vt veerandaeg	
pesapallisööt	sööt ühe käega ülalt öla kõrguselt
pete	mängus kasutatava liigutuse või liikumise jäljendamine eesmärgiga vastasmängijat takistada, segadusse ajada või eksitada
piirjoon	mänguväljakut ümbritsev joon
pikk sööt	sööt kaugemale kui 3–4 m
poolaeg	pool mänguaega (FIBA reeglite järgi 20 minutit), mis tavaliselt koosneb kahest veerandajast

poolekspall	mänguolukord, kus ühe või mitme vastasmängija käsi või käed on kindlalt pallil nii, et kumbki ei saa palli omaks ilma toorutsemiseta
pooleväljapressing	kaitsetaktika, mille korral alustavad kaitsemängijad kaitsetegevust oma väljakupoolel
poolring	ühelt poolt vabaviskejoonega piiratud 1,8 m raadiusega poole ringi kujuline väljakuosa vabaviskejoonte keskel, kus seisab vabaviskaja
pressing	kaitsemängijate intensiivne surve ründemängijatele
protokoll	mängu käiku kajastav dokument
punkt	hindamissüsteemi ühik
põrgatama	palli põrkama panema kas kohapeal või liikumisel
põrgatus	elusa palli liikumine väljakul hetkest, mil palli valdav mängija viskab või lööb palli vastu põrandat või veeretab seda mööda põrandat
põrkesööt	sööt, mis jõuab võistkonnakaaslasele põrandapuutest
pöördelt vise	pealvise, mille ajal teeb mängija kehapöörde
pööre	määrustepärane tegevus, mille käigus hoiab mängija tugijalga paigal, teise jalaga aga teeb mis tahes suunas ühe või mitu sammu
resultatiivne sööt ehk korvisööt	tabava viskega lõppev sööt meeskonnakaaslasele
rinnasööt ehk rinnalt sööt	sööt rinna kõrguselt
ründelauapall	palli üle kontrolli saavutamine pärast võistkonnakaaslase ebaõnnestunud pealviset
ründemäng	mängijate individuaalne, rühma või võistkondlik tegutsemine eesmärgiga hoida palli enda valduses või visata korvile
ründemängija	palli valdava võistkonna mängija
ründetaktika	võistkonna liikmete koostöö ründes kindla plaani alusel
ründetehnika	mängutehnika osa, mis seisneb oskuslikus liikumises ja pallikäsitsemises rünnakul
ründevinga	ründes tegutseva võistkonna mängija vinga
rünnak	aktiivne tegutsemine korvi saamiseks
rünnakuõigus	võistkonnale võistlusmääruse järgi antud võimalus alustada või jätkata rünnakut
sammpeatatus	peatumine, mille korral paneb mängija kõigepealt maha ühe jala (tekib tugijalg), seejärel teise
seis	mängu hetkeolukord punktides
seisev kate	kate, mille puhul on ründemängija seisvaks takistuseks kaitsemängija ees, luues sellega võistkonnakaaslasele hea viskevõimaluse
sekretär	isik, kes protokollib mängu, tehes koostööd väljakukohtunikega
selja tagant sööt	sööt palli läbiviimiseks selja tagant
silindri printsiip	põhimõte, mille järgi mängija hõivab mõttelise silindrilise osa enda ümber ja kohal olevast ruumist
sisemine kate	kaitsemängija taha tehtud kate
spurt	aeg, mille jooksul üks võistkond teisest oluliselt rohkem punkte viskab
stopper	soovitaval hetkel käivitav ja seistav lühikeste ajavahemike mõödik
surnud pall	palli staatus hetkest, mil pall muutub ajutiselt (nt vabaviske järel) või alaliselt (nt mänguaja lõppedes) mittemängitavaks pärast kohtuniku vilet
suur äär ehk jõuline äär	pikk jõuline ääremängija, kelle ülesanded sarnanevad keskmängija omadega (nt rünnakul lähi- ja keskposisioonivisked, maaalakaitses korvialuse piirkonna kaitsmine)
söödupete	eksitavate sööduliigutuste kasutamine
sööt	palli suunamine kindlasse kohta või kindlale mängijale
söötma	palli kindlasse kohta või kindlale mängijale suunama

tabloo	tahvel, mis näitab mängu seisu jm
tagaala	võistkonna oma korv, korvilaua väljakupoolne pind ja mänguväljaku see osa, mis on piiratud oma korvi taguse otsajoone, küljejoonte ja keskjoonega
tagalaud vt korvilaud	
tagamängija	kolmepunktihoone lähedal mängija (vt ka mängujuht ja viskav tagamängija)
tagasimäng	määrusterikkumine, mille korral eesalas elusat palli valdava võistkonna mängijast satub pall tagaalasse
tehniline viga	mängija, vahetusemängija, treeneri, abitreeneri või võistkonna saatja viga reeglite rikkumise ja ebasportliku käitumise eest
toores mäng	reeglite tahtlik eiramine ja ebasportlik käitumine, millega kaasnevad jõuvõtted
topeltkate	mitme mängija tehtud kate eesmärgiga vabastada võistkonnakaaslane kaitsemängijast
treener	isik, kes vastutab võistkonna tegevuse eest (nt võistkonna nimekirja koostamine, suhtlemine laua- ja väljakukohtunikega)
tsenter vt keskmängija	
tugijalg	jalg, mille paneb mängija peatudes või pärast üleshüpet väljakule maandudes esimesena maha ja millele toetab keharaskuse
tulemus	mängu numbriline tagajärg
vabaks mängima	kattest vabanema
vabavise	mängijale vastasvõistkonna vea korral antud võimalus vabavisejoone tagant poolringi seest segamatult visata 1 punkt
vabavisejoon	otsajoonega rööpne joon (FIBA reeglite järgi kaugus otsajoonest – 5,8 m, pikkus – 3,6 m), mille tagant visatakse vabaviseid
vaheldumisi pallivaldamise viit	märgis, mis näitab, kummal võistkonnal on õigus järgmisena palli vallata
vaheltlöige	palli äravõtmine ründemängijalt
vahelt löikama	palli ründemängijalt ära võtma
vahetama	üht mängijat teisega asendama
vahetus	vahetusemängija palutud mängukatkestus mängu sisenemiseks
vahetusemängija	mängija, kes asendab platsil olevat mängijat
vahetusemängijate pink	korvpalliväljaku ääres mõlemal pool kohtunikelauda asuv kahekohaline istekoht vahetust ootavate mängijate jaoks
vahetusemängijate tool	korvpalliväljaku ääres mõlemal pool kohtunikelauda asuv ühekohaline istekoht vahetust ootava mängija jaoks
valesööt	sööt, mis ei jõua mängijani, kellele see mõeldud oli
vanemkohtunik	kohtunik, kelle otsus on lõplik, juhul kui kohtunike arvamused lähevad lahku
vasturünnak	vastasvõistkonna rünnakule omakorda rünnakuga vastamine
veerandaeg ehk periood	veerand mänguaega (FIBA reeglite järgi 10 minutit)
vertikaalsuse printsiip	põhimõte, mis kaitseb mängija sissevõetud kohta väljakul ja ruumi tema kohal
viga	määrusterikkumine, mis tuleneb mängija lubamatust kehakontaktist vastasmängijaga ja/või ebasportlikust käitumisest
vigadega välja langema	mänguõigust kaotama (FIBA reeglite järgi mängija 5 vea korral)
viga mängijale	mängijapoolne määrusterikkumine, mis märgitakse mängu protokollis mängija nime taha
viga tegema	kas sihilikult või kogemata määrustevastaselt tegutsema
viga viskel	ründemängijale viske hetkel tehtud viga
viie sekundi reegel	kokkulepe, mille kohaselt tuleb teha audi sissevise 5 sekundi jooksul
viik	1) võrdne mänguseis; 2) tulemus, mille kohtunik fikseerib normaalaja lõpus võrdse punktiarvu korral

viimase sekundi vise	vise vahetult enne lõpusireeni kõlamist
vise	palli viskamine läbi õhu vastasvõistkonna korvi suunas
vise korvi alt	korvi vahetust lähedusest tehtud vise
vise mängust	vise mängukella käimise ajal
viskama	palli vastasvõistkonna korvi suunas teele saatma
viskav tagamängija	mängija, kes peale mängu organiseerimise üsna sageli lõpetab rünnaku ise pealeviskega
viskepete	eksitavate viskeliigutuste kasutamine
visketabavus	tabavate visete osakaal pealevisete hulgas
võistkond	rühm, mille moodustavad mängijad, treenerid ja abipersonal
võistkonna pingiala	väljaspool väljakut kahe joonega märgistatud ala, kus asub võistkonna pink
võistkonna pink	võistkonna pingialas asuv iste võistkonna liikmete jaoks (14 istekohta)
võistkonna saatja	eriülesannetega isik, kes kuulub võistkonna koosseisu ja kel on õigus istuda võistluse ajal võistkonna pingil (kuni 5 inimest)
võistkonna viga	veerandajal mängijate tehtud isiklike vigade summa (kui võistkond on saanud veerandaja jooksul neli viga, saab mängija, kelle vastu isiklik viga tehti, õiguse vabaviseteks)
võistkonna vigade viit	märgis, mida kasutab sekretär võistkonna vigadele osutamiseks (FIBA reeglite järgi 4 vea korral)
võit	vastasvõistkonna alistamine (mängu võidab võistkond, kes kogub mängu lõpuks rohkem punkte)
võrk	korvirõnga külge kinnitatud nõörpunutis
väike äär	kiirem ja lühem ääremängija, kes võib ühtaegu täita nii viskava tagamängija kui ka suure ääre ülesandeid
välimine kate	mängija ja teda katva kaitsemängija vahele tehtud kate
väljakukohtunik	mängu väljakult juhtima määratud isik, kellel on kõik volitused mängureeglite rakendamiseks mängus
õige kaitseasend	kaitsemängija reeglitekohane kehahoie kaitsetegevuse ajal
ääremängija	mängija, kes mängib enamasti küljejoone lähedal (vt ka suur äär ja väike äär)
ühekäesööt	sööt ühe käega
ühekäevise	pealevise ühe käega
ülaltsööt	sööt ühe või mõlema käe viimisega pea taha
üleväljapressing	kaitsetaktika, mille korral alustavad kaitsemängijad kaitsetegevust vastasvõistkonna väljakupoolel

Eesti keel	Inglise keel	Saksa keel	Vene keel
abisekretär	assistant scorer	Anschreiberassistent	помощник секретаря
abitreener	assistant coach	Trainerassistent	помощник тренера
aeg maha	time-out	Auszeit	тайм-аут
ajamõõtja	timer	Zeitnehmer	секундометрист
algkoosseis vt ka algviisik	starting line-up	Startaufstellung	начальная расстановка игроков
algviisik vt ka algkoosseis	starting five	erste Fünf	стартовая пятёрка игроков
audi sissevise	throw-in	Einwurf	вбрасывание
audi sisseviske joon	throw-in line	Einwurfmarkierung	линия вбрасывания
aut	out, out-of-bounds	aus	аут
blokeerima	block	blockieren	блокировать
blokeeritud vise, blokk	blocked shot, block	abgewehrter Korbwurf, geblockter Wurf	блокшот, блок
diagonaalsööt	diagonal pass	Diagonalpass	диагональная передача
diskvalifitseerima	disqualify	disqualifizieren	дисквалифицировать
diskvalifitseeriv viga	disqualifying foul	disqualifizierendes Foul	дисквалифицирующий фол
ebasportlik käitumine	unsportsmanlike behaviour, unsportsmanlike conduct	unsportliches Verhalten	неспортивное поведение
ebasportlik viga	unsportsmanlike foul	unsportliches Foul	неспортивный фол
eesala	frontcourt	Vorfeld	передовая зона
elus pall	live ball	belebter Ball	живой мяч
haaksööt	hook pass	Hakenpass	передача крюком
haakvise	hook shot	Hakenwurf	бросок крюком
hüpe	jump	Sprung	прыжок
hüppama	jump	springen	прыгать
hüppega peatus	jump stop	Stoppen in der Sprunglandung	остановка прыжком
hüppepall	jump ball	Sprungball	спорный бросок
hüppevise	jump shot	Sprungwurf	бросок в прыжке
isiklik viga	personal foul	persönliches Foul	персональный фол
jalgade töö	footwork	Beinarbeit	работа ног
jooks	travelling	Schrittfehler	пробежка
jõuline äär vt suur äär			
kaarsööt vt kahekäe-ülalsööt			
kahekordne	double dribble	Doppeldribbling	двойное ведение
kaheksa sekundi reegel	eight second rule	Acht-Sekunden-Regel	правило восьми секунд
kahekäesööt	two-hand pass	Beidhandpass, beidhändiger Pass	передача двумя руками
kahekäevise	two-hand shot	Beidhandwurf, beidhändiger Wurf	бросок двумя руками
kahekäe-ülalsööt, kaarsööt	lob pass	Bogenpass	навесная передача
kahekäe-ülaltvise	two-hand overhead shot	Beidhandwurf über dem Kopf, beidhändiger Wurf über dem Kopf	бросок двумя руками от головы
kahekümne nelja sekundi operaator	twenty-four second operator	Vierundzwanzig-Sekunden-Zeitnehmer	оператор двадцати четырёх секунд
kahekümne nelja sekundi reegel	twenty-four second rule	Vierundzwanzig-Sekunden-Regel	правило двадцати четырёх секунд
kahekümne nelja sekundi seade	twenty-four second device, twenty-four second clock, shot clock	Vierundzwanzig-Sekunden-Anlage	устройство двадцати четырёх секунд

kahepoolne viga	double foul	Doppelfoul	обоюдный фол
kahepunktiala	two-point field goal area	Zweipunktfeldkorbbereich	зона двухочковых бросков
kahepunktivise	two-point shot, two-point throw	Zweipunktewurf	двухочковый бросок
kaitse	defence	Verteidigung, Abwehr	защита
kaitselauapall	defensive rebound	Verteidigungsrebound	подбор отскокшего мяча у своего щита
kaitsemäng	defensive play	Verteidigungsspiel, Abwehrspiel	игра в защите
kaitsemängija	defensive player	Verteidigungsspieler, Verteidiger, Abwehrspieler	опекающий игрок, защитник
kaitsetaktika	defensive tactics	Verteidigungstaktik, Abwehrtaktik	тактика защиты
kaitsetehnika	defensive technique	Verteidigungstechnik, Abwehrtechnik	техника защиты
kaitseviga	defensive foul	Verteidigerfoul, Abwehrfoul	фол в защите
kaotus	loss, defeat	Niederlage	проигрыш
kapten	captain	Kapitän	капитан
kate	screen	Sperre	заслон
kate kattest mäng	pick and roll	sperrern und abprallen	разворот после заслона
katet tegema	screen, set a screen	sperrern	ставить заслон
kaugvise vt ka kolmepunktivise	long range shot	Weitdistanzwurf, Weitwurf	дальний бросок
kehakontakt	personal contact	persönlicher Kontakt	персональный контакт корпусом
kehapete	body fake	Körpertäuschung, Körperfinte	финт корпусом
keskjoon	centre line	Mittellinie	центральная линия
keskmängija, tsender	centre player, centre	Centerspieler	центральной игрок
keskpositsioonivise	mid-range shot	Mitteldistanzwurf	бросок со средней дистанции
keskring	centre circle	Mittelkreis	центральный круг
kiire põrgatus vt ka kõrge põrgatus	speed dribble	Dribbling mit wechselndem Tempo	скоростной дриблинг
kiirrünnak	fast break	Schnellangriff	быстрое нападение, быстрый прорыв
koduvõistkond	home team	Heimmannschaft, Gastgebermannschaft	команда-хозяин
kohtunik (1)	official	Schiedsrichter	судья
kohtunik (2)	umpire	zweiter Schiedsrichter	судья
kohtunikelaud	scorer's table	Anschreibertisch	стол секретаря
kolmepunktiala	three-point field goal area	Dreipunktfeldkorbbereich	зона трёхочковых бросков
kolmepunktijoon	three-point line	Dreipunktelinie	трёхочковая линия
kolmepunktivise vt ka kaugvise	three-point shot, three-point throw	Dreipunktewurf	трёхочковый бросок
kolmesekundiala	restricted area	Begrenzte Zone	ограниченная зона, трёхсекундная зона
kolme sekundi reegel	three second rule	Drei-Sekunden-Regel	правило трёх секунд
kombinatsioon	combination	Kombination	комбинация
kombineeritud kaitse	combination defence	gemischte Verteidigung	комбинированная защита
komissar	commissioner	Kommissar	комиссар
kontrollitud põrgatus vt ka madal põrgatus	control dribble	kontrolliertes Dribbling	контролируемый дриблинг
korv	basket	Korb	корзина
korvilaud vt ka tagalaud	basketball board	Basketballbrett	щит
korvirõngas	basket ring, rim	Korbring	кольцо корзины

otsasisseise	end line throw-in	Einwurf von der Endlinie	введение мяча из-за лицевой линии
otsatormamine	charging	Rempeln	столкновение
otsatormamisveata poolringala	no-charge semi-circle	No-Charge-Halbkreisbereich	область полукругов, в которых не фиксируются фолы столкновения
pall audis, pall mängust väljas	ball out of bounds	Ball im Aus, Ausball	мяч за пределами площадки
palli hüpitama	tap the ball	den Ball tippen	добивать мяч
palli kandmine	carrying the ball	regelwidriges Führen des Balls	пронос мяча
palli kaotama	lose the ball, turn the ball over	den Ball verlieren	потерять мяч
pallikaotus	turnover	Ballverlust	потеря мяча
palli mängima	play the ball	den Ball spielen	играть мяч
palli mängu panema	put the ball into play	den Ball ins Spiel bringen	ввести мяч в игру
palli püüdma	catch the ball	den Ball fangen	ловить мяч
palli tõkestamine	interference, interference with the ball	Stören des Balles	помеха мячу при броске
palli valdamine	control of the ball	Ballkontrolle	контролирование мяча
palli veeretama	roll the Ball	den Ball rollen	катить мяч
pall mängus	ball in play	Ball im Spiel	мяч в игре
pall mängust väljas vt pall audis			
pealevise	shot	Korbwurf	бросок с игры
pealtpanek	dunk, slam dunk	Dunking, Stopfen	бросок сверху
pealt panema	dunk	den Ball stopfen	заложить мяч в кольцо
peapete	head fake	Kopftäuschung, Kopffinte	финт головой
peatuma	stop	stoppen	остановиться
periood vt ka veerandaeg	period	Periode	период
pesapallisööt	baseball pass	Baseballpass	бейсбольная передача
pete	fake	Täuschung, Finte	финт
piirjoon	boundary line	Grenzlinie	ограничительная линия
pikk sööt	long pass	Langpass	длинная передача
poolaeg	half-time	Halbzeit	половина игры
poolekspall	held ball	Halteball	спорный мяч
pooleväljapressing	half-court press	Halbfeldpressverteidigung	прессинг на половине площадки
poolring	semi-circle	Halbkreis	полукруг
pressing	press	Pressdeckung	прессинг
protokoll	scoresheet	Anschreibebogen	протокол
punkt	point	Punkt	очко
põrgatama	dribble	dribbeln, prellen	вести мяч
põrgatus	dribble	Dribbeln	ведение
põrkesööt	bounce pass	Bodenpass	передача с отскоком
pöördelt vise	pivot shot, turn-around shot	Korbwurf nach Drehung	бросок после поворота
pööre	turn, pivot	Drehung	поворот
resultatiivne sööt, korvisööt	assist	Zuspiel, Assist	результативная передача
rinnasööt, rinnalt sööt	chest pass	Brustpass	передача от груди
ründelauapall	offensive rebound	Angreiferrebound	подбор отскочившего мяча в нападении
ründemäng	offensive play	Angriffspiel	игра в нападении
ründemängija	offensive player	Angreifer	игрок нападения
ründetaktika	offensive tactics	Angriffstaktik	тактика нападения

ründetehnika	offensive technique	Angriffstechnik	техника нападения
ründevisa	offensive foul	Angreiferfoul	фол в нападении
rünnak	offence, attack	Angriff	нападение
rünnakuõigus	offensive right	Angriffsrecht	правило нападения
sammpeatus	stride stop	Stoppen mit Schritt	остановка шагом
seis	score	Spielstand	счёт
seisev kate	standing screen, stationary screen	Sperre im Stand	неподвижный заслон
sekretär	scorer	Anschreiber	секретарь
selja tagant sööt	behind the back pass	Rückhandpass	передача из-за спины
silindri printsiip	cylinder principle	Zylinderprinzip	принцип цилиндра
sisemine kate	inside screen	innere Sperre	внутренний заслон
spurt	run	Spurt	рывок
stopper	stopwatch	Stoppuhr	секундомер
surnud pall	dead ball	toter Ball	мёртвый мяч
suur äär, jõuline äär	power forward	großer Flügelspieler	тяжёлый форвард, мощный форвард
söödupete	pass fake	Passtäuschung	финт на передачу
sööt	pass	Pass	передача, пас
söötma	pass	passen	передавать
tabloo	scoreboard	Anzeigetafel	табло счёта
tagaala	backcourt	Rückfeld	тыловая зона
tagalaud vt ka korvilaud	backboard	Spielbrett	щит
tagamängija	guard	Aufbauspieler	игрок задней линии
tagasimäng	backcourt violation	Rückspiel	правило центральной линии
tehniline viga	technical foul	technisches Foul	технический фол
toores mäng	rough play	rohes Spiel	грубая игра
topeltkate	double screen	Doppelsperre	двойной заслон
treener	coach	Trainer	тренер
tsenter vt keskmängija			
tugijalg	pivot foot	Standfuß, Pivot-fuß	опорная нога
tulemus	final score	Endergebnis	результат
vabaks mängima	get open	sich freispielen	открыться
vabavise	free throw	Freiwurf	штрафной бросок
vabavisejoon	free throw line	Freiwurflinie	линия штрафного броска
vaheldumisi pallivaldamise viit	alternating possession arrow	Einwurfanzeiger	стрелка поочередного владения
vaheltlöige	steal, interception	Ballgewinne	перехват
vahelt löikama	steal, intercept	Ball stehlen	перехватить
vahetama	substitute	auswechseln	заменить
vahetus	substitution	Spielerwechsel	замена
vahetumängija	substitute	Auswechselspieler, Ersatzspieler	запасной игрок
vahetumängijate pink	substitution bench	Auswechselbank, Wechselbank	скамья для замены
vahetumängijate tool	substitution chair	Auswechselstuhl, Wechselstuhl	стул для замены
valesööt	bad pass	Fehlpass	неточная передача
vanemkohtunik	referee	erster Schiedsrichter	старший судья
vasturünnak	counter-attack	Gegenangriff	контратака, контрнападение
veerandaeg vt ka periood	quarter	Viertel	четверть
vertikaalsuse printsiip	principle of verticality	Vertikalprinzip	принцип вертикальности
viga	foul	Foul	фол
vigadega välja langema	foul out	ausfoulen	покинуть игровую площадку

viga mängijale	foul drawn	Foul am Spieler	фол игроку
viga tegema	foul, commit a foul	foulen, Foul begehen	совершить ошибку, фолить
viga viskel	shooting foul	Foul am Werfer	фол на броске
viie sekundi reegel	five second rule	Fünf-Sekunden-Regel	правило пяти секунд
viik	tied score, tie	Punktgleichheit	ничейный счёт, ничья
viimase sekundi vise	buzzer beater	Wurf in letzter Sekunde, Buzzer Beater	последний бросок с игры
vise	shot	Wurf	бросок
vise korvi alt	lay-up, lay-up shot	Korbleger	бросок из-под кольца
vise mängust	field goal	Feldkorb	бросок с игры
viskama	shoot, throw	werfen, schießen	бросать
viskav tagamängija	shooting guard	werfender Verteidiger	атакующий защитник
viskepete	shot fake	Wurftäuschung, Wurffinte	финт на бросок
visketabavus	shooting percentage	Wurfprozent	процент попадания
võistkond	team	Mannschaft	команда
võistkonna pingiala	team bench area	Mannschaftsbankbereich	зона скамейки запасных
võistkonna pink	team bench	Mannschaftsbank	скамейка запасных
võistkonna saatja	team follower	Mannschaftsbegleiter	сопровождающий команды
võistkonna viga	team foul	Mannschaftsfoul	командный фол
võistkonna vigade viit	team foul marker	Anzeiger für Anzahl der Mannschaftsfouls	указатель командных фолов
võit	win	Sieg	победа
võrk	net	Netz	сетка корзины
väike äär	small forward	kleiner Flügelspieler	лёгкий форвард
välimine kate	outside screen	äußere Sperre	наружный заслон
väljakukohtunik	field official	Feldschiedsrichter	судья на поле
õige kaitseasend	legal guarding position	legale Verteidigungsstellung	стойка защитника
ääremängija	forward	Flügelspieler	нападающий
ühekäesööt	one-hand pass	Einhandpass, einhändiger Pass	передача одной рукой
ühekäevise	one-hand shot	Einhandwurf, einhändiger Wurf	бросок одной рукой
ülaltsööt	overhead pass	Überkopfpass	передача из-за головы
üleväljapressing	full-court press	Ganzfeldpressverteidigung	прессинг по всей площадке

AEG	
aeg maha	mänguaja peatamine kohtuniku või võistkonna poolt
ajamõõtja	mänguajaga fikseeriv kohtunik
jooksev aeg	mänguajag, mis käib ka siis, kui pall ei ole otseselt mängus
kohtuniku aeg-maha	mängu peatamine kohtuniku poolt määrustest ja mängust tingituna
lisa-aeg	viigiseisuga lõppenud mängu normaalajale järgnev 2 × 5 minutit
normaal-aeg	2 × 30 minutit jooksvat aega
pool-aeg	30 minutit jooksvat aega
vahe-aeg	10-minutine mängupaus kahe poolaja vahel
võistkonna aeg-maha	mängu peatamine võistkonna poolt (poolaja jooksul tohib võtta üks kord 1 minutiks)
MÄNGIJAD	
algkoosseis	mängu alustav mängijate koosseis (7 mängijat)
joonemängija	mängija, kes on ette valmistataud tegutsemiseks põhiliselt väravaalajoone lähedal, selle keskosas
julgstav mängija	mängija, kes vajaduse korral abistab kaaslast kaitsetegevuses
kapten	võistkonna vanem
keskkaitse	väravaalajoone keskosas tegutsev kaitsemängija
käsipallur	käsipallimängija
mängujuht	rünnakul taga-keskmise positsiooni mängija, kes korraldab mängu ülesehitust
mängupositsioon	spetsiifiline mängukoht väljakul, kus mängimiseks on mängija treeningprotsessis ette valmistatud
poolkaitse	väljaku äärelt teise positsiooni kaitsemängija
tagamängija	rünnaku alguses kaitsest eemal, rünnaku kaugtsoonis tegutsev mängija
universaalne mängija	mängija, kes suudab olla edukas kõigil ründemängu positsioonidel
vaba mängija	mängija, kes on aktiivseks rünnaku jätkamiseks soodsal positsioonil
vahetumängija	mängija, kes tuleb mängu vahetuse kaudu
võistkond	võistlejate koondis
võistkonna koosseis	nimekiri mängijatest, kes kuuluvad konkreetsetes mängus võistkonda
väljakumängija	mängija, kes tegutseb väljakupositsioonidel
väravavaht	mängija, kes kaitseb väravat, tegutseb põhiliselt väravaalas
äärekaitse	väljaku äärelt esimese positsiooni kaitsemängija
ääremängija	mängija, kes tegutseb rünnakul väljaku äärepositsioonidel
MÄNGUREEGLID	
algvise	rahvusvaheliselt kehtestatud reeglid, mida tuleb mängus järgida
diskvalifitseerima	mängijat mängust eemaldama (pärast 2 minutit võib asendada teise mängijaga)
ebasportlik käitumine	füüsiline ja verbaalne väljendumine, mis ei sobi sportlike tavadega
eemaldamine kaheks minutiks	erinevad määrusterikkumised, millele järgneb mängija eemaldamine kaheks minutiks (ilma asendusvõimaluseta)
eemaldamine mängu lõpuni	kõige karmim karistus: võistkond mängib vähemuses mängu lõpuni, mängijat asendada ei saa

hoiatus	vastasmängijasse suhtumist reguleerivate mängureeglite rikkumise eest määratav karistus, millega kaasneb kohtuniku vile ja kollane kaart (üks mängija võib saada mängu jooksul 1 hoiatuse, võistkond 3 hoiatust)
jooks	koos palliga enne ja pärast põrgatamist rohkem kui 3 sammu tegemine
jõuline mäng	füüsilise jõu kasutamine määrustepäraselt
kallaletung	jõhker sihilik rünnak vastase suhtes (võistkond mängib vähemuses lõpuni)
karistus	ebasportliku käitumise tõttu määratav erineva raskusastmega mõjutusvahend
karistusvise ehk 7 m karistusvise	kindla väravavõimaluse äravõtmisel vastasele määratav vise, mille võistkonna poolt vabalt määratud mängija sooritab 7 meetritl 1 : 1 olukorras väravavahiga
kollane kaart	hoiatusega kaasnev märguanne kohtunikult
kolm sekundit	reegel, mille kohaselt tohib mänguolukorras mängija passiivselt palli hoida kuni 3 sekundit, ka palli mängu panemistel
kordusvise	audist või vabaviskel valest kohast palli mängu panekul, vastase poolt 7 m karistusviske reeglite rikkumisel kordamisele tulev vise
lisakaristus	karistusele järgneva kohese uue reeglite rikkumise korral määratav karistus
loosimine	leppetooming, mille alusel üks võistkond saab valikuõiguse alustada mängu rünnakul või kaitses
lõpuvile	kohtuniku vile, mis kuulutab mängu lõppenuks
mängupositsioon väljakul	spetsiifiline mängukoht väljakul, kus kindel mängija tegutseb kõige efektiivsemalt
mängu raport	mängujärgne kohtunike kirjalik esildis
ohtlik mäng	vastase suhtes selliste mänguvõtete kasutamine, mis võib ohustada tervist
palli käsitlemine	üksikmängija tegevus palliga
passiivne mäng	ründava võistkonna pallivaldamine ilma aktiivse ründetegevuseta
pea kohal ristatud käed	mängu lõpuni eemaldamisega kaasnev kohtuniku märguanne
poolte vahetus	võistkonna väljakupoolte ja vahetusalade vahetamine enne teise poolaja algust
progresseeruv karistus	iga järgnev, karmim karistus
protokoll	dokument, kuhu sekretär märgib mängu kulgemise põhinäitajad
punane kaart	diskvalifitseerimisega kaasnev märguanne kohtunikult
süüdi olev mängija	mängija, kes eksis määruste vastu
vabavise	palli käsitlemise reeglite ja teiste kergete määrusterikkumiste korral rikkumise kohast palli mängu panemine
vale vahetus	ebareeglipärane sisenemine väljakule
vastase ründamine	vastasmängijale suunatud tegevus
väravaalasse sisenema	väljakumängija liikumine väravaalasse kaitse või värava saavutamise eesmärgil (keelatud tegevus)
väravavahi pall	pall, mille paneb määruste järgi mängu väravavaht väravaalast
7 m karistusvise vt karistusvise	
9 m vabavise	vise, mis määratakse kaitsemängijate määrusterikkumiste korral 6 ja 9 m vahelises alas
MÄNGUVAHEND	
käsi pall	käsi pallimängus kasutatav ümmargune nahast või sünteesmaterjalist pall, mis ei tohi olla läikiv ega libe
käsi palli mass	pall nr 1 – 290–330 g, nr 2 – 325–375 g, nr 3 – 425–475 g

käsipalli mõõtmed	neli ümbermõõtu: nr 0 (mini: 48 cm), nr 1 (poisid vanuses 8–12, tüdrukud vanuses 8–14 aastat: 50–52 cm), nr 2 (naised, tüdrukud vanuses üle 14 aasta, noormehed vanuses 12–16 aastat: 54–56 cm), nr 3 (mehed, noormehed vanuses üle 16 aasta: 58–60 cm)
varupall	mängus oleva palli purunemisel või muul põhjusel kasutusele võetav pall, mida hoitakse ajamõõtja lauas
MÄNGUVÄLJAK	rahvusvaheliselt kinnitatud mõõtmetega (20 × 40 m) mänguala
karistusviske joon ehk 7 m karistusviske joon	7 m kaugusel väravast asuv 1 m pikkune joon karistusviske sooritamiseks
keskjoon	joon, mis ühendab küljejoonte keskpunkte
küljejoon	40 m pikk ja 5 cm lai joon, mis ühendab mänguväljaku otsajooni
otsajoon	20 m pikk joon, mille keskel asub värav
vabaviskejoon	9 m kaugusel väravast asuv väravaalajoonega paralleelne katkendlik joon
vahetusala	mängijate vahetamise ala, mida tähistavad keskjoonest mõlemal pool 4,5 m kaugusel asuvad eraldusjooned küljejoonel
värav	2 m sisekõrguse ja 3 m siselaiusega värav kummagi otsajoone keskel
väravaala	ala, kus mängib ainult väravavaht
väravaalajoon	6 m kaugusel väravast asuv pidev joon, mis eraldab väravaala väljakumängijate alast
väravajoon	väravapostide vahel olev 8 cm laiune joon
väravapost	värava kõrgust määrav 8 cm ristlõikega post, mille tagakülg ja väravajoone tagaserv on ühel joonel
värava põiklatt	väravaposte ühendav latt
väravavõrk	võrk, mis piirab väravasse visatud palli väljavõrkamist, aidates kinnitada värava saavutamist
7 m karistusviske joon vt karistusviske joon	
MÄNGUVÕTTED	mängus kasutatavad eesmärgipärased mängulised tegevused
abistamine	kahe mängija koostöövõtte kaitses
grupitaktika	kahe-kolme mängija koostöö rünnakul või kaitses
individuaalne kaitsemäng	üksikmängija kaitsetegevus
individuaalne ründemäng	üksikmängija ründetegevus
individuaalsed mänguvõtted	üksikmängija mängulised tegevused
julgestus	kahe mängija koostöövõtte kaitses
kaitse arvulises vähemuses	mänguolukord, kus kaitsval võistkonnal on vähemalt üks mängija eemaldatud
kaitse arvulises ülekaalus	mänguolukord, kus ründaval võistkonnal on vähemalt üks mängija eemaldatud
kaitseasend	valmisoleku asend vajalikuks liikumiseks kaitses
kaitseasetus	võistkonna mängijate positsioonid kaitses, millega määratakse iga mängija kaitsemängu ülesanded
kaitsemäng	mängutegevus vastase rünnaku pidurdamiseks, värava ärahoidmiseks
kaitsemängu võtted	mänguvõtted, mida kasutatakse vastase rünnaku pidurdamiseks (nt viske ja mängija blokeerimine, palli vahetlõige, kohavalik)
kate	ründemängu võtte kaitsemängija liikumise tõkestamiseks
kaugvise	vise, mis sooritatakse kaugemalt kui 9 m

kehapete	kehaliigutused vastasmängija eksitamiseks
kiirrünnak	organiseerimata kaitse vastu suunatud ründemäng, mis lahendatakse 1–3 sööduga
kohavahetus	kaitses või rünnakul mängukohtade vahetamine eesmärgiga tegutseda efektiivsemalt
kohavalik	kaitses või rünnakul mängija õige koha leidmine efektiivseks tegutsemiseks
kombineeritud kaitse ehk segakaitse	kaitsemäng, mille puhul osa ründemängijaid kaetakse meesmehekaitse, osa maaalakitse põhimõttel
kombineeritud pete	eri petteliigutusi ja -liikumisi hõlmav pete
koostöövõte	mitme mängija koostööd nõudev mänguvõte (nt kate, löige, abistamine)
liikumistehnika	optimaalne ja ratsionaalne liikumine kaitses ja rünnakul eesmärgiga tegutseda efektiivsemalt
läbilibistamine	kahe mängija koostöövõte kaitses: kaaslaste selja tagant või eest möödudes jätkatakse sama mängija katmist
läbimurdepete	mitmesugused petteliigutused ja -liikumised kaitses mööda mängimiseks
läbimurre	ründemängu võte vastasest mööda mängimiseks
lähivise	vise väravaalajoone lähedalt
maaalakitse	kaitsesüsteem, kus iga mängija vastutab ettenähtud territooriumil tegutseva ründemängija eest
meesmehekaitse	kaitsesüsteem, kus iga mängija katab ja vastutab ühe kindla ründemängija eest
mängija blokeerimine	kaitses- või ründemängu võte vastase tegevuse pidurdamiseks keha ja jõuga
mängijate asetus	mängijate paigutus efektiivsemaks tegutsemiseks kaitses ja rünnakul
mängijate vahetus	kahe mängija koostöövõte kaitses, kus kaetavad ründemängijad vahetatakse omavahel
mängija üleandmine	kahe mängija koostöövõte kaitses, eriti maaalakitse korral
palli hankima ehk palli haarama	pärast tõrjumist või möödaviset palli enda valdusse saama (väravavahi tegevus)
pallihoie	palli hoidmise viis ühe või kahe käega
palli püüdma	kõrge, madala või veereva palli enda valdusse saama ühe või kahe käega
palli söötma	palli oma võistkonna mängijale toimetama käe tööga ülalt, alt, küljelt või selja tagant (nt kõrge, madal, sirge, lühike, pikk sööt, rippsoot, vigursööt; paigalt, liikumiselt sööt)
palli tõrjumine	väravavahi kaitsetegevuse võtted käte, jalgade ja kehaga värava kaitsmisel
palli vahetlõige	söödu vahelt äravõtmine vastase tegevuse etteaimamise ja õige ajastamisega
palli valdama	palli omama ja käsitsema
pete	loomupärase võltstegevuse sooritamine vastase eksitamiseks
petteliigutus	võltliigutus vastase eksitamiseks
petteliikumine	võltliikumine vastase eksitamiseks
põhisööt	ühekaesööt käe tööga ülalt (enim kasutatav sööt)
põrgatamine	mängija tegevus rünnakul palliga edasiliikumiseks
ristlõige	mängijate ristliikumiste kaudu soodsate ründepositsioonide otsimine
ründemäng	ründava võistkonna liikumised ja võtted värava saavutamiseks
ründemängu võtted	ründemängu elemendid (nt vise, sööt-püüdmine, põrgatamine, kate, pete, mitmesugused liikumised)
segakaitse vt kombineeritud kaitse	

söödupete	loomupärane sööduliigutus, millele järgneb sööt mujale, vise või läbimurre
tugiasendist vise	vise, mille ajal on mängija kontaktis maaga (nt 7 m karistusvise, erinevad kaugvisked)
vise	mänguvõte, mis realiseerib rünnaku ja fikseerib mängutulemuse
vise hüppelt	vise, mille sooritamisel puudub kontakt maaga
vise kukkumiselt	vise, millele järgnevad erisugused kukkumisviisid, eriti lähivisetel
vise nurgast	vise väljaku äärtelt, tõukega väravaalajoone tagant, hüppega väravaala kohale
vise paigalt	vise, mida kasutatakse palli mängu panekul ja 7 m karistusviske sooritamisel
vise sammudelt	vise, mis sooritatakse maksimaalselt kolme sammu hoolt
viske blokeerimine	kaitsemängu võte palli lennu pidurdamiseks või palli liikumistee muutmiseks viskel väravale
viskekäsi	domineeriv käsi, millega mängija põhiliselt viskab
viskepete	loomupärane viskeliigutus, mida jätkatakse söödu, pörgatamise või läbimurdega
visketehnika	mitmesugused viskeviisid ratsionaalsete ja optimaalsete liigutustega
võistkonnataktika	mängulised tegevused rünnakul või kaitses kõigi mängijate osalusel
väravavahi koostöö mängijatega	kaitsemängu koostööviis, mille puhul väravavaht juhendab väljakumängijaid ja need abistavad väravavahti sissevisete ärahoidmisel

Eesti keel	Inglise keel	Vene keel
aeg	time	время
aeg maha	time-out	тайм-аут
ajamõõtja	timekeeper	секундомер
algkoosseis	initial staff in the start of the game	начальный состав команды
algvise	initial throw-off	начальный бросок
diskvalifitseerima	disqualify	дисквалифицировать
distsiplinaarkomisjon	disciplinary committee	дисциплинарная комиссия
ebareeglipärane sisenemine väljakule	illegal entering on the court	неправильный вход в поле
ebasportlik käitumine	unsportsmanlike conduct	неспортивное поведение
eemaldamine mängu lõpuni	exclusion	удаление до конца игры
esimene poolaeg	first half	первая половина
hoiatav märguanne	forewarning signal	предупреждающий сигнал
hoiatus	warning	предупреждение
individuaalse kaitsemängu võtted	individual defence elements	приёмы индивидуальной защиты
individuaalse ründemängu võtted	individual offence elements	приёмы индивидуального нападения
jooks	travelling	пробежка
joonemängija	pivot player	линейный
julgestav mängija	support player	страхующий игрок
julgestus	ensuring	подстраховка
jõhker mäng	rough play, robust play	грубая игра
jõuline mäng	strenuous play, full of strength play	силовая игра
kaarvise vt vise kaarega		
kaitse arvulises vähemuses	defence in numerical inferiority	защита в численном меньшинстве
kaitse arvulises ülekaalus	defence in numerical superiority	защита в численном преимуществе
kaitseasend	posture in defence	основная стойка в защите
kaitsemäng	play in defence	игра в защите
kaitsemängija	defensive player	опекающий игрок, защитник
kaitsemängu taktika	defensive tactics	тактика защиты
kaitsemängu võtted	defence elements	приёмы защиты
kaitsepositsioon	playing position in defence	игровая позиция в защите
kaitsesüsteem	defensive system	система защиты
kaitsev võistkond	defensive team	команда в защите
kallaletung	assault	нападение
kapten	captain	капитан
karistus	sanction, punishment	наказание
karistusvise, 7 m karistusvise	penalty shot, 7-m throw	штрафной бросок
karistusviske joon, 7 m karistusviske joon	7-m line	линия штрафного броска
karmim karistus	most severe punishment	более суровое наказание
kate	screening	заслон
katma palliga mängijad	screen an opponent with a ball	опека игрока с мячом
katma pallita mängijad	screen an opponent without a ball	опека игрока без мяча
kaugvise	shot from distance	дальний бросок
kehapete	body feint	финт туловищем
kehapete palliga	body feint with a ball	финт туловищем с мячом
kehapete pallita	body feint without a ball	финт туловищем без мяча
keskjoon	centre line	центральная линия
kiirrännak	fast break	скоростное нападение

kogu mäng	entire game	целая игра
kohavahetus	change of positions	смена мест
kohavalik	movement in free space	уход на свободное место
kohtunik	referee	судья
kohtuniku žest	hand signal	жест судьи
kollane kaart	yellow card	жёлтая карточка
kombineeritud kaitse, segakaitse	combined defence system	комбинированная защита
kombineeritud pete	combined feint	комбинированный финт
korduv viga	repeated foul	повторное нарушение
kõrge palli püüdmine	catching an upper ball	ловля высокого мяча
kõrge põrgatamine	high dribbling	высокое ведение
kõrge sööt	upper pass	высокая передача
käsi pall	handball	гандбол
käsi pallitehnika	handball technique	техника гандбола
käsi pallur	handball player	гандболист, гандболистка
küljejoon	side line	боковая линия
liikumine kaitses	defensive movement	перемещение в защите
liikumine palliga	movement with a ball	передвижение с мячом
liikumine pallita	movement without a ball	передвижение без мяча
liikumine rünnakul	offensive movement	перемещение в нападении
liikumine väljakul	moving on the court	передвижение на площадке
liikumisrütmi muutma	change a rhythm of movement	изменить ритм движения
liikumissuund	direction of movement	направление движения
liikumissuunda muutma	change a direction of movement	изменить направление движения
liikumistehnika	technique of movement	техника передвижения
lisa aeg	overtime	дополнительное время
lisamängija	additional player	дополнительный игрок
loosimine	coin toss	жеребьёвка
läbibistamine	sliding through	проскальзывание
läbimurdepete	feint on breakthrough	финт на прорыв
läbimurre	breakthrough	прорыв
läbimurre viskekäe poole	breakthrough to throwing arm side	прорыв в сторону бросковой руки
lähivise	shot near goal area line	бросок с ближней дистанции
lühike sööt	short pass	короткая передача
maalakaitse	zone defence	зонная защита
madala palli püüdmine	catching a lower ball	ловля низкого мяча
madal põrgatamine	low dribbling	низкое ведение
madal sööt	lower pass	низкая передача
matš	match	матч
meesmehekaitse	man-to-man defence	персональная защита
mäng	play	игра
mängija	player	игрок
mängija blokeerimine	blocking a player in defence	блокирование игрока
mängijate asetus	alignment of players	расстановка игроков
mängijate hulk väljakul	team's strength on the court	количество полевых игроков
mängija üleandmine	taking over the player	переключение
mänguaeg	playing time	время игры
mänguaega peatama	interrupt the playing time	остановить игровое время
mänguaeg läbi	playing time is over	конец игрового времени
mängu algus	start of the game	начало игры
mängujuht	playmaker, central back	разыгрывающий

mängu katkestama	interrupt the game	прервать игру
mängu lõpp	end of the game	конец игры
mängupositsioon kaitses	playing position in defence	игровая позиция в защите
mängupositsioon rünnakul	playing position in offence	игровая позиция в нападении
mängupositsioon väljakul	playing position on the court	игровая позиция
mängu raport	match report	рапорт матча
mängureeglid	rules of the game	правила игры
mänguseisak	intermission of the game	остановка игры
mängutunnetus	sense of the game	чувство игры
mänguväljak	playing court	игровая площадка
määrusterikkumine	infraction of the rules	нарушение правил
möödavise vt vise väravast mööda		
ohtlik mäng	dangerous play	опасная игра
otsajoon	outer goal line	лицевая линия
otsustav värav	winning goal	решающий гол
palliga	with the ball	с мячом
palliga liikumine	movement with a ball	движение с мячом
palli hankima, palli haarama	grip the ball	овладеть мячом
palli hoidma	hold the ball	держат мяч
pallihoie	holding a ball	держания мяча
palli käsitsema	play the ball	владеть мячом
pallile suunatud tegevus	action directed on the ball	действие направленное на мяч
palli lööma	hit the ball	ударить по мячу
palli mõõtmed	ball sizes	размеры мяча
palli mängu panema	put the ball into play	розыграть мяч
palli puutuma	touch the ball	коснуться мяча
palli põrge	bounce the ball	отскок мяча
palli püüdma	catch the ball	ловить мяч
palli söötma	pass the ball	передать мяч
pallita	without a ball	без мяча
pallita liikumine	movement without a ball	движение без мяча
pallitunnetus	sense of the ball	чувство мяча
palli tõrje jalgadega	defending the shots with legs	отражение мяча ногами
palli tõrje kehaga	defending the shots with trunk	отражение мяча корпусом
palli tõrje kätega	defending the shots with hands	отражение мяча руками
palli tõrjuma	defend the shots	отразить мяч, отбить мяч
palli vaheltõige	stealing the ball	перехват мяча
palli valdama	possess the ball	владеть мячом
parema ääre kaitse (I koht)	right outside defender	правый крайний защитник
parema ääre mängija	right wing player	правый крайний нападающий
parem keskmine kaitse	right inside defender	правый центральной защитник
parem poolkaitse (II koht)	right half defender	правый полузащитник
parem tagamängija	right back-court player	правый задний игрок
passiivne mäng	passive play	пассивная игра
pete	feint	финт
pete palliga	feint with ball	финт мячом
petteliigutus	feint movement	обманное движение
pettelikumine	feint movement	обманное движение
pettevide vt vise pettega		
pikk sööt	long distance pass	длинная передача
poolaeg	half of the game	половина игры

poolkõrge palli püüdmine	catching an half-upper ball	ловля полувысокого мяча
poolkõrge sööt	half-upper pass	прямая передача
poolte vahetus	change of sides	смена ворот
positsioonirünnak	set attack	позиционное нападение
positsiooni vahetus	interchanging of positions	смена позиции
protokoll	scoresheet	протокол
punane kaart	red card	красная карточка
põhiasend	basic position	основная стойка
põrgatamine	dribbling	ведение
põrge	bounce	отскок
põrkesöödu püüdmine	catching after bounce	ловля передачи с отскоком
põrkevise vt vise pörkega		
pööre liikumiselt	pivot on move	поворот в движении
pööre paigal	pivot on place	поворот на месте
püüdma	catch	ловить
püüdmine kahe käega	catching with two hands	ловля двумя руками
püüdmine ühe käega	catching with one hand	ловля одной рукой
rippvise vt vise kaarega		
ristlõige	crossing	скрестное перемещение
rühmatakтика	group tactics	групповая тактика
rühmatakтика kaitses	group tactics in defence	групповая тактика в защите
rühmatakтика rünnakul	group tactics in offence	групповая тактика в нападении
ründav võistkond	offensive team	атакующая команда
ründemäng	play in offence	игра в нападении
ründemängija	offensive player	нападающий игрок
ründemängu taktika	offensive tactics	тактика нападения
ründemängu võtted	attacking ways	приёмы нападения
ründesüsteem	attacking system	система нападения
ründeviga	offensive fault	нарушение в нападении
rünnak	attack	атака, нападение
rünnak arvilises vähemuses	attack in numerical inferiority	атака в численном меньшинстве
rünnak arvilises ülekaalus	attack in numerical superiority	атака в численном преимуществе
rünnak keskelt	frontal attack	атака по центру
rünnak äärelt	wing attack	атака с краю
segakaitse vt kombineeritud kaitse		
sein (kaitseasend)	wall	стенка
söödupete	passing feint	финт передачей
sööt	pass	передача
sööt hüppelt	jump pass, pass with jump	передача в прыжке
sööt jooksmul	pass while running	передача в беге
sööt kahe käega	pass with both hands	передача двумя руками
sööt liikumiselt	pass in movement	передача в движении
söötmine	passing	передача
söötmisviis	type of passing	способ передачи
sööt paigalt	pass in place	передача с места
sööt puusa kõrguselt	pass near hip	передача на уровне бедра
sööt ühe käega	pass with one hand	передача одной рукой
süüdioliev mängija	guilty player	виновный игрок
taga-keskmine positsioon	central back position	задняя центральная позиция
tagamängija	back-court player	игрок задней линии
tegelik mänguaeg	actual playing time	чистое время игры

tehnika	technique	техника
teine poolaeg	second half	вторая половина
universaalne mängija	all-round player	универсальный игрок
vaba mängija (katmata)	open player (on open position)	свободный игрок
vabavise	free-throw	свободный бросок
vabaviskejoon	free-throw line	линия свободного броска
vabaviske sooritamine	free-throw execution	совершение свободного броска
vaheaeg	half-time break	перерыв между половинами
vahetusala	substitution area	зона замены
vahetusala reeglite rikkumine	infringement of the substitution area regulations	нарушение правил зоны замены
vahetusmängija	substitute	игрок в замене
vale vahetus	faulty substitution	неправильная замена
varupall	reserve ball	запасной мяч
vasak keskmine kaitse	left inside defender	левый центральный защитник
vasak poolkaitse (II koht)	left half defender	левый полузащитник
vasak tagamängija	left back-court player	левый задний игрок
vasaku ääre kaitse (I koht)	left outside defender	левый крайний защитник
vasaku ääre mängija	left wing player	левый крайний нападающий
vastase suunatud tegevus	action directed at the opponent	действие направленное на противника
vastast ohustama	endanger the opponent	подвергать противника опасности
veereva palli püüdmise	catching the rolling ball	ловля катящегося мяча
veerev pall	rolling ball	катящийся мяч
viga	foul	нарушение
vigastatud mängija	injured player	травмированный игрок
viik	tie	ничья
vile (signaal)	whistle	свисток
vise	shot	бросок
vise hüppelt	jump shot, shot with jump	бросок в прыжке
vise kaarega, kaarvise, rippvise	lob shot	навесной бросок
vise kukkumiselt	shot at falling	бросок в падении
vise käe tööga alt	low-arm shot	бросок низом
vise käe tööga kõrvalt	shot with arm on hip, hip-high shot	бросок на уровне бедра
vise käe tööga ülalt	over-arm shot	бросок хлестом сверху
vise liikumiselt	shot in movement	бросок в движении
vise paigalt	shot in place	бросок с места
vise pettega, pettevise	shot with feint	бросок с финтом
vise põrkega, põrkevise	shot with bounce, bounce shot	бросок с отскоком
vise sammudelt	shot from strides	бросок с разгона
vise söödult	shot from pass	бросок с передачи
vise tugiasendist	straight shot	бросок с опоры
vise väravast mööda, möödavise	shot missed the goal, missed shot	удар мимо ворот, бросок мимо ворот
vise üle värava	shot over goal	бросок выше ворот
viskekäsi	throwing arm	бросковая рука
viskenurk	angle for throw	угол броска
viskepete	throwing feint	финт броском
visketechnika	throwing technique	техника броска
võistkond	team	команда
võistkonna ametlik isik	team official	официальное лицо команды
võistkonnakaaslane	team-mate	партнер по команде
võistkonna koosseis	team line-up	состав команды

väljakukohtunik	court referee	судья в поле
väljakule sisenema	enter on the court	войти в поле
väljakumängija	court player	полевой игрок
värav	goal	гол
väravaala	goal area	зона ворот, площадь вратаря
väravaalajoon	goal area line	линия зоны ворот
väravaalasse sisenema	enter in the goal area	заступить в зону ворот
väravajoon	goal line	линия ворот
väravajooone kohtunik	goal line referee	судья у ворот
väravapost	goalpost	штанга
värava põiklatt	goal crossbar	перекладина
värvat saavutama	score	забить гол
väravavahi pall	ball belongs to the goalkeeper	мяч принадлежащий вратарю
väravavahi põhiliikumine	basic movement of goalkeeper	основное передвижение вратаря
väravavahi sööt	goalkeeper-throw	передача вратаря
väravavaht	goalkeeper	вратарь
väravavõrk	goal net	сетка ворот
ääremängija	wing player	крайний нападающий
ühtlane riietus	identical uniform	единая форма
7 m karistusvise vt karistusvise		
7 m karistusviske joon vt karistusviske joon		

Lauatennis on üks maailmas enim harrastatavaid individuaalseid spordialasid. Rahvusvahelisel Lauatenniseliidul (ITTF) on liikmeks 215 assotsiatsiooni, maailmameistrivõistlusi peetakse igal aastal (paaritud individuaalseid, paarisastatel võistkondlikke). Registreeritud mängijate arv ulatub miljonitesse. Lauatennis on olümpiaala.

Lauatennise sünnimaa kohta puuduvad ühtsed hinnangud. Ajaloolased on leidnud vihjeid sarnase mängu mängimise kohta sajandeid tagasi Jaapanis, Hiinas, aga ka Põhja-Ameerika indiaanlaste juures, Inglismaal jm. Nüüdisaegse lauatennise sünnimaaks tuleks kindlasti pidada Inglismaad, kus selletaolist mängu hakati mängima 19. sajandi viimasel veerandil siseruumides kummipalliga suurtel söögilaudadel, kui ilm ei lubanud tennist (*lawn tennis* – murutennis) õues mängida. Mäng hakkas kiiresti arenema ja 1926. aastal loodi ITTF ning korraldati juba esimesed maailmameistrivõistlused, mida peetaksegi nüüdisaegse lauatennise sünniks. Sama aastat loetakse ka Eesti lauatennise sünniaastaks.

Lauatennis on populaarne tänu ala vähenõudlikkusele ja kättesaadavusele. Inventar pole eriti kallis, laudadele leitakse kohti koolides, asutustes, kodudes. Mäng on kaasahaarav, mängivad kõik – nii need, kes vaevalt paistavad laua tagant, kui ka hallipäised veteranid (veteranide tiitlivõistlustel on kavas ka vanuseklass 90+).

Aasia reketihoie ehk sulepeahoie	pöial ja nimetissõrm on ümber reketi käepideme, ülejäänud sõrmed reketi tagaküljel; mängitakse enamasti reketi esiküljega
abikohtunik	piiratud funktsioonidega lauakohtunik
aeg maha	ühes kohtumises võib üks mängija või paar võtta üks kord minutise vaheaja
ajakava	peakohtuniku koostatav võistluse ajagraafik, et mängijad teaksid, millal ja mis laual on neil mängud
asetus	tugevamad võistlejad pannakse loosimise käigus turniiritabelitesse nii, et nad kohtuksid alles lõppvoorudes
assotsiatsioon	Rahvusvahelise Lauatenniseliidu (ITTF) liige, selle poolt tunnustatud mingit riiki või territooriumi ainuisikuliselt esindav lauatenneeliit
barjäär	75 cm kõrgune tume ääris mänguväljaku ümber
eeskäelöök	palli löömine endast paremalt, reketi avatud poolega (paremakäeline mängija)
kaetud löök	eeskäelöök, mis sooritatakse laua pealt kohe pärast palli põrget, tavaliselt vastase <i>top-spin</i> 'i katmine
külgvindiga löök	riivatud eeskäelöök, mis paneb palli keerlema ümber oma vertikaalse telje
lõigatud löök	eeskäelöök, mille korral liigub reket ülevalt alla, pall hakkab keerlema ümber oma horisontaalse telje vastupäeva
poolpõrkelt löök	eeskäelöök, mille korral tabatakse palli vahetult pärast lauapõrget
rebitud löök	eeskäelöök, mille korral liigub reket alt üles, pall hakkab keerlema ümber oma horisontaalse telje päripäeva
ründelöök	tugev eeskäelöök eesmärgiga saada punkt
segavindiga löök	eeskäelöök, mis paneb palli keerlema ümber oma horisontaalse ja vertikaalse telje
tilkpall	lühike pall otse võrgu taha
top-spin	eriti tugevalt rebitud eeskäelöök, mille korral põrkab pall laualt, keereldes kiiresti ümber oma horisontaalse telje päripäeva
tõrjelöök	eeskäelöök vastase ründelöögi tõrjumiseks
tõste ehk küünalball	kõrge tõrjelöök
eeskäepalling ehk eeskäeserv	palli mängupanek löögiga endast paremalt, reketi avatud poolega
kõrge ülesviskega palling	eeskäepalling, mille korral visatakse pall üles vähemalt servija pea kõrgusele
külgvindiga palling	riivatud eeskäepalling, mis paneb palli keerlema ümber oma vertikaalse telje
löökpalling	eeskäepalling, mille korral lüüakse palli tugevalt, peaaegu ilma vindita
lühike palling	eeskäepalling, mille korral langeb pall vastase lauapoolse võrgu lähedale
pikk palling	eeskäepalling, mille korral lüüakse pall vastase lauapoolse otsajoone lähedale

segavindiga palling	eeskäepalling, mis paneb palli keerlema ümber oma horisontaalse ja vertikaalse telje
tagurpidi vindiga palling	eeskäepalling, mis paneb palli keerlema ümber oma horisontaalse telje vastupäeva
vindita palling ehk lame palling	eeskäepalling, mille korral lendab pall rõhtsalt ja madalalt
ülespidi vindiga palling	eeskäepalling, mis paneb palli keerlema ümber oma horisontaalse telje päripäeva
Eesti Lauatenniseliit, ETLT	lauatennise katusorganisatsioon Eestis
ETLTI kohtunik vt rahvuskohtunik	
ETLTI peakohtunik	Eesti Lauatenniseliidu atesteeritud peakohtunik
Euroopa Lauatenniseliit, ETTU	lauatennise katusorganisatsioon Euroopas (loodud 1957, liikmesriike 57)
Euroopa reketihoie	reketi käepidet hoitakse peopesas, mängitakse mõlema reketipoolega
füüsiliste puuetega mängijad	nendele on tehtud mõned mööndused võistlusmäärusest
hiline mine ehk mitteilmumine	kui võistleja 5 min jooksul ei ilmu määratud ajaks laua juurde, võib peakohtunik talle määrata loobumiskaotuse
hoiatus	kui rikkumine pole eriti raske, võib kohtunik hoiatada mängijat või treenerit esimene kord suuliselt, järgmistel kordadel võidakse aga määrata kollane kaart
hoie vt reketi hoie	
juhend	igaks võistluseks koostatav dokument, milles nähakse ette võistluse tingimused (aeg, koht, osavõtjad, süsteem, autasustamine jms)
juunioride võistlus	alla 18-aastaste võistlus
kadettide võistlus	alla 15-aastaste võistlus
kaetud löök	laua pealt kohe pärast palli põrget sooritatud löök, tavaliselt vastase <i>top-spin'</i> i vastuvõtmisel
kahekihiline kumm	reketikummi, millel on peal nuppudega kummikiht (nupud sisse- või väljapoole) ja all poorne kummikiht – kokku ei tohi paksus olla üle 4 mm
kaitselöök	vastase ründelöögi passiivne tõrjumine
kaitsemäng	iseloomulik mängijatele, kes väga harva ründavad, mängides vastase vigadele
kaks lööki	reeglitevastane löök (nt pall põrkab esmalt reketit hoidva käe sõrme vastu ja pärast seda reketile) – mängija kaotab seeläbi punkti
karistus	meede, mida võetakse mängijate väärkäitumise korral: kollane kaart, punane kaart koos kollasega, diskvalifitseerimine
kiirendussüsteem ehk 13 löögi reegel	kui sett ei lõpe 10 minutiga, v.a seisul 9 : 9 ja edasi, rakendatakse reeglit, mille kohaselt pallija kaotab punkti, kui vastuvõtja õige 13. löök tuleb lauale; edaspidi pallitakse kuni mängu lõpuni kordamööda
kohtumine	koosneb „parem paarituarvulistest” settidest
kohtunik	kohtunike üldnimetus, tavaliselt lauakohtunik
kohtunik-löögilugeja	kohtunik, kes loeb tõrjelööke, kui on rakendatud kiirendussüsteemi
kohtuniku riietus	rahvusvahelistel tiitlivõistlustel kannavad kohtunikud tumesinist pintsakut, khakivärvi pükse või seelikut, helesinist triiksärki ja tumepunast lipsu; sinna juurde kuuluvad kohtuniku rinnamärk ja nimesilt
kollane kaart	näidatakse mängijale või treenerile tema hoiatamise korral
kontralöök vt vastulöök	
kummid	reketi laba peab olema kaetud ühelt poolt punase, teiselt musta kummiga
käeviiped	kohtuniku abistavad käeliigutused punktide lugemisel
käterätik	on lubatud kasutada iga 6 punkti mängimise järel
külgvint	riivatud löök, mille tagajärjel pall hakkab keerlema ümber oma vertikaaltelje
laua keskjoon	paarismängu jaoks lauda kaheks võrdseks kastiks jagav pikijoon

laua küljejoon	kui mängus olev pall tabab laua vertikaalset külge allpool laua pinnal olevat 2 cm laiust külgmist) joont, loetakse pall väljas olevaks
laua mängupind	võrguga keskelt pooleks jagatud suvalisest materjalist tume matt pind, millelt 30 cm kõrguselt kukkunud pall pörkab ca 23 cm kõrgusele
laua otsajoon	pallimisel peab tabatav pall olema laua mängupinnast kõrgemal ja laua otsajoon võrdne selle mõttelise pikenduse taga
lauapoolte vahetus	iga seti järel ja otsustavas setis 5 punkti järel vahetavad mängijad pooled
lauatennis	sportmäng, mida mängitakse üks ühe (üksikmäng) või kaks kahe vastu (paarismäng) spetsiaalsel laual tselluloidpalliga
lauatennisepall	kerakujuline 40 cm läbimõõduga ja 2,7 g massiga tselluloidist või muust plastist valge või kollane pall
lauatennisist	lauatennise mängija
laud	ristkülikukujuline 2,74 × 1,525 m ja põrandast 76 cm kõrgusel asuva mängupinnaga laud
laud liikus	kui üks mängija liigutab lauda ajal, mil pall on mängus, kaotab ta punkti
lendpall	palli tabamine laua kohal pallivahetuse ajal, punkt läheb vastasele
liim	kumme võib reketile liimida vaid tundlike pressliimipaberite või liimidega, mis ei sisalda keelatud lahuseid (ITTFi keelatud lahuste nimekirja alusel)
loosimine	1) enne mängu algust kohtunik loosib ning loosi võitja võib valida mängu alustamise pallingu või vastuvõtu või teatud lauapoolel mängimise; 2) mängijad loositakse turniiritabelisse kombineeritult nende asetusega (tugevuse alusel)
lugemiskast	kohtuniku abivahend jooksva mänguseisu näitamiseks
löögivahetus	aeg, mil pall on mängus
lөөk	palli tabamine löögivahetuse ajal
lөөkide järjekord	mängijad löövad palli kordamööda, paarismängus löövad ühe paari mängijad palli kordamööda
lühike mäng	selliste tehniliste võtetega mäng, millega palli püütakse hoida võimalikult võrgu lähedal, raskendamaks vastase rünnakut
lühikesed nupud	(reketikummil)
meespaarismäng	mäng, kus omavahel võistlevad meespaarid
meesüksikmäng	mäng, kus omavahel võistlevad kaks meest
mitteilumumine vt hiline mine	
mängija	lauatennist mängiv isik
mängija riietus	mängijatel on tavaliselt lühikeste varrukatega või varrukateta särk, lühikesed püksid või seelik, mille värv peab erinema mängupalli värvist
mängutingimused	õhutemperatuur +19...27 °C, suhteline õhuniiskus 50–70%, valgustatus laua kohal vähemalt 400 luksit vähemalt 5 m kõrgusel (MMil ja OMil vähemalt 1000 luksit)
mänguväljak	barjääriga eraldatud ala ühe laua jaoks (rahvusvahelistel võistlustel 14 × 7 m, kohalikel võib olla väiksem)
mänguväljaku osad	laud, võrgukomplekt, kohtuniku laud ja toolid, lugemiskastid, käterätikualused, barjäär
naispaarismäng	mäng, kus omavahel võistlevad naispaarid
naisüksikmäng	mäng, kus omavahel võistlevad kaks naist
noorte võistlus	alla 21-aastaste võistlus
nõuanded mängijatele	nõu võib anda ainult lubatud vaheaegadel
olümpiasüsteem	väljakukkumisega turniirisüsteem, kasutatakse ka täiendatud variante
pallija ehk servija	mängija, kes järgnevas pallivahetuses paneb palli mängu
palling ehk serv	palli mängupanek servija poolt
pallingu vastuvõtja ehk servi vastuvõtja	mängija, kes järgnevas pallivahetuses tõrjub esimesena pallingu
pallingu vastuvõtt ehk servi vastuvõtt	pallivahetuse esimese pallingu tõrjumine

palli valik	õigus valida mängimiseks üks või mitu palli
peakohtunik	kogu võistluse eest vastutav laialdaste funktsioonidega peakohtunik
peakohtuniku asetäitja	kohtunik, kes vajaduse korral asendab peakohtunikku
pikad nupud	(reketikummil)
poorne kumm	kahekihilise reketikummi sisemine kumm
protest	üksikmängus võib protesti esitada ainult mängija, võistkonnavõistlustel võistkonna treener või kapten. Protesti võib esitada peakohtunikule reeglite tõlgenduse kohta või võistluse direktoraadile võistluskorralduse kohta. Protesti ei saa esitada konkreetse mängusituatsiooni hindamise kohta juhtiva kohtuniku poolt (nt kas pall riivas lauaäärt)
punane kaart	näidatakse võistlejale diskvalifitseerimise ja treenerile mänguväljaku juurest ärasaatmise korral. Diskvalifitseerida võib mängijat ainult võistluse peakohtunik (kas üheks mänguks, võistkonnakohtumiseks või kogu turniiriks)
punane kaart koos kollasega	kohtunik näitab mängija karistamisel 1 või 2 punkti andmisega vastasele
punkt	resultatiivselt lõppenud löögivahetus
punktide lugemine	kohtunik kuulutab kõigepealt pallija, siis vastuvõtja punktid
põrand	mänguväljaku põrand ei tohi olla eredalt peegelduv ega libe, tehtud keraamilistest plaatidest, betoonist ega kivist, eelistatud on ITTFi heaks kiidetud sünteetskatted, mängitakse ka puitpõrandal
rahvuskohtunik, ETLi kohtunik	Eesti Lauatenniseliidu atesteeritud kohtunik
rahvusvaheline kohtunik, IU	eksami sooritanud ja litsentsi saanud kohtunik
Rahvusvaheline Lauatenniseliit, ITTF	lauatennise maailma katusföderatsioon (loodud 1926, liikmesriike 215)
rahvusvaheline peakohtunik, IR	eksamid ja testid sooritanud ning litsentsi saanud peakohtunik
ratastoolis mängija	talle on tehtud mõned mööndused võistlusmäärusest
reeglid	lauatennise võistlusmääruses esitatud mängureeglid
reiting	mängijate jooksev arvestuslik paremusjärjestus, mida meil koostatakse 2–3 korda aastas
reket	suvalise suurusega, kummiga kaetud labaga ja käepidemega mänguvahend
reketi hoie ehk hoie	reketi käepideme asend mängija peopesas
reketi kontroll	võistlusel peab juhtiv kohtunik kontrollima mängijate reketite vastavust võistlusmäärusele, suurematel võistlustel on selleks eriteenistus
reketi käepide	sirge, otsast laienev, kooniline, anatoomiline vms osa reketi hoideks
reketikäsi	käsi, mis hoiab reketit
reketi laba	reketi osa, millele on kleebitud kummid
reketi vahetus	reketit tohib mängu ajal vahetada, kui see on oluliselt vigastatud
reket lauale	mängu lubatud vaheaegadel tuleb reket jätta lauale
ründelöök	tugev ja/või tugeva vindiga löök
segapaarismäng	mäng, kus omavahel võistlevad kaks mees- ja naismängijast moodustatud paari
segavint	löök, mille tagajärjel pall saab keerulised keerved
serv vt palling	
servija vt pallija	
servi vastuvõtja vt pallingu vastuvõtja	
servi vastuvõtt vt pallingu vastuvõtt	
sett	seti võidab mängija või paar, kes on saavutanud 11 punkti; seisul 10 : 10 on võiduks vaja 2-punktist edu
sinise märgi kohtunik	kõrgeima kategooria rahvusvahelise kategooria lauakohtunik
soojendus	enne kohtumise algust võib mängija laua taga soojendada kuni 2 minutit

sulepeahoie vt Aasia reketihoie	
tabel	võistluste korraldamisel koostatakse tabelid, mille kohaselt kas kõik mängivad kõigiga läbi (turniirisüsteem) või kaotaja kukub välja (olümpiasüsteem)
tagakäelöök	palli löömine endast vasakult või eest (paremakäeline mängija)
kaetud löök	tagakäelöök, mis sooritatakse laua pealt kohe pärast palli pörget, tavaliselt vastase <i>top-spin</i> 'i katmine
külgvindiga löök	riivatud tagakäelöök, mis paneb palli keerlema ümber oma vertikaalse telje
lõigatud löök	tagakäelöök, mille korral liigub reket ülevalt alla, pall hakkab keerlema ümber oma horisontaalse telje vastupäeva
poolpörkelt löök	tagakäelöök, mille korral tabatakse palli vahetult pärast lauapörget
rebitud löök	tagakäelöök, mille korral liigub reket alt üles, pall hakkab keerlema ümber oma horisontaalse telje päripäeva
ründelöök	tugev tagakäelöök eesmärgiga saada punkt
segavindiga löök	tagakäelöök, mis paneb palli keerlema ümber oma horisontaalse ja vertikaalse telje
tilkpall	lühike pall otse võrgu taha
<i>top-spin</i>	eriti tugevalt rebitud tagakäelöök, mille korral pörkab pall laualt, keereldes kiiresti ümber oma horisontaalse telje päripäeva
tõrjelöök	tagakäelöök vastase ründelöögi tõrjumiseks
tõste ehk küünalpill	kõrge tõrjelöök
tagakäepalling ehk tagakäeserv	
kõrge ülesviskega palling	tagakäepalling, mille korral visatakse pall üles vähemalt servija pea kõrgusele
külgvindiga palling	riivatud tagakäepalling, mis paneb palli keerlema ümber oma vertikaalse telje
löökpalling	tagakäepalling, mille korral lüüakse palli tugevalt, peaaegu ilma vindita
lühike palling	tagakäepalling, mille korral langeb pall vastase lauapoole võrgu lähedale
pikk palling	tagakäepalling, mille korral lüüakse pall vastase lauapoole otsajoonel lähedale
segavindiga palling	tagakäepalling, mis paneb palli keerlema ümber oma horisontaalse ja vertikaalse telje
tagurpidi vindiga palling	tagakäepalling, mis paneb palli keerlema ümber oma horisontaalse telje vastupäeva
vindita palling ehk lame palling	tagakäepalling, mille korral lendab pall rõhtsalt ja madalalt
ülespidi vindiga palling	tagakäepalling, mis paneb palli keerlema ümber oma horisontaalse telje päripäeva
tagurpidi vint	palli keerded, kui seda lüüa lõigates reketiga ülevalt alla kaitselöögi korral eriti tugevalt alt üles rebitud löök, mis saab olla tavaline, aeglane, kiire, külgvindiga ja kontralöök. Kasutatakse ka vale- <i>top-spin</i> 'i, mille puhul löögiliigutus on omane <i>top-spin</i> 'ile, aga pallile vinte ei anta
<i>top-spin</i>	
turniirisüsteem	mängijad ühes tabelis mängivad kõik kõigiga läbi
uus pall	reeglites kirjeldatud teatud juhtudel ei lõpe löögivahetus alati punktiga, vaid antakse uus pall (pallingul riivab pall võrku, võõras pall mänguväljakul vms)
vaba käsi	käsi, mis ei hoia reketit
vaheaeg	reeglites kirjeldatud juhtudel lubatud lühikese paus mängus
vale kast	kui palliti valest kastist või valesse kasti – punkti saab vastuvõtja
valge kaart	kohtunik näitab mängijale, kes võttis aja maha
valgustatus	olenevalt võistlusest nõutav valgustustihedus luksides laua pinnal ja mänguväljakul
vastulöök ehk kontralöök	ründelöögile vastatud ründelöök
vastuvõtja	mängija, kes esimesena võtab vastu pallingu

vindivastane kumm	spetsiaalne reketikumm, mis koosneb nuppudega sissepoole pealiskummist ja poorsest aluskummist. Pealiskumm pole palli tugeva vindi suhtes eriti tundlik ja pall pörkab sellelt tagasi peaaegu sama tugeva (ainult vastupidise) vindiga, millega see oli löödud
vint	palli keerd ümber oma telje pärast lööki
võistkonna pink	pink mänguväljaku kõrval, kus võistkonnamängu ajal võivad istuda ainult selle võistkonna liikmed, treener, kapten
võistkonnavõistlus	koosneb üksikmängudest, kuid võidetud mängud arvestatakse kokku
võistlusmäärus	ITTFi normdokument, milles on kirjas põhilised mängureeglid
võrgukomplekt	koosneb võrgust, võrgunööri, võrgupostidest
võrgumõõtja	kohtuniku abivahend võrgu kõrguse ja võrgunööri pinge mõõtmiseks, tavaliselt on sellel ka sälgud reketikumide paksuse mõõtmiseks
võrgunöör	nöör, millega pingutatakse võrku vajaliku tasemeni
võrgupostid	kaks klambritega posti, mille külge kinnitatakse võrk
võrk	võrgu ülemine äär peab asetsema 15,25 cm kõrgusel laua mängupinnast
väärkäitumine	reeglites ja juhendites kirjeldatud tüüpjuhtumid, mille eest võidakse määrata karistusi
ülespidi vint	palli keerded, kui seda lüüa rebides reketiga alt üles ründelöögi korral
13 löögi reegel vt kiirendussüsteem	

Eesti keel	Inglise keel	Vene keel
Aasia reketihoie, sullepeahoie	penhold grip	азиатский хват
abikohtunik	assistant umpire	судья-ассистент
aeg maha	time out	тайм-аут
ajakava	time schedule	расписание
asetus	seeding	рассеивание
assotsiatsioon	association	ассоциация
barjäär	surround	барьер
eeskäelöök	forehand stroke	удар справа
kaetud löök	block	накрытый удар
külgvindiga löök	side spin	удар с боковым вращением
lõigatud löök	downward spin	резанный удар
poolpõrkelt löök	speed stroke	удар с полулёта
rebitud löök	upward spin	накат
ründelöök	attack stroke	атакующий удар
segavindiga löök	mixed spin	удар со смешанным вращением
tilkpall	drop-shot	укороченный удар
<i>top-spin</i>	top-spin	топ-спин
tõrjelöök	defensive stroke	защищающий удар
tõste, küünalpall	high ball	свеча
eeskäepalling, eeskäeserv	forehand serve	подача справа
kõrge ülesviskega palling	high throwing serve	подача с высоким подбросом
külgvindiga palling	side spin	подача с боковым вращением
löökpalling	kicker serve	сильная подача
lühike palling	short serve	короткая подача
pikk palling	long serve	длинная подача
segavindiga palling	mixed spin	подача со смешанным вращением
tagurpidi vindiga palling	downward spin	подача с обратным вращением
vindita palling, lame palling	flat serve	плоская подача
ülespidi vindiga palling	upward spin	подача с верхним вращением
Eesti Lauatenniseliit, ETLT	Estonian Table Tennis Association	Союз настольного тенниса Эстонии
ETLTi kohtunik vt rahvuskohtunik		
ETLTi peakohtunik	National Referee	национальный главный судья
Euroopa Lauatenniseliit, ETTU	European Table Tennis Union	Европейский союз настольного тенниса
Euroopa reketihoie	shakehand grip	европейский хват
füüsiliste puuetega mängijad	physical disability players	игроки с физическими недостатками
hilinemine, mitteilummine	late, WO	опоздание, неявка
hoiatus	warning	предупреждение
hoie vt reketi hoie		
juhend	regulation	положение о соревнованиях
juunioride võistlus	junior event	соревнование юниоров
kadettide võistlus	cadet event	соревнование кадетов
kaetud löök	block	накрытый удар
kahekihiline kumm	sandwich rubber	двойная резина
kaitselöök	defensive shot	защищающий удар
kaitsemäng	defensive play	игра в защите
kaks lööki	double hit	двойной удар
karistus	sanction	наказание

kiirendussüsteem, 13 löögi reegel	expedite system	правило 13 ударов
kohtumine	match	встреча
kohtunik	umpire	судья
kohtunik-löögilugeja	stroke counter	судья-счётчик ударов
kohtuniku riietus	umpire's uniform	судейская форма
kollane kaart	yellow card	жёлтая карточка
kontralöök vt vastulöök		
kummid	rubbers	резины
käeviiped	hand signals	сигналы руками
käterätik	towel	полотенце
külgvint	side spin	боковое вращение
laua keskjoon	table centre line	центральная линия стола
laua küljejoon	table side line	боковая линия стола
laua mängupind	playing surface	игровая поверхность
laua otsajoon	table end line	концевая линия стола
lauapoolte vahetus	change of ends	обмен сторонами
lauatennis	table tennis	настольный теннис
lauatennisepall	table tennis ball	шар настольного тенниса
lauatennisist	table tennis player	игрок в настольный теннис
laud	table	стол
laud liikus	moving of table	сдвиг стола
lendpall	obstruction	удар с лёта
liim	glue	клей
loosimine	lot	жеребьёвка
lugemiskast	score indicator	счётчик
löögivahetus	rally	мяч в игре
löök	stroke	удар
löökide järjekord	order of play	очередность ударов
lühike mäng	short play, short rally	короткая игра
lühikesed nupud	short pimples	короткие пупырышки
meespaarismäng	men's double	мужская парная игра
meesüksikmäng	men's single	мужская одиночная игра
mitteilumumine vt hilinemine		
mängija	player	игрок
mängija riietus	playing clothing	одежда игрока
mängutingimused	playing conditions	условия соревнований
mänguväljak	playing space	игровая площадка
mänguväljaku osad	parts of playing area	части игровой площадки
naispaarismäng	women's double	женская парная игра
naisüksikmäng	women's single	женская одиночная игра
noorte võistlus	youth event	юношеское соревнование
nõuanded mängijatele	advices to players	советы игрокам
olümpiasüsteem	knock-out system	олимпийская система
pallija, servija	server	подающий
palling, serv	serve, service	подача
pallingu vastuvõtja, servi vastuvõtja	receiver	принимающий
pallingu vastuvõtt, servi vastuvõtt	receiving of service	приём подачи
palli valik	choise of ball	выбор мяча
peakohtunik	referee	главный судья
peakohtuniku asetäitja	assistant referee	заместитель главного судьи

pikad nupud	long pimples	длинные пупырышки
poorne kumm	cellular rubber	пористая губка
protest	appellation	протест
punane kaart	red card	красная карточка
punane kaart koos kollasega	red and yellow card	красная и жёлтая карточка
punkt	point	очко
punktide lugemine	score calling	объявление счёта
põrand	floor	пол
rahvuskohtunik, ELTLi kohtunik	national umpire	национальный судья
rahvusvaheline kohtunik, IU	international umpire	судья международной категории
Rahvusvaheline Lauatenniseliit, ITTF	International Table Tennis Federation	Международная федерация настольного тенниса
rahvusvaheline peakohtunik, IR	international referee	главный судья международной категории
ratastoolis mängija	wheelchair player	игрок в инвалидной коляске
reeglid	rules	правила игры
reiting	rating	рейтинг
reket	racket	ракетка
reketi hoie, hoie	grip	хват ракетки
reketi kontroll	racket's testing	контроль ракетки
reketi käepide	racket handle	ручка ракетки
reketikäsi	racket hand	рука с ракеткой
reketi laba	racket blade	лопасть ракетки
reketi vahetus	replaced racket	замена ракетки
reket lauale	racket on table	ракетка на стол
ründelöök	attack stroke	атакующий удар
segapaarismäng	mixed double	смешанная парная игра
segavint	mixed spin	смешанное вращение
serv vt palling		
servija vt pallija		
servi vastuvõtja vt pallingu vastuvõtja		
servi vastuvõtt vt pallingu vastuvõtt		
sett	game	партия
sinise märgi kohtunik	Blue Badge IU	судья голубого значка
soojendus	practice	разминка
sulepeahoie vt Aasia reketihoie		
tabel	draw sheet	таблица
tagakäelöök	backhand stroke	удар слева
kaetud löök	block	накрытый удар
külgvindiga löök	side spin	удар с боковым вращением
lõigatud löök	downward spin	резанный удар
poolpõrkelt löök	speed stroke	удар с полулёта
rebitud löök	upward spin	накат
ründelöök	attack stroke	атакующий удар
segavindiga löök	mixed spin	удар со смешанным вращением
tilkpall	drop shot	укороченный удар
top-spin	top-spin	топ-спин
tõrjelöök	defensive stroke	защищающий удар
tõste, küünalball	high ball	свеча
tagakäepalling, tagakäeserv	backhand serve	подача слева

kõrge ülesviskega palling	high throwing	подача с высоким подбросом
külgvindiga palling	side spin	подача с боковым вращением
löökpalling	kicker serve	сильная подача
lühike palling	short serve	короткая подача
pikk palling	long serve	длинная подача
segavindiga palling	mixed spin	подача со смещанным вращением
tagurpidi vindiga palling	downward spin	подача с обратным вращением
vindita palling, lame palling	flat serve	плоская подача
ülespidi vindiga palling	upward spin	подача с верхним вращением
tagurpidi vint	downward spin	обратное вращение
<i>top-spin</i>	top-spin	топ-спин
turniirisüsteem	robin round system	турнирная система
uus pall	let	снова
vaba käsi	free hand	свободная рука
vaheaeg	interval	перерыв
vale kast	wrong court	не в квадрат, не с квадрата
valge kaart	white card	белая карточка
valgustatus	light intensity	освещённость
vastulöök, kontralöök	counter stroke	контрудар
vastuvõtja	receiver	принимающий
vindivastane kumm	anti-spin rubber	анти-спин резина
vint	spin	вращение
võistkonna pink	team chair	скамейка команды
võistkonnavõistlus	team competition	командное соревнование
võistlusmäärus	competition rules	правила соревнований
võrgukomplekt	net assembly	комплект сетки
võrgumõõtja	net measurer	сеткомер
võrgunöör	net cord	шнур сетки
võrgupostid	net posts	стойки сетки
võrk	net	сетка
väärkäitumine	bad behavior	недостойное поведение
ülespidi vint	upward spin	верхнее вращение
13 löögi reegel vt kiirendussüsteem		

BIOMEHAANIKA	
ajastus	mingi tegevuse ja aja suhe
keharaskuse ülekandmine	ühe liigutustegevuse ajal keharaskuse üleviimine ühelt kehapoolelt teisele kehapoolele
küünarvarrepööre	küünarvarre pööramine ümber kujutletava telje, mis asetseks paralleelselt küünarvarrega
liikuvus	võime liikuda
pallile lähenemine	reketipea toomine pallini
pallist eemaldumine	reketipea viimine hoovõtuks pallist eemale
saatmine	liigutustegevus pärast tabamist
sisseküünarvarrepööre	küünarvarrepööre vastupäeva (paremakäelistel) ja päripäeva (vasakukäelistel)
tabamiskoht	palli tabamise ala
väljaküünarvarrepööre	küünarvarrepööre päripäeva (paremakäelistel) ja vastupäeva (vasakukäelistel)
JALGADE TÖÖ	
jooksusamm	samm joostes
juurdevõtusamm	samm, mille sooritamisel kumbki jalg ei möödu teisest
parandussamm	vale liikumissuuna parandus
stardiäratõuge ehk lihaste eelpingestamine	liigutus, mille eesmärk on kiiresti liikumist alustada
väikesed juurdevõtusammud põidadel	sammud, mille sooritamisel kumbki jalg ei möödu teisest ja astudes ei tooda jalga teise jala juurde
LET	mängu peatamine
LÖÖGID	
diagonaalvastus ehk põikivastus	löök, mis lüüakse diagonaalselt
eeskäepalling ette	palling pallingukasti esiossa
eeskäepalling taha	palling pallingukasti tagaossa
eeskäe võrgu-spindrop	eeskäe tilkpall võrgust võrku, suurendades palli loomulikku keerlemist
eeskäsi	peopesa löögisuunaline
hüppelt rabak	hüppelt löödav ründelöök ülalt
kaitsev tagant-tahalöök	kaitsev löök, millega püütakse pressingu all olles aega võita
kaitsev tõste	tõste väljaku eesmiselt alalt eesmärgiga lüüa pall taha kõrgele
kerepöördega löök jalavahetusega	löök ülalt, millega kaasneb kerepööre ja jalgade vahetus
lame löök	löök, mille puhul palli lennutrajektor on ligilähedaselt paralleelne põrandaga
löigatud löök	löök, kus palli tabatakse vastu korki ja sulgi
löigatud tilkpall	löigatud tilkpall tagant, mille puhul suunatakse pall alla ja palli lennukiirus on väiksem kui rabaku puhul
löikega rünnak võrgus	löigatud löök võrgus rünnates
löök	liigutustegevus eesmärgiga midagi tabada
löök ümber pea	löök eeskäega tagakäenurgast tagant ülalt
palling ehk serv	löök, millega alustatakse rallit

rabak	ründelöök ülalt
rabaku tõrje	ülevalt löödud ründelöögi kaitsmine
ründav tagant-tahalöök	ründav löök, millega püütakse vastane pressingu alla saada
ründav tõste	tõste väljaku eesmiselt alalt eesmärgiga vastane pressingu alla saada (palli lennutrajektor on võimalikult lame)
rünnak võrgus	ründav võrgulöök
tagakäepalling ette	löök tagakäega, millega alustatakse rallit
tagakäepalling taha	löök tagakäega taha, millega alustatakse rallit
tagakäe tagant-tahalöök	löök tagakäega, mille korral lüüakse pall ülalt tagant teise väljakupoole taha üles
tagakäe võrgu-spindrop	tagakäe tilkpall võrgust võrku, suurendades palli loomulikku keerlemist
tagakäsi	käeselg löögisuunaline
tagant-tahalöök	löök, mille korral lüüakse pall ülalt tagant teise väljakupoole taha üles
tilkpall	löök, mille korral lüüakse pall vastasele väljaku eesmisele alale või keskväljakule
turvaline võrgutilkpall	võrgutilkpall, mille korral fikseeritakse käsi
vastulöök ehk kontralöök	löök, mille korral vastatakse vastase rünnakule rünnakuga
viivitusega tagant-tahalöök	ründav pettelöök, millega püütakse vastane pressingu alla saada, tabamisele eelneb reketipea aeglane liikumine
võrgulöök	löök, mis sooritatakse väljaku eesmiselt alalt
võrgutilkpall	löök, mis sooritatakse väljaku eesmiselt alalt eesmisele alale
väikese hoovõtuga rabak	rabak ilma kerepöördeta ja lühikese hoovõtuliigutusega
TAKTIKA	
aimama	vastase tegevust ära arvama
diagonaalselt ehk põiki	löök paremale või vasakule otse löögist
initsiatiiv	olukord, kus paar või üksikmängija dikteerib mängu käiku
kaitse	rünnaku tõrje
mängukeskus	ala väljakul, kus oodatakse vastase lööki
ooteasend	asend, mis võetakse enne vastase lööki
ooteasend pallingu vastuvõtul	asend, mis võetakse enne vastase pallingut
otse	palli trajektor, mis on paralleelne väljaku külgmiste joontega
pete	vastasmängija eksitamine oma liigutustegevusega (kerepetted, löögid, mängukeskus + jalgade asetus)
ralli	palli mängusolek pärast pallingut
ründama	vastasele survet avaldama
survet avaldama	vastasele oma initsiatiivi peale suruma
taktika	mänguplaan
taktikaline harjutus	harjutus, kus püütakse mingi eesmärgiga saavutada teatud tulemus
taktikaline mängukeskus	mängukeskus, mis on sel hetkel mängijale parim
tempo	liigutustegevuse kiirus
tempomuutus	kiiruse muutus teatud ajaühikus
valik	võimaluste vahel otsustamine
ÕPETAMINE	
ettemängija	mängija, kes lööb palle harjutajale
ettemängimine	pallide löömine harjutajale

ettevalmistusperiood periood järgmise perioodi ettevalmistuseks

MÄNGULIINID

meespaarismäng mäng, kus omavahel võistlevad meespaarid

naispaarismäng mäng, kus omavahel võistlevad naispaarid

segapaarismäng mäng, kus omavahel võistlevad kaks mees- ja naismängijast moodustunud paari

üksikmäng mäng, kus omavahel võistlevad kaks mängijat (naisüksikmängus naised ja meesüksikmängus mehed)

REKETI HOIDED

eeskäehoie ehk **pannoie** hoie, mis saadakse universaalhoidest reketi pööramisega 45 kraadi vastupäeva

hoide muutmine reketi pööramine peopesas sõrmede abil

lõtv hoie reketi käeshoidmine sõrmelihaseid pingutamata

tagakäehoie hoie, mis saadakse universaalhoidest reketi pööramisega 30 kraadi päripäeva

universaalhoie hoie, mis saadakse järgmiselt: reket võetakse vaba käega varrest, nii et reketipea on maapinna suhtes vertikaalselt, reketikäe sõrmed asetatakse keelestu parempoolsele osale, käsi tuuakse alla käepidemele, sõrmedega hoitakse käepidemest selliselt, et põial asetseb käepideme vasakpoolsel laiemal osal ja teised sõrmed ümber käepideme

Eesti keel	Inglise keel	Saksa keel	Vene keel
aeglaselt	slowly	langsam	медленно
aimama	anticipate	vorausahnen, antizipieren	предугадать
ajastus	timing	Timing, richtiger Rhythmus	чувство времени
biomehaanika	biomechanics	Biomechanik	биомеханика
diagonaalselt, põiki	cross	diagonal	по диагонали
diagonaalvastus, põikivastus	cross return	diagonale Annahme	ответ по диагонали
eeskäehoie, pannhoie	frying pan grip	Bratpfannengriff	плоский хват
eeskäepalling ette	forehand short service	kurzer Vorhand-Aufschlag	короткая подача справа
eeskäepalling taha	forehand long service	hoher Vorhand-Aufschlag	высокодалёкая подача справа
eeskäe võrgu- <i>spindrop</i>	forehand netspindrop	Vorhand-Schnitt am Netz	подставка с подкручиванием на сетке справа
eeskäsi	forehand	Vorhand	открытая сторона ракетки, игра справа
eesmärk	goal	Ziel	цель
esitus	performance	Entwicklung	исполнение
ettemängija	feeder	Zuspieler	набрасывающий
ettemängimine	feeding	Zuspiel	набрасывание
ettevalmistusperiood	preparation period	Vorbereitungsperiode	подготовительный период
geim	game	Spiel	гейм
hapnik	oxygen	Sauerstoff	кислород
harjutus	exercise	Aufgabe	упражнение
hoide muutmine	changing grips	Griffwechsel	изменение хвата ракетки
hoie vt reketi hoie			
hüppelt rabak	jump smash	Sprung-Smash	смеш в прыжке
initsiatiiv	initiative	Initiative	инициатива
jalgade töö	footwork	Laufarbeit	работа ног
jooksusamm	running step	Laufschritt	бег, бегом
juurdevõtusamm	chasse	Chasse	приставной шаг
jõud	strength	Kraft	сила
jõutreening	strength training	Krafttraining	силовая тренировка
kaitse	defence	Abwehr	защита
kaitsev	defensive	verteidigend	защитный
kaitsev tagant-tahalöök	defensive clear	Verteidigungs-Clear	защитный высокодалёкий удар
kaitsev tõste	lob	Lob, Unterhand-Clear	защитная откидка
keerlema	spin	spin, drehen	вращаться
keha	body	Körper	тело
keharaskuse ülekandmine	weight transfer	Gewichtsverlagerung	перемещение веса
kerepöördega löök jalavahetusega	scissor	Ausfallschritt	удар с поворотом тела и переносом веса на опорную ногу
kiiresti	fast	schnell	быстро
kohtumine	match	Match, Wettspiel	матч, встреча
kontralöök vt vastulöök			
küünarvarrepööre	rotation of the forearm	Unterarmdrehung	поворот предплечья
lame löök	drive	Drive	плоский удар

let (stopp, pall väljakul, ralli seiskamine)	let	Wiederholung	стоп, лет
lihaste eelpingestamine vt stardiäratõuge			
liigutus	motion	Bewegung	движение
liikuvus	agility	Beweglichkeit	проворность
loosimine	toss	Los	розыгрыш подачи
lõigatud lõök	sliced stroke	geschnittener Schlag	срезанный удар
lõigatud tilkpall	cut drop, sliced drop	geschnittener Drop	срезанный укороченный удар
lõikega rünnak võrgus	brush	Pinsel, Besen	смахивающий удар на сетке
lõtv hoie	loose grip	lockerer Griff	свободный хват
lõök	stroke	Schlag	удар
lõök ümber pea	round-the-head	Links-vom-Kopf	удар с прогибом
meespaarismäng	men's double	Herrendoppel	мужская парная игра
mängija	player	Spieler	игрок
mängukeskus	playing centre	zentrale Position	игровой центр площадки
naispaarismäng	ladies double	Damendoppel	женская парная игра
ooteasend	starting position	Startposition	исходное положение
ooteasend pallingu vastuvõtul	starting position receiving service	Annahmeposition	исходное положение при приёме подачи
otse	straight	gerade	прямо
paarismäng	double	Doppel	парная игра
pallile lähenemine	forward swing	Vorwärtsschwung	замах вперёд
palling, serv	serve, service	Aufschlag	подача
pallingujoon	short service line	vordere Aufschlaglinie	линия подачи
pallingu vastuvõtja	receiver	Annehmer	принимающий подачу
pallingu vastuvõtt	receiving of service	Aufschlagannahme	приём подачи
pallist eemaldumine	backswing	Rückschwung	замах назад
pannohoie vt eeskäehoie			
parandussamm	correction step	Korrekturschritt	исправленный шаг
pete	deception	Täuschung	обман
piimhape	lactic acid	Milchsäure	молочная кислота
plahvatuslik	explosive	explosiv	взрывной
psühhotreening	mental training	Mental-Training	умственная тренировка
puus	hip	Hüfte	бедро
põiki vt diagonaalselt			
põikivastus vt diagonaalvastus			
põlv	knee	Knie	колени
päripäeva	clockwise	im Uhrzeigersinn	по часовой стрелке
rabak	smash	Smash	смеш
rabaku tõrje	smash return	Smash-Abwehr	приём смеша
rahustusharjutused	cool down	Abwärmen	расслабляющие упражнения и растяжка
ralli	rally	Ballwechsel	розыгрыш
ranne	wrist	Handgelenk	запястье
reket	racket	Schläger	ракетка
reketi hoie, hoie	grip	Griffhaltung	хватка ракетки
ründama	attack	angreifen	атаковать
ründav	offensive	offensiv	атакующий

ründav tagant-tahalöök	offensive clear	Angriffs-Clear	атакующий высокодалёкий удар
ründav tõste	offensive lift shot	Swip	атакующая откидка
rünnak võrgus	rush	rush	стремительное движение вперёд на сетке
saatmine	following through	Durchfolgen	доводение
saavutus	result	Ergebnis	результат
segapaarismäng	mixed double	gemischtes Doppel	смешанная парная игра
serv vt palling			
sisseküünarvarrepööre	pronation, inward rotation	Pronation, Einwärtsdrehung	вращение внутрь
soojendus	warming up	Aufwärmen	разминка
stardiäratõuge, lihaste eelpingestamine	preloading of the muscles, PLM jump	Vorspannung der Muskulatur	предварительная нагрузка мышц
sulgpall (mäng)	badminton	Federball	бадминтон
sulgpall (pall)	shuttle	Federball	волан
sulgpallur	badminton player	Federballspieler	бадминтонист, бадминтонистка
survet avaldama	push	push, drücken	оказывать давление
tabamiskoht	impact point	Treffpunkt	точка удара
tagakäehoie	backhandgrip	Rückhandgriff	хват для удара закрытой стороной ракетки
tagakäepalling ette	backhand short service	Rückhand-Aufschlag	короткая подача слева
tagakäepalling taha	backhand flick service	Swip	длинная подача слева
tagakäe tagant-tahalöök	backhand clear	Rückhandclear	высокодалёкий удар слева
tagakäe võrgu-spindrop	backhand netspindrop	geschnittener Rückhand-Netzdrop	подставка с подкручиванием на сетке слева
tagakäsi	backhand	Rückhand	закрытая сторона ракетки, бекхенд
tagant-tahalöök	clear	Clear	высокодалёкий удар
taktika	tactics	Taktik	тактика
taktikaline harjutus	tactical training exercise	taktische Aufgabe	тактическое упражнение
taktikaline mängukeskus	tactical center of play	taktisches Spielzentrum	тактический центр игры
tasakaal	balance	Balance	баланс
tehnika	technique	Technik	техника
tempo	tempo	Tempo	темп
tempomuutus	change of tempo	Tempowechsel	смена темпа
tilkpall	drop	Drop	укороченный удар
treener	coach	Trainer	тренер
turvaline võrgutilkpall	safedrop	Sicherheitsdrop	безопасный укороченный удар
universaalhoie	universal grip	Universalgriff	универсальный хват
valik	choice	Auswahl, Wahl	выбор
vastane	opponent	Gegner	противник
vastulöök, kontralöök	counter shot	Konter	встречный удар
vastupäeva	counterclockwise	gegen Uhrzeigersinn	против часовой стрелки
vastuvõtja	recipient	Aufnehmender	принимающий
venitama	stretch	dehnen	растягиваться
viivitusega tagant-tahalöök	delayed clear	Verzögerungsclear	высокодалёкий удар с затяжкой
võistlusperiood	competiton period	Wettkampfperiode	соревновательный период
võrgulöök	netshot	Netzschlag	удар на сетку

võrgumäng	net play	Netzspiel	игра на сетке, игра у сетки
võrgutilkpall	netdrop	Netzdrop	подставка
võrk	net	Netz	сетка
väikesed juurdevõtusammud pöidadel	double step	Auftaktschritt	двойной шаг
väikese hoovõtuga rabak	stick-smash	Stick-Smash	кистевой смеш, полусмеш
väljaaste	lunge	Ausfall	выпад
väljak	court	Spielfeld	корт, площадка
väljaküünarvarrepööre	supination, outward rotation	Supination, Auswärtsdrehung	вращение наружу
üksikmäng	single	Einzel	одиночная игра

Tennisesarnast sportmängu mängiti esimest korda Prantsusmaal juba 800 aastat tagasi. Siis löödi palli üle võrgu küll kinnastatud käega, mõni aeg hiljem ilmusid ka algelised puidust labidad – reketite eelkäijad. Keelestuga reketid tulid kasutusele alles 400 aastat hiljem.

Huvitaval kombel mängisid seda tennisele eelnenud mängu kõigepealt vaimulikud, ja mitte ainult noored mungad, vaid ka piiskopid ja kardinalid. Põhjus oli ilmselt selles, et ainuke enam-vähem sile ja kõva pinnas oli tol ajal kloostrite kiviplatidest sisehoov ja nende elanikel oli ka piisavalt vaba aega.

XVI sajandi lõpuks oli tennisemäng juba kloostri piiridest väljunud. Pariisis loendati üle 200 väljaku ja trükiti ära ka esimesed tennisereeglid, mis aga tänapäevastest tunduvalt erinesid.

Arvatakse, et nimetus *tennis* pärineb kardinal de Richelieu ajast. Ühes ladinakeelses luuletuses, mis on temale pühendatud, kirjeldatakse muu kõrval ka pallimängu. Palli mängu pannes hüüdnud mängijad siis ladinakeelseid sõnu *accipe* ja *exipe*, mis tõlgiti hiljem prantsuse keelde kujul *tenez*.

Tennise ja ka paljude teiste pallimängude termin *serv* olla samuti saanud alguse sajanditetaguselt Prantsusmaalt. Nimelt tol ajal ei loetud palli mängupanekut veel tenniselöögiks ja sellega punkti ei võidetud. Kui aga asi nii, et punkti ei saanud, siis ka ülikutest mängijad seda toimingut ise teha ei suvatsenud ja usaldasid selle oma teenijatele. Teenindama, kedagi teenima on aga prantsuse keeles *serviz*.

Tänapäeval mängitava tennisemängu patentis 1873. aastal Briti armee major Walter Wingfield nimetuse *sfäristika* ehk *lawn-tennis* all. Wingfield patentis siis peaaegu kõik, mida tennisemängus vaja läheb: väljaku mõõtmed, võrgu ja postide mõõtmed, pallid, reketid, aga ka reeglid. Väljakuna seisis patendikirjeldustes *muruväljak*, sest Inglismaal mängiti tennist tollal ainult murul (kuna kriketi- ja krocketimängus kasutati muruväljakuid, olid need ka tennise jaoks piisavalt siledad).

Tennise eriskummalise geimi punktisüsteemi (15, 30 ja 40) sünnist liigub ringi mitmeid versioone, millest kõige tõenäolisem tundub olevat, et tänapäevase tennise koidikul armastasid džentelmenid seda mängu raha peale mängida ja need numbrid tähendasid toleaegeid rahatahti.

Eesti tennise algaastaks loetakse tinglikult 1913. aastat, kui Pirital toimusid esimesed teada olevad võistlused eestlaste osavõtul.

blokeeritud löök	löök, mida tennisist sooritab ilma hoovõtuta vastuseks vastase väga tugevale löögile
eeskäelök	lök, mida paremakäeline tennisist sooritab pärast palli pörget kehast paremal ja vasakukäeline kehast vasakul
geim	seti lõpptulemuse arvestusühik, mis koosneb vaid tennisele omastest tinglikest punktidest (esimene ja teine võidetud punkt annavad 15 ja kolmas 10 tinglikku punkti, s.t seis muutub 15 : 0; 30 : 0; 40 : 0). Neljas punkt tähendab geimi võitu. Seisul 40 : 40 peab üks mängijatest võitma kaks punkti järjest
geimpall hoie vt reketi hoie	mängu otsustav punkt, mille võitmine tähendab pallijale geimi võitu
hoovött löögiks	reketi liikumise esimene faas löögi sooritamisel enne palli tabamist reketiga
jalaviga	pallinguviga, mis fikseeritakse siis, kui pallija jalg puudutab tagajoont enne, kui pallija reket tabab palli
keskjoon	joon, mis eraldab kahte pallingukasti
koridor	tenniseväljaku ala, mis jääb paarismängu- ja üksikmängujoonte vahele
küljejoon	väljaku pikijoon, mis määrab mänguväljaku laiuse

küünalpall	löök, millega saadetakse pall üldjuhul lamedalt või kergelt löigatult üle võrku tunginud vastasmängija tema väljakupoole tagumisele osale; aktiivset küünalpalli lüüakse tugevalt rebitult
lame löök	löök, mille puhul reket on palli keskosa tabamisel risti maapinnaga ja pall lendab vastase väljakupoolele ilma keereteta
lendpall	löök, mille tennisist sooritab õhust, enne palli põrget väljakul
löigatud löök	löök, mille puhul reket tabab palli alumist osa ja liigub ühel ajal löögi suunaga ka ülevalt alla, andes pallile keerded vastu pallilennu suunda
löök piki joont	löök, mille järel lendab pall peaaegu paralleelselt väljaku küljejoonega
löök pörkelt ehk tagajoonelöök	löök, mille puhul tennisist tabab palli pärast seda, kui see on ühe korra puudutanud väljakukatet, üldjuhul tagajoonel
lühike lõppmäng	otsustav 13. geim, mida tennisistid mängivad vahelduvalt servides 7 punktini, punktiseisul 6 : 6 peab üks mängijatest võitma kaks järjestikust punkti
matšpall	mängu otsustav punkt, mille võitmine tähendab pallijale matši võitu
murdepall	mängu otsustav punkt, mille võitmine tähendab tõrjajale geimi võitu vastase pallingu korral
paarismäng	tennismäng, milles osalevad neli mängijat, kaks paari (ametlikus võistlusmängus ühest soost)
paarismängujoon	väljaku pikijoon, mis määrab paarismänguväljaku laiuse
palling ehk serv	diagonaalne löök, mida tennisist lööb tagajoonel seistes (üldjuhul pea kohalt) punkti mängimise alustamisel
pallinguala	väljaku keskpunktist kuni küljejoonteni ulatuv tenniseväljaku ala, kust on lubatud sooritada pallingut
pallingujoon	pallingukasti põikjoon, mida pallingu sooritamisel ei tohi pall ületada
pallingukast	kaks võrgu, keskjoone ja üksikmängjoontega märgistatud tenniseväljaku ala, kuhu pallitakse kordamööda
pallingu topeltviga	pallinguviga teisel pallingukatsel, mille järel antakse punkt tõrjajale
pallingu tõrje	esimene löök, mille tennisist sooritab pärast vastase pallingut
pallinguviga	ebaõnnestunud palling, mille puhul pall maandub väljaspool pallingukasti ja mille järel antakse pallijale teine pallingukatse
passeerlöök	löök, mille tennisist sooritab võrku tunginud vastasest mööda
punktilöök vt ärälöök	
põiklöök	löök, mille järel lendab pall tenniseväljaku diagonaalist teravamana nurga all
rabak	löök, mida tennisist lööb lühikese hoovõtuga pea kohalt väljaku piires
rebitud lendpall ehk triivlöök	löök, mille tennisist sooritab keskväljal õhust, palli tugevalt rebides
rebitud löök	löök pörkelt, mille puhul reket tabab palli keskosa ja liigub ühel ajal löögi suunaga ka alt üles, andes pallile keerded lennuga samas suunas
reket vt tennisereket	
reketi hoie ehk hoie	reketi käepideme asend tennisisti peopesas löögi sooritamisel; eristatakse hoiet ees- ja tagakäelöögi, pallingu ja rabaku sooritamiseks, kasutatakse ka vahepealseid hoideid olenevalt löödava palli kõrgusest ja keeretest
segapaarismäng	paarismängu eriliik, mille puhul on vastakuti ühest nais- ja ühest meesmängijast moodustatud paarid
serv vt palling	
sett	tennismatši lõpptulemuse suurim arvestusühik, mis koosneb geimidest; mängitakse parem kolmest ehk parem viiest setist; seti võiduks peab üks mängija võitma 6 geimi, seisul 5 : 5 peab üks mängija seti võiduks võitma kaks järjestikust geimi, seisul 6 : 6 võidakse, olenevalt matši reglemendist, mängida lühikest lõppmängu ja seti võiduks kujuneb sel juhul 7 : 6
settpall	mängu otsustav punkt, mille võitmine tähendab pallijale seti võitu
stopplöök vt tilkpall	

tagajoon	tenniseväljaku põikjoon, mis määrab väljaku pikkuse
tagajoonelöök vt löök pörkelt	
tagajoonemängija	tennisist, kes johtuvalt oma oskustest ja võimetest eelistab mängus lüüa tagajoonel pörkepalle
tagakäelöök	löök, mida paremakäeline tennisist sooritab pärast palli pörget kehast vasakul ja vasakukäeline kehast paremal, osa tennisiste löövad tagakäelööki kahe käega
tennis	sportmäng, mida mängivad kaks või neli tennisereketitega mängijat võrguga kaheks väljakupooleks eraldatud väljakul
tennisematš	lõpptulemusele orienteeritud tennisemäng
tennisepall	õmblusteta survestatud kummipall (diameeter 6,35–6,67 cm), mille välispind on kaetud spetsiaalse heleda kangaga
tennisereket ehk reket	tennisepalli löömise vahend, mis koosneb puidust või plastist käepidemega ovaalsest raamist ja raami sisse tõmmatud keelestikust
tenniseväljak	23,77 × 8,23 m spordiväljak, millel on joontega spetsiaalne märgistus üksik- ja paarismänguks
tennisist	sportlane, kes harrastab tennisemängu
tilkpall ehk stopplöök	löök, millega pall suunatakse ootamatult vastase poolele vahetult võrgu taha, enamasti tugevalt löigatult
triivlöök vt rebitud lendpall	
turniir	tennisevõistlus, mille tabel koostatakse üldjuhul olümpiasüsteemis, parimad, kõrgema reitinguga mängijad saavad turniiritabelis asetuse, ülejäänud loositakse
võrgumängija	tennisist, kes johtuvalt oma oskustest ja võimetest eelistab mängida lendpalle ja esimesel võimalusel võrku tungib
väljakukate	tenniseväljaku ehitamisel kasutatud pinnase tüüp; üldjuhul eristatakse aeglast katet (savi-liivkatet, tehismuru s.o liivaga täidetud harjasetaoline plastmaterjal) ja kiiret katet (plastiga kaetud betoon, muru, vaip)
äralöök ehk punktilöök	tugev ja täpne löök, mille järel vastane tavaliselt ei jõua põrganud pallini
ässpalling ehk äss	palling, mille vastuvõtmisel vastane ei puuduta reketiga pallingukastist üles põrganud palli
üksikmäng	tennisemäng, milles osalevad kaks (ametlikus võistlusmängus samast soost) mängijat
üksikmängujoon	väljaku pikijoon, mis määrab üksikmänguväljaku laiuse
üleväljamängija	tennisist, kes johtuvalt oma oskustest ja võimetest on võimeline mängima võrdselt nii tagajoonel kui ka võrgus
ümberjoostud löök piki joont	paralleelselt väljaku küljejoonega sooritatud eeskäelöök, mida paremakäeline lööb vasakul ja vasakukäeline paremal väljakupoolel
ümberjoostud põiklöök	väljaku diagonaalis sooritatud eeskäelöök, mida paremakäeline lööb vasakul ja vasakukäeline paremal väljakupoolel

Eesti keel	Inglise keel	Saksa keel	Vene keel
aeglane väljakukate	slow court	langsamer Platz	медленное покрытие
aimlema (vastase tegevust ära arvama)	anticipate	antizipieren, vorausahnen	предугадать
aktiivne tagajoonemäng	active baseline game	aggressive Grundlinienspiel	активная игра на задней линии
aktiivne tagajoonemängija	active baseline player	aggressive Grundlinienspieler	активный игрок задней линии
aktiivne törje	attacking return	Angriffsreturn	атакующий приём
aktiivne võrgumäng	active net game	aktives Netzspiel	активная игра у сетки
asetamata mängija	unseeded player	ungesetzter Spieler	несеянный игрок
asetus (turniiritabelis)	seeding	Platzierung	посеян в турнирной сетке
avatud asend	open stance	offene Stellung	открытая стойка
blokeeritud löök	blocked shot	Blockschlag	блокированный удар
ebaobjektiivne turniiritabel	draw tampering	unsachlich Tableau	тенденциозно составленная сетка
edasiõudnud mängija	advanced player	Fortgeschrittener	опытный игрок
edetabelikoht	ranking	Ranglistenplatz	место в квалификации
edu (sees, väljas)	advantage	Vorteil	больше, меньше
eeskäe lendpall	forehand volley	Vorhand Volley	удар с лёта справа
eeskäelöök	forehand shot	Vorhandschlag	удар справа
esikümme	top ten	die ersten zehn	первая десятка
esimene asetuse	first seed	an 1 gesetzt	игрок посеянный первым
esimene palling	first serve	erster Aufschlag	первая подача
ettevalmistav löök	approach shot	Angriffsschlag	подготовительный удар
geim	game	Spiel	гейм
geimpall	game point	Spiel-Ball	геймболл
hilja, kaks pörget	not up	zweimal aufgetickt	два отскока
hoiatus	warning	Warnung	предупреждение
hoie vt reketi hoie			
hoovõtt löögiks	backswing	Ausholbewegung	замах
idahoie	Eastern grip	Vorhandgriff	Восточный хват
jalaviga	foot fault	Fußfehler	зашаг
jalgade töö	footwork	Beinarbeit	работа ног
joonekohtunik	line judge	Linienrichter	судья на линии
jäik ranne	firm wrist	fixiertes Handgelenk	жёсткая кисть
kaetud löök	light topspin stroke	leichter Topspin	слегка кручёный удар
kahe käega tagakäsi	double-handed backhand	beidhändige Rückhand	двухручный бэкхенд
kahurpalling, lame palling	huge serve	kraftvoller Aufschlag	мощная подача, пушечная подача
kaitsev tagajoonemäng	defensive baseline game	passives Grundlinienspiel	защитная игра на задней линии
kaitsev tagajoonemängija	defensive player	defensiver Spieler	игрок защитного плана
kaks palli	let	Zwei neue	два мяча
kaks pörget vt hilja			
kehapööre	body rotation	Körperdrehung	вращение корпуса
keharaskuse ülekandmine	transfer of body weight	Gewichtsverlagerung	перевод тяжести тела

keskjoon	centre line	Mittellinie	центральная линия
keskväljak	half court	Halbfeld, Mittelfeld	середина корта
kiire väljakukate	fast court	schneller Platz	быстрое покрытие
kinnine asend	closed stance	seitliche Stellung	закрытая стойка
kontinentaalhoie vt universaalhoie			
koridor	tramlines	Doppelkorridor	коридор для парной игры
kõrge lendpall	high volley	hoher Volley	высокий удар с лёта
kõrvalsamm	sidestep	Seitwärtsschritt	приставной шаг
kõva väljakukate	hard court	Hartplatz	жёсткое покрытие
küljejoon	side line	Seitenlinie	боковая линия
küünalpall	floppy-shot, lob	Lob	свеча
lame löök	flat stroke	gerader Schlag	плоский удар
lame palling vt kahurpalling			
lemmiklöök	favourite shot	Lieblingsschlag	коронный удар
lendpall	volley	Volley, Flugball	удар с лёта
lendpall sirutuselt	stretch volley	gestreckter Volley	удар с лёта на растяжке
lihtviga, sundimatu viga	unforced fault	unerzwungener Fehler	невынужденная ошибка
lõigatud löök	slice shot	Slice, unterschrittener Ball	резанный удар
läänehoie	Western grip	extremer Vorhandgriff	Западный хват
löögi hetk	impact moment	Schlagmoment	момент удара
löögi lõpetamine	end of the follow through	Ausschwung	окончание удара
löögi rütm	rhythm of stroke	Schlagrythmus	ритм удара
löögist väljumine	recovery after the shot	Ausschwung	выход из удара
lөөk piki joont	longline shot	Linie entlang	удар по линии
lөөk pörkelt, tagajoonelөөk	groundstroke	Ball aufsteigend schlagen	удар с отскока
lühike lõppmäng	tie-break	Tie-break	тай-брейк
lühike pall	short ball	kurzer Ball	короткий удар
matš	match	Match	матч
matšpall	match point	Match-Ball	матчбол
miniläbimurre	mini break	Mini-break	мини брейк
mitteilmumine	no show	nicht angetreten	неявка
murdepall	break point	Breakpoint	брейкпойнт
muruväljak	lawn court	Rasenplatz	травяное покрытие
mängija	player	Spieler	игрок
mängu rütm	rhythm of play	Spielrythmus	ритм игры
mängu venitamine	stalling	auf Zeit spielen	задержка игры
näidismatš	exhibition match	Schaukampf	показательный матч
otsene hoovött	direct swing	direkter Schwung	прямой замах
paarismäng	double	Doppel	парная игра
paarismängujoon	doubles sideline	Doppelfeldlinie	боковая линия для парной игры
pallija, servija	server	Aufschläger	подающий игрок
palli keerded	spin of the ball	Ballrall, Spin	вращение мяча
pallile lähenemine	shot approach	zum Ball gehen	подход к мячу
palling, serv	serve, service	Aufschlag	подача
pallinguala	service area	Aufschlagbereich	территория подачи
pallingujoon	service line	Aufschlaglinie	линия подачи
pallingujoone kohtunik	service judge	Aufschlaglinienrichter	судья на линии подачи
pallingukast	forecourt	Aufschlagfeld	поле подачи

pallingu läbimurre	break (a service)	Aufschlag abnehmen	выигрывание подачу соперника
pallingu lähteasend	serving stance	Position zum Aufschlag	исходное положение для подачи
pallingu topeltviga	double fault	Doppelfehler	двойная ошибка
pallingu tõrje	returne	Rückschlag	приём подачи
pallingu tõrjuja	receiver, returner	Rückschläger	принимающий подачу
pallinguviga	serve fault	Aufschlagfehler, Doppelfehler	ошибка подачи
pallipoiss	ball boy	Balljunge	мальчик подающий мячи
palli saatmine	follow through	Ball führen	сопровождение мяча
palli suunamine, platseerimine	placement	Platzierung	направление мяча
palli tunnetus	ball sence	Ballgefühl	чувство мяча
pallivahetus tagajoonel	baseline rally	Grundlinienduell	обмен ударами на задней линии
palli ülesvise	toss-up	Ballwurf	подброс мяча
paremakäeline	right-hander	Rechtshänder	правша
parem kolmest	best of three	drei Gewinnsätze	игра из трёх сет
parem viiest	best of five	fünf Gewinnsätze	игра из пяти сет
passeerlök	passing shot	Passierschlag	обводящий удар
peakohtunik	referee	Oberschiedsrichter	главный судья
peidetud löök	disguised shot	verdeckter Schlag	замаскированный удар
pikijoon	longline	Seitenlinie	продольная линия
platseerimine vt palli suunamine			
pool-lendpall	half-volley	Halbvolley	удар с полулёта
poolte vahetus	changeover	Seitenwechsel	смена сторон
psühhosurve, psühholoogiline surve	gamesmanship	Psychodruck	психологическое давление
publik	spectators	Zuschauer	зрители
pukikohtunik	umpire	Stuhlschiedsrichter	судья на вышке
punktilök vt äralök			
punktiseis	score	Spielstand	счёт
punkti äravõtt	point penalty	Strafpunkt	присуждение очка сопернику
põhitabel	main draw	Hauptfeld	основная сетка
põiklök	cross shot	Cross-Schlag, Diagonalschlag	удар кроссом
põlvi kõverdama	bend knees	Knie beugen	согнуть колени
põrge	bounce	Aufprall (des Balles)	отскок
rabak	smash	Schmetterball	удар над головой, смеш
rabak hüppelt	leaping overhead	Schmetterball im Sprung	смеш в прыжке
rebitud küünalpall	topspin lob	überrissener Lob, Topspin-Lob	активная свеча
rebitud lendpall, triivlök	drive-volley	Drive-Volley	кручёный удар с лёта
rebitud löök	topspin stroke	überrissener Ball, Topspin	кручёный удар
reket vt ka tennisereket	racket	Schläger	ракетка
reketi hoie, hoie	grip	Schläger-Griffhaltung	хват ракетки
reketi keelestu	racket strings	Schläger-Seiten	струнная поверхность ракетки
reketi käepide	racket handle	Schläger-Griff	ручка ракетки
reketi pea	racket head	Schlägerkopf	головка ракетки
reketi viimine pallile	forward swing	Vorwärtsschwung	вынос ракетки на мяч
ristsamm	crossover step	Kreuzschritt	перекрёстный шаг

ründemängija	offensive player	Angriffsspieler	игрок атакующего стиля
savi-liivkate	clay court	Sandplatz	грунтовое покрытие
segapaarismäng	mixed	gemischtes Doppel	смешанная парная игра
serv vt palling			
servija vt pallija			
sett	set	Satz	партия
settpall	set point	Satz-Ball	сетбол
silmus-hoovött	loop like swing	Ausholschleifenbewegung	петлеобразный замах
soojendus	warming up	Aufwärmen	разминка
stopplöök vt tilkpall			
sundimatu viga vt lihtviga			
tabamisala	contact area	Kontaktfläche	зона встречи ракетки с мячом
tabamispunkt	contact point	Treffpunkt	контактная точка
tagajoon	baseline	Grundlinie	задняя линия
tagajoone keskmärk	center mark	Mittelmarke	центровая отметка
tagajoonekohtunik	foot fault judge	Grundlinienrichter	судья на задней линии
tagajoonelöök vt löök pörkelt			
tagajoonemäng	baseline game	Grundlinienspiel	игра на задней линии
tagajoonemängija	baseline player	Grundlinienspieler	игрок задней линии
tagakäe lendpall	backhand volley	Rückhand Volley	удар с лёта слева
tagakäelöök	backhand shot	Rückhandschlag	удар слева
tasamäng	deuce	Einstand	игра ровно
tehismuruväljak	artificial grass	Kunstrasen	искусственный травяной корт
teine asetus	second seed	an 2 gesetzt	игрок посеянный вторым
teine palling	second serve	zweiter Aufschlag	вторая подача
tennis	tennis	Tennis	теннис
tennisematš	tennis match	Tennismatch	теннисный матч
tennisepall	tennis ball	Tennisball	теннисный мяч
tennisereket vt ka reket			
tennissetreener	tennis coach	Tennistrainer	тренер по теннису
tenniseväljak	tennis court	Tennisfeld	теннисная площадка
tennisist	tennis player	Tennisspieler	теннисист, теннисистка
tilk-lendpall	drop-volley	Volley-Stop	укороченный удар с лёта
tilkpall ehk stopplöök	drop-shot	Stop-Ball	укороченный удар
topeltviga	double fault	Doppelfehler	двойная ошибка
triivlöök vt rebitud lendpall			
turniir	tournament	Turnier	турнир
turniiritabel	draw	Tableau	турнирная сетка
universaalhoie, kontinentaalhoie	continental grip	Rückhandgriff	универсальный хват
vahehüpe	split-step	Bereitschaftsschrittechnik	разножка
vaieldav kohtuniku otsus	close call	Umstrittener Ball	спорное решение судьи
vasakukäeline	left-hander	Linkshänder	левша
võrgu keskfiksaator	centre strap	Gurtband	держатель сетки
võrgukohtunik	net judge	Netzrichter	судья у сетки
võrgu lint	net band	Netzband	верхний край сетки
võrgumäng	net game	Netzspiel	игра у сетки
võrgumängija	attacking player	Netzspieler	теннисист атакующего плана
võrk	net	Netz	сетка

väljaku esiosa	forecourt	Aufschlagfeld	передняя часть корта
väljakukate	court surface	Tennisfeldrasen	покрытие корта
väljaku tagaosa	back court	hinteres Feld	задняя часть корта
äralöök, punktilöök	point-shot, big point	Gewinnerpunkt	завершающий удар
ässpalling, äss	ace	Ass	подача на вылет
üksikmäng	single	Einzel	одиночная игра
üksikmängujoon	singles sideline	Einzelfeldlinie	боковая линия для одиночной игры
üksikmängu võrgutugi	singles pole	Netzstütze	стойка для одиночной игры
üleväljamängija	all-rounder, all-court player	Ganzplatzspieler	универсальный игрок
ümberjoostud löök piki joont	inside-in forehand (backhand)	umlaufener longline Schlag	удар двойной линией
ümberjoostud põiklöök	inside-out forehand (backhand)	umlaufener Crossball	обратный кросс

abistamine löögil	kaaslase abi kasutamine palli löömiseks
algasetus	võistkonna paiknemine väljaku tsoonides enne geimi algust
altsööt	palli löömine seotud kätega allpool rinnakõrgusest
altsööt küljelt	palli löömine küljelt seotud kätega allpool rinnakõrgusest
altsööt selja taha	palli löömine üle pea seotud kätega allpool rinnakõrgusest
altsööt ühe käega	palli löömine ühe käega allpool rinnakõrgusest
antenn	võrgu kohal paiknev kaheväriline küljejoone pikendus, mis määrab ala, kust pall tuleb määrustepäraselt vastase mänguruumi lüüa
asetuslipik	paber, kuhu märgitakse võistkonna algasetus
asetusviga	mängijate asetuse järgne vale paiknemine väljakul pallingu hetkel
blokeerimine ehk blokk ehk sulustamine	rünnaku tõkestamine võrgu kohale asetatud kätega
blokeerimiskatse	ülestõstetud kätega üleshüppeta rünnaku takistamine
individuaalne blokk	ühene blokeerimine
jooksusammuline liikumine	blokeerimisel jooksusammudega oma asendi muutmine
juurdevõtusammuline liikumine	blokeerimisel juurdevõtusammudega oma asendi muutmine
kahene blokk	kahest mängijast moodustatav blokk
kaitsev blokeerimine	passiivne blokeerimine enda kaitsmiseks
kasulik blokk	ründelöögi hoo vähendamine blokeerimisega, nii et palli on kaitses kergem üles mängida
keskblokeerija	võrgu keskosas mängiv blokeerija, kelle ülesanne on blokeerida kogu võrgu ulatuses
kolmene blokk	kolmest mängijast moodustatav blokk
liikuv blokeerimine	vaba suunaga blokeerimine, mille korral valib blokeerija palli tõkestamiseks arvatava rünnakusuuna
nurgablokeerija ehk äärmine blokeerija	väljaku eesmistes nurkades tegutsev blokeerija, kelle põhiülesanne on tõkestada nurgarünnakut
ristsammuline liikumine	blokeerimisel ristsammudega oma asendi muutmine
ründav blokeerimine	maksimaalselt üle võrgu viidud kätega blokeerimine eesmärgiga võita otse blokist punkt
tsooniblokeerimine	varem kokku lepitud rünnakusuuna tõkestamine
diagonaalründaja	võistkonna põhiründaja, kelle ülesanne on rünnata ees- ja tagaliinist
eesliinimängija	mängija, kes paikneb asetuse järgi eesliinis
geim	25 punktini kahepunktise vahega mängitav osa mängust
hoitud pall vt palli toppamine	
hoovõtt	üleshüppele eelnevad sammud
julgestus	oma võistkonna ründaja või blokeerijate abistamine nende selja taha kukkuvate pallide ülesmängimisel
kahekordne löök	ühe mängija kaks järjestikust puudet
kaitseala	6 × 9 m küljejoontega piirnev ala otsa- ja ründejoone vahel
kaitsemäng	rünnaku tõrjumine
liblikahüpe	hüppega palli päästmine enne palli kokkupuudet põrandaga
pannkook	kaitsemängu võte, mille korral põrkab pall üles põrandale asetatud labakäelt

rullumine üle külje	kaitsemängu võte, mille korral järgneb palli päästmisele keha rullimine üle külje
rullumine üle selja	kaitsemängu võte, mille korral järgneb palli päästmisele keha rullimine üle selja
kaitsetaktika	rünnaku tõrjumise taktika
karistus	mängija või võistkonna trahvimine reeglite rikkumise eest
diskvalifitseerimine	karistus, mille korral mängija eemaldatakse mängust
eemaldamine	karistus, mille korral mängija eemaldatakse mängust geimi lõpuni
karistusala	ala, mille piires mängust eemaldatud mängija peab asuma
kollane kaart	märkuse märk
märkus	karistus, millega kaasneb punkti või pallinguõiguse kaotus
punane kaart	eemaldamise märk
keskjoon	9 m joon, mis jagab mänguala keskelt pooleks
kinnituspost ehk post	võrgu kinnitamise post
kohavahetus	mängijate kohtade vahetus mängu käigus üheks pallivahetuseks
kohtunik	mängukäigu õigusemõistja
esimene kohtunik	peakohtunik
piirikohtunik	lipuga kohtunik, kes jälgib väljaku otsa- ja/või küljejooni
sekretärkohtunik	kohtunik, kes täidab võistlusprotokolli
teine kohtunik	abikohtunik
kontrarünnak vt vasturünnak	
küljejoon	18 m joon, mis eraldab mänguala külgmist osa vaba-alast
libero	kaitsemängija, kes võib mängida ainult tagaliinis
mängijate vahetus vt vahetus	
mänguala	mänguväljak koos seda ümbritseva vaba-alaga
mänguväljak	9 × 18 m mänguala
vaba-ala	mänguväljaku külje- ja otsajooni ümbritsev ala
neli lööki	võistkonna neli järjestikust pallipuudet
nurgaründaja	ründemängija, kelle ülesanne on pallingu vastuvõtt ja 2. tempo rünnak
otsajoon	9 m joon, mis eraldab mänguala tagumist osa vaba-alast
pall audis ehk pall väljas	mänguväljakust väljapoole maandunud pall
palling ehk serv	palli mängupanek ühekäelöögiga eelnevast ülesviskest otsajoone tagant
alt-eest palling	puusast madalamalt keha eest löödud palling
alt-küljelt palling	puusast madalamalt keha küljelt löödud palling
bumerangpalling	küljega võrgu suunas paikneva pallija jõuline palling pea kohalt ülalt
hüppelt palling	hüppelt löödud palling
hüppelt planeeriv palling	hüppelt löödud planeeriv palling
jõupalling	jõuline pealpoolse vindiga löödud palling
küünalpalling	võimalikult kõrgele õhku löödud palling, mida kasutatakse väljas mängides
lühike palling	lühike võrgu ette löödud palling
pikk palling	kaugele väljaku tagumisse ossa löödud pall või kaugelt pallingualt servitud pall
planeeriv palling	palling, mis muudab enne maandumist liikumistrajektoori
taktikaline palling	taktikalise eesmärgiga palling
ässpalling	palling, millega saavutatakse punkt otse pallingust
ülalt-eest palling	peast kõrgemalt keha eest löödud palling

ülalt-küljelt palling	peast kõrgemalt keha küljelt löödud palling
pallinguala	9 m laiune ala otsajoone taga pallingu sooritamiseks
pallingu järjekord	mängijate järjekord pallingu sooritamiseks asetuse järgi
pallingu kate	mängijad, kes asetsevad pallija ja vastuvõtja vahel, piirates vastuvõtja nägemisulatust
pallingu vastuvõtja	pallingut vastu võttev mängija
pallingu vastuvõtt	pallingu vastuvõtmine ülalt- või altsööduga
alt vastuvõtt	pallingu vastuvõtmine altsööduga
ülalt vastuvõtt	pallingu vastuvõtmine ülaltsööduga
pallinguviga	eksimus pallingul
palli toppamine ehk hoitud pall	liiga pikk kontakt palliga ülaltsöödul
pallivahetus	palli mängusolek pallingust kuni ühe võistkonna punkti võitmiseni
palliv võistkond	pallinguõigusega võistkond
pall sees	mänguväljakule maandunud pall
pall väljas vt pall audis	
piirdelindid	rüüdest lindid, millega kinnitatakse antenn võrgu külge
post vt kinnituspost	
ründeala ehk 3 m ala	3 × 9 m küljejoontega piirnev ala kesk- ja ründejoone vahel
ründejoon ehk 3 m joon	joon, mis jaotab mänguväljaku ründe- ja kaitsealaks
ründekombinatsioon	ründe- ja sidemängija kokkulepitud liikumine edu saavutamiseks rünnakul
ründelöök	palli löömine vastase väljakupoolele eesmärgiga võita punkt
blokist auti	blokeerija puutest auti maandunud pall
diagonaalrünnak	rünnak mänguväljaku suhtes diagonaalse suunaga
hanitamine	palli löömine lahtise käe peopesa ja sõrmedega
hüppesamm	ründelöögi üleshüppele eelnev kerge vahehüpe
koksamine	palli kerge löömine randmega, et suunata pall kaarega mänguväljaku tühja ossa
löögikäsi	käsi, millega palli lüüakse
lөөk piki piiri	rünnak mänguväljaku küljejoone juurest paralleelselt küljejoonega
nurgarünnak	väljaku küljejoonte lähedalt sooritatud rünnak
nurgast terav rünnak	kiire tempoga rünnak küljejoone juurest
otselөөk	sirgjooneline lөөk
pettelөөk	petteliigutusega lөөk
tagaliinirünnak	rünnak üleshüppega kaitsealast
temporünnak	kiirete pallide löömine võrgu keskelt
vaba käsi	käsi, millega ei sooritata ründelөөki
3-sammuline hoovött	üleshüppele eelnevad kolm viimast sammu
4-sammuline hoovött	üleshüppele eelnevad neli viimast sammu
ründesөөt ehk tőste	rünnakule eelnev sөөt
ründesөөt keskele	ründesөөt väljaku keskele
ründesөөt nurka	ründesөөt eesliini väljaku nurka
ründesөөt tagaliini	ründesөөt tagaliinis paiknevale ründemängijale
ründesüsteem	ründe- ja sidemängijate vahekord väljakul
ründetaktika	rünnaku ülesehitamise taktika
rünnak	palli löömine vastase väljakupoolele eesmärgiga võita punkt
serv vt palling	

sidemängija	mängija, kelle ülesanne on anda ründemängijatele ründesööte
soojendus	ettevalmistus mänguks
soojendusala	spetsiaalne ala soojenduseks varumängijatele
sulustamine vt blokeerimine, blokk	
tagaliinimängija	mängija, kes paikneb asetuse järgi tagaliinis
treener	võistkonna juhendaja
tõste vt ründesööt	
uus pall	pallivahetus, mida korratakse ja mille eest punkti ei anta
vaheaeg	paus mängus
tehniline vaheaeg	minutine vaheaeg geimides 1–4, kui ees olev võistkond on saanud 8, 16 punkti
vahetus ehk mängijate vahetus	ühe mängija asendamine väljakul teisega
erakorraline vahetus	vahetus, mida kohtunik võib lubada mängija vigastuse korral, kui kõik lubatud vahetused geimis on tehtud
vahetusala	3 m ala keskjoone ja ründejoone pikenduste vahel
vasturünnak ehk kontrarünnak	rünnak, mis järgneb pallivahetusele oma võistkonna pallingust
vastuvõttev võistkond	pallinguõiguseta võistkond
viivitamine ehk viivitus	määrustevastane sihilik aja venitamine
võistlusprotokoll	protokoll, kuhu kantakse võistluste info
võrgu alt läbimine	tungimine võrgu alt vastase mängualasse
võrguviga	võrgu ülemise lindi puudutamine
võrk	väljakut poolitav 10 × 10 cm ruutudega võrk
võrkpall	pallimäng erilisel, võrguga poolitatud väljakul kahe võistkonna vahel, kus võitjaks osutub kaks kolmest geimist või kolm viiest geimist võitnud võistkond
võrkpallur	võrkpallimängija
ülaltsööt	palli söötmine avatud peopesade ja sõrmedega otsmiku kohalt
hüppelt sööt	palli söötmine hüppelt avatud peopesade ja sõrmedega otsmiku kohalt
sööt selja taha	palli söötmine selja taha avatud peopesade ja sõrmedega otsmiku kohalt
ühekäesööt	palli söötmine ühe käega avatud peopesa ja sõrmedega otsmiku kohalt
ülepall	palli puudutamine vastase mängualas
ülesvise	pallingule eelnev palli õhkuvise
1. tempo rünnak	kiirete pallide löömine võrgu keskelt
1. tsoon	tagaliini parempoolne positsioon väljakul
2. tempo rünnak	keskmise kiirusega pallide löömine enamasti väljaku nurkadest
2. tsoon	eesliini parempoolne positsioon väljakul
3 m ala vt ründeala	
3 m joon vt ründejoon	
3. tempo rünnak	kõrgete pallide löömine väljaku nurkadest
3. tsoon	eesliini keskmine positsioon väljakul
4. tsoon	eesliini vasakpoolne positsioon väljakul
5. tsoon	tagaliini vasakpoolne positsioon väljakul
6. tsoon	tagaliini keskmine positsioon väljakul

Eesti keel	Inglise keel	Saksa keel	Vene keel
abistamine löögil	assisted hit		
algasetus	starting line-up	erste Sechs	начальная расстановка игроков
altsööt	forearm passing	Annahme im Bagger	нижняя передача
altsööt küljelt	forearm passing on side	seitlicher Annahmebagger	нижняя боковая передача
altsööt selja taha	overhead forearm passing	obere Annahme	нижняя прямая передача за спину
altsööt ühe käega	forearm passing with one hand	einarmige Annahme	нижняя передача одной рукой
antenn	antenna	Antenne	антенна
asetuslipik	line-up sheet	Aufstellungsbogen	лист расстановки игроков
asetusviga	positional fault	Aufstellungsfehler	позиционная ошибка
blokeerimine, blokk, sulustamine	blocking	Block	блокирование, блок
blokeerimiskatse	block attempt	Blockversuch	попытка блокирования
individuaalne blokk	one-on-one blocking	Einer-Block	индивидуальный блок
jooksusammuline liikumine	running movement	Laufschritt	перемещение бегом
juurdevõtusammuline liikumine	step-by-step movement	Stellschritt	перемещение приставным шагом
kahene blokk	double blocking	Doppel-Block	двойной блок
kaitsev blokeerimine	defensive blocking	Passiv-Block	защитное блокирование
kasulik blokk	useful blocking		полезное блокирование
keskblokeerija	middle blocker	Mittelblocker	центральный блокирующий
kolmene blokk	three-men blocking	Dreier-Block	тройной блок
liikuv blokeerimine	free blocking		подвижный блок
nurgablokeerija, äärmine blokeerija	outside blocker	Außenblocker	угловой блокирующий, крайний блокирующий
ristsammuline liikumine	cross step movement	Kreuzschritt	перемещение скрестным шагом
ründav blokeerimine	aggressive blocking	aktiver Block	агрессивное блокирование
tsooniblokeerimine	zone blocking	Zonen-Block	зонное блокирование
diagonaalründaja	opposite player	Diagonal-Spieler	нападающий по диагонали
eesliinimängija	front-row player	Vorderspieler	игрок передней линии
geim	set	Zuspiel	партия
hoitud pall vt palli toppamine			
hoovött	approach	Anlauf	замах
julgestus	covering	Sicherung	подстраховка
kahekordne löök	double contact	doppelt Kontakte, zwei Kontakte	двойной удар
kaitseala	back zone	Hinterfeld	зона защиты
kaitsemäng	defensive play	Verteidigungsspiel, Abwehrspiel	игра в защите
liblikahüpe	dive	Hechtbagger	падение
pannkook	pancake		панкаке
rullumine üle külje	extension roll over side	seitliche Rolle	падение на бедро
rullumine üle selja	extension roll over back	Rolle rückwärts	падение на спину
kaitsetaktika	defensive tactics	Abwehrtaktik	тактика защиты
karistus	sanction	Bestrafung	наказание
diskvalifitseerimine	disqualification	Disqualifikation	дисквалификация
eemaldamine	expulsion	Ausschluss	удаление
karistusala	penalty area	Strafraum	штрафная зона
kollane kaart	yellow card	gelbe Karte	жёлтая карточка
märkus	penalty		замечание

punane kaart	red card	rote Karte	красная карточка
keskjoon	centre line	Mittellinie	центральная линия
kinnituspost, post	post	Netzpfosten	стойка сетки
kohavahetus	rotation	Rotation	смена мест
kohtunik	referee	Schiedsrichter	судья
esimene kohtunik	first referee	erste Schiedsrichter	главный судья
piirikohtunik	line judge	Linienrichter	судья на линии
sekretärkohtunik	scorer	Anschreiber	счётчик очков
teine kohtunik	second referee	zweiter Schiedsrichter	судья-информатор
kontrarünnak vt vasturünnak			
küljejoon	side line	Seitenlinie	боковая линия
libero	libero player	Libero	либеро
mängijate vahetus vt vahetus			
mänguala	playing area		зона игры
mänguväljak	playing court	Spielfeld	игровая площадка
vaba-ala	free zone		свободная зона
neli lööki	four hits	vier Berührungen	четыре удара
nurgaründaja	outside hitter	Außenangreifer	аутсайдер
otsajoon	end line	Grundlinie	лицевая линия
pall audis, pall väljas	ball out	aus	мяч вне игры, выход мяча из игры
palling, serv	service	Aufschlag	подача
alt-eest palling	front underhand service	frontaler Aufschlag von unten	нижняя прямая подача
alt-küljelt palling	side underhand service	seitlicher Aufschlag von unten	нижняя боковая подача
bumerangpalling	boomerang service		верхняя прямая подача
hüppelt palling	jump service	Sprungaufschlag	подача в прыжке, откидка
hüppelt planeeriv palling	floating jump service	Sprungflatteraufschlag	планирующая откидка
jõupalling	power-driven service		силовая подача
küünapalling	skyball	Skyball	подача „свечой“
lühike palling	short service	kurzer Aufschlag	укороченная подача
pikk palling	long service	langer Aufschlag	длинная подача
planeeriv palling	float service	Flatter-Aufschlag	планирующая подача
taktikaline palling	tactical service	taktischer Aufschlag	тактическая подача
ässpalling	service ace	Aufschlag	пушечная подача, туз
ülalt-eest palling	front overhead service	frontaler Überkopf-Aufschlag	верхняя прямая подача
ülalt-küljelt palling	side overhead service	seitlicher Überkopf-Aufschlag	верхняя боковая подача
pallinguala	service zone	Aufschlag-Zone	зона подачи
pallingu järjekord	service order	Aufschlag-Reihenfolge	очередность подачи
pallingu kate	screening	Sichtblock	заслон
pallingu vastuvõtja	receiver	Annahmespieler	принимающий игрок
pallingu vastuvõtt	reception	Annahme	приём подачи
alt vastuvõtt	forearm reception	untere Annahme	приём мяча снизу
ülalt vastuvõtt	overhead reception	obere Annahme	приём мяча сверху
pallinguviga	service error	Aufschlagfehler	ошибка при подаче
palli toppamine, hoitud pall	catch		задержка подачи
pallivahetus	rally	Ballwechsel	замена мяча
palliv võistkond	serving team	aufschlagende Mannschaft	подающая команда
pall sees	ball in	in	мяч в игре
pall väljas vt pall audis			
piirdelindid	side bands	Banden	ограничительные ленты сетки
post vt kinnituspost			
ründeala, 3 m ala	front zone	Vorderfeld	зона нападения
ründejoon, 3 m joon	attack line	3m-Linie	линия нападения

ründekombinatsioon	attacking combination	Kombinationsangriff	комбинация нападения
ründelöök	attack hit, spike	Angriffsschlag	нападающий удар
blokist auti	block-out	Touch	блок аут
diagonaalrünnak	cross-court hit	Diagonal-Angriff	крест
hanitamine	open hand tip, tip	Leger	обшанный удар
hüppesamm	step-hop transition		прыжковой шаг
koksamine	cut shot	Cut Shot	столкновение
löögikäsi	hitting arm	Schlagarm	ударяющая рука
löök piki piiri	straight hit, line hit	Linien Schlag	удар вдоль границы
nurgarünnak	outside hit	Außenangriff	угловая атака
nurgast terav rünnak	outside fast hit	schneller Angriff außen	диагональная атака
otselöök	straight hit	gerader Schlag	прямой нападающий удар
pettelöök	tip shot	Leger, Heber	финт
tagaliinirünnak	back-row attack, pipe	Hinterfeldangriff	атака от задней линии
temporünnak	tempo attack	Schnellangriff	скоростное нападение
vaba käsi	non-hitting arm	Nicht-Schlagarm	свободная рука
3-sammuline hoovõtt	3 step approach	Anlauf mit 3 Schritten	разбег в три шага
4-sammuline hoovõtt	4 step approach	Anlauf mit 4 Schritten	разбег в четыре шага
ründesööt vt ka tõste	setting	Zuspiel	пас на удар
ründesööt keskele	tempo set	schnelles Zuspiel	пас на удар в центр
ründesööt nurka	outside set	Zuspiel nach außen	пас на удар в угол
ründesööt tagaliini	back-row set	Zuspiel Rückraum	пас на удар с задней линии
ründesüsteem	offensive system	Angriffs-System	система нападения
ründetaktika	offensive tactics	Angriffs-Taktiken	тактика нападения
rünnak	attack	Angriff	нападение, атака
serv vt palling			
sidemängija	setter	Zuspieler	связной игрок
soojendus	warm-up session	Aufwärmen	разминка
soojendusala	warm-up area	Aufwärm-Zone	зона для разминки
sulustamine vt blokeerimine, blokk			
tagaliinimängija	back-row player	Hinterfeldspieler	игрок задней линии
treener	coach, trainer	Trainer	тренер
tõste vt ka ründesööt	set	Satz	приём мяча
uus pall	replay	Doppelfehler	переигрование
vaheaeg	time-out	Auszeit	тайм аут
tehniline vaheaeg	technical time-out	technische Auszeit	технический тайм аут
vahetus, mängijate vahetus	substitution	Auswechslung	замена
erakorraline vahetus	exceptional substitution		экстренная замена
vahetusala	substitution zone	Wechsel-Zone	зона замены
vasturünnak, kontrarünnak	counter-attack	Gegenangriff	контрнападение, контратака
vastuvõttev võistkond	receiving team	annehmende Mannschaft	принимающая команда
viivitamine, viivitus	game delay	Spielverzögerung	задержка игры
võistlusprotokoll	score sheet	Spielberichtsbogen	протокол встречи
võrgu alt läbimine	penetration under the net	Übertritt	выход на передачу с задней линии
võrguviga	contact with the net	Netzberührung	касание сетки
võrk	net	Netz	сетка
võrkpall	volleyball	Volleyball	волейбол
võrkpallur	volleyball player	Volleyballspieler	волейболист, волейболистка
ülaltsööt	overhead set	oberes Zuspiel	верхняя передача
hüppelt sööt	jumpset	Sprungpass	передача в прыжке, откидка
sööt selja taha	backset	Pass über Kopf	передача назад

ühekäesööt	set with one hand	einhändiges Zuspiel	передача одной рукой
ülepall	reaching beyond the net	über's Netz greifen	перелёт
ülesvise	toss	Anwurf	бросок вверх
1. tempo rünnak	1st tempo attack	1. Welle Angriff	темповое нападение
1. tsoon	back-right position	Position hinten-rechts	зона 1
2. tempo rünnak	2nd tempo attack	2. Welle Angriff	темповое нападение в зоне 2
2. tsoon	front-right position	Position vorne-rechts	зона 2
3 m ala vt ründeala			
3 m joon vt ründejoon			
3. tempo rünnak	3rd tempo attack	3. Welle Angriff	темповое нападение в зоне 3
3. tsoon	front-centre position	Position vorne-Mitte	зона 3
4. tsoon	front-left position	Position vorne-links	передне-левая позиция
5. tsoon	back-left position	Position hinten-links	задне-левая позиция
6. tsoon	back-centre position	Position hinten-Mitte	задне-центральная позиция

- Aarma, Gunnar 1993. Jooga: filosoofia, meditatsioon, mantra. Tallinn: Kupar.
- Aavik, Johannes 1924. Keeleuuenduse äärmised võimalused. Tartu: Istandik.
- Aaviksoo, Peep 2002. Eesti sport elab heast tahtest. – Eesti Päevaleht 9. dets, lk 2.
- Ansomardi 1901. Jalgsemaa Kitse-eide muinasjutud. Tartu.
- Bhagavadgita 1980. Tallinn: Perioodika.
- Bukh, Niels 1925. Põhivõimlemine. Tartu: Loodus.
- Edwards, J. 1911. Idealne kehakultura. Tallinn: Mõte.
- Eesti keele arendamise strateegia 2004–2010. Haridus- ja Teadusministeerium. Eesti keelenõukogu. Tartu: Atlex 2004.
- Eesti keele arengukava 2011–2017. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus 2011.
- Eesti keele seletav sõnaraamat. 1.–6. kd. 2., täiendatud ja parandatud trükk. Eesti Keele Instituut. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus 2009.
- Eesti Mängud. Juhtkiri 1934. – Päevaleht 15. juuni, lk 1.
- IV Eesti spordi kongress: Viljandi, 4. aprill 1998: kogumik kongressi delegaatidele.
- Elken, Heino, Helmut Valgmaa 1967. Võimlemine pildis. Tallinn: Eesti Raamat.
- Erelt, Tiiu 1982. Eesti oskuskeel. Tallinn: Valgus.
- Erelt, Tiiu 2007. Terminõpetus. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Garsault, François Alexandre Pierre 1768. Die Kunst der Ball- und Raquettenmacher und vom Ballspiele. Königsberg.
- Grenzstein, Ado 1883. Male-õpetus. Tartu.
- Grime, Louise 2009. 15 minutit: leebe jooga. Tallinn: Koolibri.
- Hannus, Aave, Rein Jalak, Jaan Loko jt 2006. Spordi üldained. I tase. Tallinn: Eesti Olümpiakomitee.
- Hein, Vello 2005. Kehalise kasvatuse mõisted 7.–9. klassile. Eesti-vene-eesti sõnastik. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Hintzer, Karl Nikolai 1922. Vabaharjutused. Tartu: Loodus.
- Hintzer, Karl Nikolai 1923. Kepiharjutused. Tartu: Loodus.
- Hintzer, Karl Nikolai 1924. Nuiaharjutused. Tartu: Loodus.
- Hintzer, Karl Nikolai 1924. Seletuskiri võimlemis-seisakute ja -harjutuste tabelitele. Tartu: Postimees.
- Hintzer, Karl Nikolai 1924. Võimlemismängud koolidele. Tartu: Postimees.
- Hintzer, Karl Nikolai 1930. Võimlemine piltides. Tartu.
- Idla, Ernst 1928. 300 võimlemise harjutust. Tallinn: Eesti Kehakultuuri Sihtkapitali Valitsus.
- Idla, Ernst 1938. Algame raadiovõimlemisega. – Eesti Võimleja nr 1, lk 22–23.
- Isop, Endel 1961. Rivi- ja korraharjutused kehalise kasvatuse tundides. Tallinn: Eesti NSV Haridusministeerium.
- Isop, Endel 1977. Võimlemisharjutuste stenografeerimine: figuurid, tähised ja reeglid. Tallinn: Tallinna Pedagoogiline Instituut.
- Jahn, Friedrich Ludvig, Ernst Eiselen 1816. Die Deutsche Turnkunst zur Einrichtung der Turnplätze. Berlin.
- Jalapallimängu õpetus: mängu äraõppimise abinõuks algajale ja edasiõppijale. Tallinn: Teadus 1909.
- Jõgi, Aino 1967. Sport, jõustik, atleetika. – Keel ja Kirjandus nr 8, lk 500.
- Jürgenson, Hermann 1922. Esteetika ja kehakultuur. – Eesti Spordileht nr 41/48, lk 498–501.
- Jürgenson, Hermann 1922. Lähemale klassikaaja kehakultuurile. – Eesti Spordileht nr 34/35, lk 386–388.
- Kalamees, Aleksander 1923. Uued sihid kehakultuuris. – Eesti Spordileht nr 5/6, lk 99–104.
- Kalamees, Aleksander 1936. Algkooli kehakasvatuse käsiraamat. Tallinn: Hariduse- ja Sotsiaalministeerium.
- Kent, Michael 2006. The Oxford dictionary of sports, science and medicine. 2nd ed. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Kivistik, Arne 1989. Orienteerumisspordi terminid. Tartu: Tartu Ülikool.
- Klumberg-Kolmpere, Aleksander 1936. Sport ja kehaline kasvatus: mida peaks igaüks teadma selle tähtsusest, erialadest ja ajaloost. Tartu: Eesti Kirjanduse Selts.
- Kolmpere, Aleksander, Johannes Laidvere, Herbert Michelson, Herbert Niiler 1939. Sport ja mäng: noorsportlase käsiraamat I. Tartu: Postimees.
- Kolmpere, Aleksander, Johannes Laidvere, Herbert Michelson, Herbert Niiler 1940. Sport ja mäng: noorsportlase käsiraamat II. Tartu: Postimees.
- Komets, Konstantin 1913. Suusa-sport. Täieline juhatus suuskade valimise, hoidmise ja ravitsemise üle. Peterburi: Spordi-sõprade kirjastus.

- Kunder, Juhan 1879. Mõtteid ihukasvatamise (ravitsemise) üle. – Eesti Kirjameeste Seltsi aastaraamat 1879. 7. aastakäik. Tartu, lk 28–33.
- Kurrik, Juhan 1875. Turnimine – tähtjas ja tarvilik kooliasi. – Eesti Postimees ehk Nädalaleht 1. okt, lk 1.
- Kurrik, Juhan 1879. Arwuwald I. Algebra oma algusõpetustega. Tartu: Schnakenburg.
- Kurrik, Juhan 1879. Laste arwuwald 1. Arwamise A-B-D (Arwupiir 1 kuni 100). Tartu: Schnakenburg.
- Kurrik, Juhan 1879. Turnimise raamat I. Tartu: Schnakenburg.
- Kurrik, Juhan 1880. Arwuwald II. Neljaliikme ja ruumi arwamine ning wõrdlused ruut- ja järg-arwudega. Tartu.
- Kurrik, Juhan 1880. Laste arwuwald 2. Täisarwud. Tartu: Schnakenburg.
- Kurrik, Juhan 1882. Kirjutamise õpetus. Tartu: Schnakenburg.
- Kurrik, Juhan 1882. Stenografia õpetus. Tartu: Schnakenburg.
- Kurrik, Juhan 1884. Laste arwuwald 3. Murrud. Tartu: Schnakenburg.
- Kurrik, Juhan 1901. Nime de raamat. Tartu.
- Kurrik, Juhan 1907. Tervise raamat. Daanlase J. P. Mülleri sistemi põhjusel kirja pannud Juhan Kurrik. Tartu: Postimees.
- Kurrik, Juhan 1922. Vilksatused ärkamisajast. – Eesti Kirjandus nr 6, lk 239–249.
- Kutti, Nora 1964. Ujumisspordi oskussõnastik. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool.
- Kutti, Nora 1966. Vetelpääste oskussõnastik. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool.
- Kutti, Nora jt 1966. Kehalise kasvatus ja spordi üldtermineid. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool.
- Lannus, Arnold 1960. Põhivõimlemise harjutusvara. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.
- Liiv, Jaan 1879. Laste Mängu-tuba. Mitmesugused ilusad tua- ja õue mängud, kui ka mitmesugused naljatused ja vanad-sõnad. Tartu: Schnakenburg.
- Liivak-Riisalo, Kadri, Inga Neissaar, Tiina-Mai Ott jt 2009. Aeroobika õpik. 2., täiendatud trükk. Tallinn: Eesti Võimlemisliit.
- Loko, Jaan 2009. Sporditreeningu juhtimine. Metoodilisi juhiseid treeneritele ja sportlastele. Tartu: Atlex.
- Loo, Enn 1991. Okido-jooga – tee tervisele. Tallinn: Perioodika.
- Lugenberg, Aleksander 1923. Jalgpalli sport. Narva: Vironia.
- Mast, R., A. Antsov 1939. Võimlemine 1. Tartu, Tallinn: Loodus.
- Mõtlik, E. 1961. Meetodite terminoloogiast – Kehakultuur nr 21, lk 661–664.
- Mõttus, Arvo 1963. Vabamaadluse võtete klassifikatsioon ja terminoloogia. Tallinn: Tallinna Polütehniline Instituut.
- Müller, Jürgen Petersen 1909. Minu sistem: 15 minutit igapäewalist tööd terwise heaks. Tallinn: Teadus.
- Niiler, Herbert 1930. Korv- ja võrkpalli õpetus. Tallinn: Kaitseväge staabi VI osakond.
- Noore rahva mängutuba. – Eesti Postimehe lisaleht ehk Jututuba 1878, nr 11, lk 70.
- Noormets, Joe 2004. Mis siis ikkagi on sport. – Spordileht 4. aug, lk 12.
- Norlander, Carl 1913. Ratsionalne gümnaastika ja sport Lingi süsteemi järele. Tallinn: Mõte.
- Palmse, Liia 1970. Iluvõimlemise terminoloogia ja selle kasutamine harjutuste kirjeldamisel. Tallinn: Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeerium.
- Paris, Peeter 1962. Suusasordi oskussõnad. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool.
- Permann, Jakob 1876. Laste lust. Tartu: H. Laakmann.
- Pfeiffer, K., J. Facius 1914. Uisu-sport. Tallinn: Teadus.
- Pitka, Peäro August 1904. Võimlemise ehk gümnaastika õpetus kooliõpetajatele, koolidele ja iseharjutamiseks. Tartu: Postimees.
- Pitka, Peäro August 1906. Võimlemise ehk gümnaastika õpetus kooliõpetajatele, koolidele ja iseharjutamiseks. 2. tr. Tartu: Postimees.
- Postimehe Pildi-album 1895/1896. Tartu: Postimees.
- Price, Joan 2007. Harjutusi igal pool ja igal ajal. Tallinn: Ersen.
- Rakendusvõimlemine. Eesti Kaitseväge VI osakond 1922.
- Ram Kumar, E. R. 1995. Ravi end jooga abil: joogaasanad haiguste raviks. Paide: V. Maya.
- Raudkats, Anna 1924. Mängud. I, Mängu ajalugu, spetsiaalne teooria, meetodika, koht ja vahendid. Tartu: Loodus.
- Raudkats, Anna 1927. Mängud. V, Laulumängud noorsoole (ringmängud). Tallinn: Ühiselu.
- Raudkats, Anna 1927. Mängud. VI, Seltskondlikud mängud. Tallinn: Ühiselu.
- Raudkats, Anna 1928. Mängud. IV, Laulumängud lastele. Tartu: Loodus.
- Raudkats, Anna 1929. Tervis ja ilu: naiste koduvõimlemise juht. Tartu.
- Reinsalu, Riina 2005. Pallimängude terminoloogia. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Rommelgas, Magda 1929. Inimese füüsilistest võimetest. Tallinn.

- Roodas, Evi 2005. Riistharjutuste ja akrobaatiliste harjutuste oskussõnad ning kirjeldamine. Täiendatud ja parandatud trükk. Tallinn: Tallinna Ülikool.
- Roux, Johann Adolf Carl 1798. Grundriss der Fechtkunst als gymnastische Übung betrachtet. Jena.
- Skotak, A. 1924. Võimlemismängud. Tallinn: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.
- Soontak, Jaan 1968. Eesti- ja ingliskeelsed kergejõustikuterminid. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool.
- Sports dictionary in seven languages = Sportwörterbuch in sieben Sprachen: English, Spanish, French, German, Italian, Hungarian, Russian 1962. Ed. F. Hepp. Budapest: Terra, Berlin: Sportverlag.
- Sulonen, Kaius, Uolevi Leikkola 1952. Urheilusanakirja. Porvoo: WSOY.
- Tetsmann, Arvet, Heino Lind 1980. Purjetaja sõnaraamat: inglise-vene-saksa-eesti. Tallinn: Valgus.
- Tiik, Aksel 1951. Akrobaatika algajaile. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.
- Tiik, Aksel 1958. Võimlemine Eesti koolides XIX sajandi teisel poolel. Kandidaadi väitekirj. Tartu.
- Timpka, Annika 2003. Eesti-inglise-saksa *indiacca*-sõnastik. Magistripöjekt. Tartu: Tartu Ülikool.
- Tulku, Tarthang 1992. Kumnje lõdvestus: teooria, ettevalmistus, massaaž, liikumisharjutused. Tallinn: Kunst.
- Tõnnus, Richard 1991. Anna Raudkats oma ajas. Tallinn: Eesti Raamat.
- Valgmaa, Helmut 1961. Riistharjutuste terminoloogia. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool.
- Valgmaa, Helmut 1964. Võimlemise terminoloogia. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool.
- Valgmaa, Helmut 1972. Võimlemise oskussõnad ja harjutuste kirjeldamine. Tallinn: Valgus.
- Valgmaa, Helmut 1975. Eesti-, vene-, saksa- ja ingliskeelseid sporditermineid. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool.
- Vilms, Juhan 1926. Tahtevõimlemine. Lihtne talitusviis tahtevõimu kõvendamiseks kehaharjutuste abil. Tartu: Sõnavara.
- Viru, Atko, Paavo Kõrge, Jaan Pärnat 1975. Sport füsioloogi vaatevinklist. Tallinn: Valgus.
- Võimlemise oskussõnad: eelnõu. Tallinn 1927.
- Võimlemise oskussõnad. Eesti NSV Rahvakomissariaadi Nõukogu juures asuv Kehakultuuri- ja Spordikomitee. Tallinn: Pedagoogiline Kirjandus 1945.
- Võimlemise oskussõnade joonised. I osa. Tallinn: Eesti Võimlemise Õpetajate Selts 1927.
- Väljas, Karin 1968. Võimlemise terminoloogia ja selle kasutamine vahendita harjutuste kirjeldamisel. Tallinn: Eesti NSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeerium.
- Õunapuu, Anton 1909. Uued Soome-Rootsi laulumängud juhatustega. Viljandi: H. Leoke.

Käsikirjalised allikad

- Võimlemise sõnastikud. Käsikirjalised eksemplarid 1922, 1927, 1934, 1940, 1943, 1946.
- Aleksander Kalamehe mälestused. Käsikirjaline eksemplar.

